פרשת **ויקרא** תשפ"ו לפ"ק | גליון א'תמג, שנה ל'

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

אדם כי יקריב מכם קרבן לה'

דואג ועצוב, עטוף ביגון קודר, התהלך לו אותו בעל עסק אנה ואנה, כאשר לב יודע מרת נפשו כי לאחרונה מצב פרנסתו הולך ומחמיר וכמה אנשים שהיו רגילים לקנות אצלו מדי יום ביומו כבר אינם פוקדים כלל את בית מסחרו, ובמקום זאת הם קונים אצל שאר הסוחרים שבעיר.

דאגתו המרובה שהשתרגו על צווארו טרם הגיעו לכדי חציים, עד שנתברר לו שאפילו ידידיו הנאמנים כבר עזבוהו לאנחות, וקונים אצל שאר הסוחרים החדשים, הוא הצטער על כך וחיפש עצות ותחבולות כיצד לגרום לכך שיחזרו הקונים אליו.

משלא מצא שום עצה החליט לגשת אל ידידו ולדבר עמו גלויות, הוא הלך אליו ואמר לו: הלא היית ידידי הנאמן, ואם כן מדוע לאחרונה אינך פוקד כלל את בית מסחרי, השיבו הלה ואמר: אכן הצדק עמך, מעתה אשתדל למלא את בקשתך ולגשת לבית המסחר שלך.

ומאותו יום והלאה היו הלה נכנס ודורש בשלומו ובשלום בני משפחתו כדרך רעים וידידים קרובים, אך לא קנה אצלו מאומה אלא המשיך לקנות את כל קניותיו אצל סוחרי העיר האחרים, כפי שנהג עד כה.

פקעה סבלנותו של אותו סוחר ואמר לו: וכי סבור אתה שבקשתי ממך שתסור אלי כדי לדבר דברים בטלים, הלא כל כוונתי היתה שתעסוק עמי במסחר ותאפשר לי להרוויח מעט ולהתפרנס ממך.

עפ"י משל זה מבאר המגיד מדובנא זללה"ה על נכון מאמה"כ (ישעי' א יא) "למה לי רוב זבחיכם יאמר ה', שבעתי עולות אילים וחלב מריאים, ודם פרים וכבשים ועתודים לא חפצתי".

אכן ענין הקרבנות הוא קדוש ונעלה, ברם תכלית הקרבנות היא שבאמצעותם יתעלה האדם ויזהר מהחטאים, המטרה היא שהוא יבוא לבית ה' ויתקיימו בו דברי הפסוק "למען תלמד ליראה את ה' אלוקיך כל הימים", וכשמו כן הוא "קרבן ה'" – להתקרב אל הקב"ה.

לעומת זאת, אם הקרבת הקרבנות לא מביאים את המקריב למטרה זו, עליו הכתוב אומר (ישעי' א יב) "מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי", שהקב"ה כביכול אומר לישראל שהתכלית אינה להתהלך ולהסתובב בחצרי ללא מטרה וללא שום תועלת, רק המטרה היא לעסוק עמי בעסקי קודש, ובלעדיהם לא הושגה כלל מטרת הקרבנות.

תוכן הענינים

לקח טוב ..... א
דגש תורים ~ לקיוסק תורים ..... ב
קדוש יאמ"ר ..... ג
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים ..... ד
פרפראות להלכה ~ דורש טוב ..... ה
פינת יקרת ..... ו
חוקים להורותם ..... ז
פשיב כהלכה ..... ח
הלכה ברורה ..... ט
לשכת הסת"ם ..... י
לזה ההילולא ..... יא
דבר בעתו ..... יב
פשולחן מלכים ..... יג

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

וועד קרן הבנין

דקהל ומוסדות
יטב לב ד'סאטמאר
בעיה"ק ירושלים תובב"א

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ברכת ציון וירושלים

מהררי ציון קרתא קדישא, נשגר ברכותינו בנהורא נפישא, לכבוד מע"כ ידידינו האי מרגניתא טבתא, מלא מדע וחכמתא, עומד לנס עמו, מה טוב טעמו, מכבד את ה' בהונו, נודע בצדקת פזרונו, ראש וראשון לכל דבר קודש, לבו בוער למען קרן הבנין דקהלתינו פה עיר הקודש, עושה ומעשה במדת הגודש, פועל פעולות גדולות ונפלאות, כתר שם טוב לו יאות.

ר"ה הרבני הנגיד נש"ת

מוה"ר

יודא וויים

הי"ן

מהיושבים ראשונה במלכות
לבנות את בית ה' אשר בירושלים ת"ו

לרגל שמחת הולדת נכדו בשעטומ"צ

בסימן טוב ובמזל טוב

אצל חתנו הנעלה, פאר המעלה, כבוד שמו מפארים, ה"ה

הר"ר יונתן גאלד הי"ן

תקרב רינתינו, לפני ה' אלוקינו, שירוה מע"כ מכל יו"ח רב נחת דקדושה, במדה גדושה, עדי נזכה בקרוב הימים, לתשועת עולמים, ותחזינה עינינו, בביאת גואלינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו אמן.

המברכים בהוקרה והערכה

וועד קרן הבנין

ירושלים ת"ו

עבודת ה' גם בעניני גשמיות, ע"י תשובה מקודם, ובכח ההתבוננות כי חיותו הוא חלק אלוק ממעל

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם. הן נודע חובת האדם לעבוד לבוראו ית"ש בכל דרכיו, אף בעניני גשמיות, אך היות וקשה מאוד לבוא למדריגה נעלה זו, על כן **העצה היעוצה היא שקודם התיישבו לאכול ולשתות וכדו' יהרהר בתשובה, ובזה יכנע יצרו ויוכל לאכול ולשתות בקדושה;** (ראה צעט"ק להרר"א זי"ע סעיף ט"ז 'קודם נטילת ידיו לאכילה יאמר תפילת השב של רבינו יונה כו' עיי"ש) **"גם ישכיל גודל מדריגת האדם שיש בו חלק אלקות, ואיך יעשה עניני גשמיות בחלק אלקות, רק יעשה הכל בקדושה לעבודתו יתברך".** וזהו הרמז: **"אדם כי יקריב מכם קרבן לה'"** שרוצה לקרב עצמו להבורא ב"ה **"מן הבהמה"** אף מן הבהמיות, שהן התאוות הגשמיות, אכילה וכדו', ואיך יוכל לבוא למדריגה זו, על כן אמר: **"מן הבקר"** לשון 'ביקור', כמו שהקרבן צריך ביקור ממום, כן הרוצה להתקרב אל השי"ת צריך ביקור ממום, שהוא הפגם שעשה ח"ו, ולחזור בתשובה, כאמור, וגם **"מן הצאן"** רומז לחשיבותן וקדושתן של ישראל שנקראו 'צאן קדשים' (יחזקאל לו, לח), **'צאן מרעיתי'** (שם לד, לא) [ודרשו בי' חז"ל (בתענית יא): **"לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו"**] "וכשישכיל שגודל החשיבות הוא מחמת החלק אלקות שבתוך האדם, בזה: **'תקריבו את קרבנכם' אף מן הבהמה,** כנ"ל".

דודאים בשדה

(מגדולי תלמידי הרבי רבי אלימלך והרבי מלובלין זללה"ה)

הקמצן בממונו גם יגיעת גופו בעבודה אין רצוי ח"ו

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם. "יאמר על דרך מוסר, כי האדם המתענה ועושה כמה מצות בגופו, ואמנם חם הוא על ממונו מלהוציא פרוטה לשם ה', לא יירצה מעשיו לפני ה'. ועל זה כתיב (פסוק ד): **'וסמך ידו על ראש העולה ונרצה לו לכפר עליו',** כי נתינת ממון יכונה יד, וזהו: **'וסמך ידו על ראש העולה'** ואז **'ונרצה לו לכפר עליו', ולא זולת".** והנה, הארץ נתן לבני אדם, וכל מה שמנדב אדם לה' כאילו הקריב משל עצמו. אמנם מי שאינו מקריב אלא את עצמו וגופו אך לא מממונו, הרי זה כאילו מכבד את ה' משל הקב"ה, שהרי כתיב (יחזקאל לד, לא): **"צאני צאן מרעיתי".** ואמרו חז"ל (תענית יא): "לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו". על כן אמר הכתוב: **"אדם כי יקריב מכם"** שאינו מקריב אלא משל עצמו וגופו, אך לא ממונו, זהו: **"קרבן לה'"** השייך לה', ואין זה כלל משלו. אבל **"מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן"** אם מקריב לה' מממונו ומנכסיו, אזי **"תקריבו את קרבנכם"** של עצמכם, כי ממונו שלו הוא, שהרי את הארץ נתן לבני אדם.

חתם סופר

(דרושים ואגדות מכת"י, תשנ"ח)

רחמנא לבא בעי, והמעשה נחשב רק לפי איכות הכונה

אשה ריח ניחוח לה'. במשנה (סוף מנחות) **איתא: "נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח, ובעולת עוף אשה ריח ניחוח, ובמנחה אשה ריח ניחוח, לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוין לבו לשמים"** (הובאה ברש"י פסוק יז ד"ה לא יבדיל). ב'טורי זהב' (או"ח נו א סק"ב) הקשה ממה נפשך: אי מיירי בכוונה, למה ישוה המרבה עם הממעיט, הרי גם המרבה מכוין ועדיף יותר (עיי"ש שפירש הכוונה, שסיבת המיעוט היא גם לשם שמים). **"אף על פי כן נראה דקושיא מעיקרא ליתא. כי באמת אין הפרש בין מרבה לממעיט, אף אם שניהם מתכוונים לטוב. כי בעבודת הבורא אין נפקא מינה בריבוי, רק בהתעוררות רצון אמת בלב. ואדרבה, מי שאינו יכול לעשות הרבה, ומכוון בהמעט, אפשר חשוב יותר"**

שפת אמת

לימוד זכות, שכל המכשולות נגרמים מזוהמת הגויים

ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ וגו'. "הנה, שמעתי **מהרב החסיד בוצינא קדישא מו' משלם זוסמאן נ"י** פירוש הפסוק (תהלים קו, לה) **'ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם',** והיה לו לומר 'וילמדו מ'מעשיהם'. אבל באמת הגוים בעשותם עבירות, דהיינו ניאוף וכיוצא בו, נתהוה מחמת זה קליפות, והאויר מלא מזה, ומי שאין לו דביקות בהשי"ת מתערב בגוים, ר"ל בקליפות ההם, והם המחטיאין אותו כמעט בעל כרחו רח"ל. וזהו: **'ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם',** הם הקליפות של גוים המחטיאין בעל כרחו, עכ"ד ודפח"ח. וזהו שאמר: **'ואם נפש אחת תחטא בשגגה'** זהו: **'מעם הארץ',** ר"ל החטא הזה בא 'מעם הארץ', מגוים, ממעשיהם הם המחטיאין בעל כרחך כנ"ל.

אורח לחיים

[וע' בעי"ז בספה"ק עבודת ישראל פר' שמיני ד"ה וישא אהרן וב"דעת משה" פר' עקב בשם המגיד חק' ממעזריטש זי"ע עה"פ 'שוב מעט לצדיק' ע"י 'המון רשעים רבים', עיי"ש. וע"ע בספה"ק אמרי פנחס פר' פנחס].

תורה

דיבור של תורה ממשיך קדושה על האדם אף שאינו ראוי לכך מצד עצמו

אדם כי יקריב מכם וגו'. פי' האדם ההולך בדרכיו ואין לו שום התקרבות לה' ב"ה יקח לו ראוי' מן הבהמה שנעשי' הקדש לחקרבה על פי דיבורו של האדם שאמר הרי זו עולה ונעשית קודש קדשים רק ע"י דיבורו והבל פיו של האדם עלי' ואע"פ שהבהמה עצמה לא נשתנית והיא כמו שהיתה. אך הדבור שמוציא האדם הוא קודש קדשים והוא שחל על הבהמה והקדישה **א"כ יראה האדם גודל הקדושה אשר בו. ומה עוד ק"ו הדבור של תורה ותפלה לפני הש"י.** וז"פ **'אדם כי יקריב מכם'** שרוצה להתקרב לה', **'מן הבהמה'** יבין מעצמו שחל הקדושה עלי' ע"י דיבור פיו. ובזה **'תקריבו את קרבנכם'** כי די לו בהרוח ה' אשר בקרבו והוא משכן לו.

תפארת שלמה

'והגית בו יומם ולילה', שבכח התוה"ק יגיה את עצמו בכל עת, וע"י עסק התורה לפנות בוקר זוכה לתשובה

או הודע אליו חטאתו. כתב על זה בזוה"ק (ח"ג נג) **מאן דקאים בלילה למלעי באורייתא קא מודעת ליה חוביה** כו', **והוא לא אנשי ליה, ותב בתיובתא קמי מאריה** כו' עי"ש. והנה הדין הוא **'ספר שאינו מוגה אסור לשהותו'**, משום שנאמר אל תשכן באהליך עולה. **ו'ספר שאינו מוגה הוא האדם בעצמו', כי כן הוא ע"י לימוד התורה, צריך האדם להתעורר בתשובה על חטאיו שעשה כל הימים.**

והמשהה ספר שאינו מוגה, שהאדם אינו מגיה את עצמו על כל דרכיו לשוב בתשובה, עובר על בל תשכן באהלך עולה, וע"ז כתיב (הישע א, ח) **'והגית בו יומם ולילה'**, שצריך להגיה בעצמו תמיד, ופסול הנמצא בסוף הספר נפסל ג"כ כל הספר, כן הוא ג"כ ספר תולדות האדם, אשרי זקנותינו שלא ביישה את ילדותינו (סוכה ע, א), וז"ש (אסתר ט, כה) **'אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה'**, ר"ל **כאשר האדם אומר ועושה עם הספר שלו שיהיה כשר, ישיב מחשבתו הרעה הש"י יעזור לו ג"כ לבטל כל המחשבות רעות.**

תפארת שלמה – פר' בשלח

תפלה

באין קרבנות, יש לנו את כח התפילה אשר אין כמותו לקרב אותנו, כי 'דברים אני מבקש מכם' וזה העיקר

ואם כל עדת ישראל ישגו וגו'. הנה במדרש פר' תצוה בפסוק **'וזה הדבר אשר תעשה לקדש אותם'** הה"ד **'קחו עמכם דברים ושובו אל ה'**, ולפי שישראל אומרים רבש"ע הנשיאים חוטאים ומביאים קרבן, אנו אין לנו קרבן, אמר להם **'ואם כל עדת ישראל ישגו'** כו', אמרו ליה עניים אנו ואין לנו להביא קרבנות, אמר להם **'דברים אני מבקש מכם' הה"ד 'קחו עמכם דברים' כו',** עכ"ל המדרש תצוה כו'.

ועד"ז יהיה פי' הפסוק **'וזה הדבר אשר תעשה – לקדש אותם'** פי' תקדיש אותם בהדיבור, שתקדש את הדיבור שלהם, שיהיו מקורבים אל הש"י על ידו. וע"ד שפירש"י על הפסוק **'אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי'** פי' **'בצלותי ובבעותי'**, כי התפילה נמשלה לקשת שזורק חצים למרחוק. ומשיג מבוקשו ממקום רחוק. וזה שאמרו רז"ל 'דברים העומדים ברומו של עולם הוא התפלה', הורו בזה שהתיבות של התפלה פרחין לעילא ולעילא עד דמטאן לצדיק ח"י עלמין וכו', **והאיש הנלבב והמשכיל מקשר כל חושיו וכחותיו ומחשבותיו לתיבות התפלה ומעלה את עצמו נפשו עם רוחו ונשמתו עם תיבות התפלה גבוה מעל גבוה וכו' שכשיעלו ויפרחו הדבורים באותו זמן תעלו ותפרחו גם אתם עמהם מפני שאתם מקושרים בהם, וזהו 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה' וגו'.** ר"ל שתקחו את הדברים עמכם כלומר **שתקשרו את עצמכם אתם מאד, באופן שכשיעלו ויפרחו הדיבורים, באותו זמן תעלו ותפרחו גם אתם עמהם, מפני שאתם מקושרים בהם וזהו 'ושובו אל ה', ר"ל שדרך זה תוכלו לשוב, ובלא זה לא, כי נתרחקת מאד, וזה הדרך מקרבם מהרה אל ה'** כו'.

צמח ה' לצבי

עיקר אמונה ובטחון הוא תפילה, וע"ז מתקשר בתפילתו עם כל נשמות ישראל, וכך נמתקין הדינים

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אשר חטא פר בן בקר וגו'. הנה כתיב **'וצדיק באמונתו יחי'ה' כי זה יסוד ושורש לכל עבודה, שתהיה מחמת אמונה אמיתית דהיינו שנאמין באמת בהשגחתו ית"ש, וכאשר יתקע בלבו האמונה הזאת בודאי יאמין ויבטח בתפלתו בעת שמתפלל לפניו ית' ויתפלל באמונה שלימה מחמת שמאמין באמת לאמיתו שאין יכול לבוא שום חיות ופרנסה רק מאתו ית' אזי יראה למלאות רצונו ית' ולהתפלל ולבקש ממנו ית' מקירות לבו ועי"ז הוא מקשר ומייחד כל העולמות** וכו'. כי עיקר האמונה הוא נקרא תפלה כי מאמין בד' ומתפלל לפניו.

ועיקר התפלה הוא לכלול עצמו עם כל נשמות ישראל וכו' ולקשר וליחד ולהעלות כל הנשמות ע"י בחינת האמונה ותפלה כנ"ל ואז יוכל לבוא לידי בחי' קבלת התורה וכו', והצדיקים מחזיקים עצמם בחיזוק גמור באמונה שלימה ומתפללים בכל הנשמות וכוללים גם נשמת התועים ומעלים אותם למקור העליון. והצדיק מתחזק עצמו באמונה כנ"ל ומתפלל לפניו ית' כנ"ל ומבטל כל הפ"ר דינין כידוע וזהו **והקריב את קרבנו פ"ר בן בקר** וגו' (עיי"ש הבי' באריכות).

לקוטי תורה – טשערנאביל

דבש תמרים

פנינים יקרים, לקצף חפרוה שרים, רגותנו הקדושים עצי התמרים

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה. דהנה יש לומר בטעם הקרבנות עפ"י מה שכתב בעקידה דהירא מאלקים אין לו אלא יראה אחת מאחד ואין לו יראת הברואים דהוא מושל על הכל, אבל מי שאינו ירא אלקים יש לו כמה יראות נכל הברואים, וכשעובד אלקים מכניע כל הכוחות תחת הנשמה, משא"כ כשהוא נמשך אחר הבהמיות, וא"כ קי"ו מה הכח של הברואים הנמצאים אצלו מושלים עליו מכש"כ מה שהוא חוץ ממנו ע"כ, ועפי"ז ענין הקרבן שבאעל שוגג ולא על המזיד, כי אם הוא מושלעל כח הבהמה שאצלו ובתוכו אז הבהמה שחוץ ממנו משועבדת לו ומוראו עליה, אבל במזיד הבהמה שבו כבר התגבר עליו ואיך הבהמה שחוץ ממנו תשמש לו, והיינו אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה, דהיינו שבהמותו ישעבד לה', והאך יבא לידי מדה זו, לזה אמר מן הבקר ומן הצאן תקריבו וגו'.

(ישמח משה)

☆

ויקרא אל משה וגו'. וי"ל עפי"מ שפירשתי אמר השי"ת לאברהם כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, על פי מה ששמעתי כי צדיק אחד אמר אפילו אם יאמר השי"ת שהוא צדיק שודאי אמת הדבר אבל אינו בטוח ומאמין שהוא צדיק רק באותו רגע ממש, ולא ברגע שלאחריו כי אמרו ולא תאמן בעצמך וכו', ועי"ד שאחז"ל המקדש את האשה על מנת שאני רשע אעפ"י שהיה צדיק מקודשת שמא ערער וכו' ע"כ, וז"ש לו השי"ת עתה ידעתי, היינו על רגע זו ידעתי כי ירא אלקים אתה, ולא א"ל רגע שאחריו, כי ברגע יכול להשתנות לגריעותא והידיעה אינו מזדקק לבחירה לענין העתיד, וז"ש ויקרא אל משה בקריאה של חיבה, ונכתב א' זעירא עאילו לא נכתב רק ויקר לשון מקרה, לומר שמשה עוד היה שפל ועניו ולא התגאה ע"יזכי היה חושב שאין זה רק במקרה באותו רגע, אבל ברגע שלאחריו היה נדמה לו כאילו וידבר ה' אליו בלשון קשה.

(ייטב לב)

☆

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וגו'. וי"ל עפי"י דברי הרמב"ם אל יאמר האדם הריני עושה מצות התורה בשביל שאקבל הברכות הכתובות בה, או שאזכה לחיי עוה"ב ואפרוש מעבירות כדי שאנצל מקללות ועונש של עוה"ב, שאין ראוי לעבוד השי"ת עדי"ז שזה נקרא עובד מיראה, ואין עובדן עדי"ז רק עמי הארץ וקטנים שמחנכין אותן לעבוד מיראה עד שתרבה דעתו ויעבדו מאהבה וכו', ולזה אמר אדם כי יקריב מכם קרבן לה', היינו שיהיה לה' דייקא בלתי תערובות שאר דבר זר ומחשבה פנויה, אף כי מן הבהמה וכוי תקריבו קרבנכם דייקא, כי נצמח מזה ג"כ טובה לכם ונקרא קרבנכם, אבל אתם לא תהיו עושם אך לה' לבדו בלתי שום תערובות.

(קדושת יו"ט)

☆

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו. ונראה על פי אמרם ז"ל הי' הי אני היא קודם שיחטא ואני הוא אחר שיחטא האדם ויעשה תשובה, והקשה הרא"ש למה צריך הוא רחמים קודם שיחטא, ונראה על פי אמרם ז"ל יצרו של

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותיה"ק עצי התמרים

בקריאתו 'והקרב והכרעים ירחץ במים'
הרגיש שמנקה ומדיח קרבו וכרעיו

והקרב והכרעים ירחץ במים והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחח לה'. הרב החסיד מו"ה יעקב יודא הכהן גליק ז"ל, בהיותו חתן, הלך ליקח ברכה מאת הגה"ק בעל ייטב לב מסיגוט זי"ע לפני השבת באווארפין שלו, והיה זה בערב שבת קודם פרשת ויקרא, אמר לו הייטב לב בזה"ל: **"דיין טאטע ר' בן עיון וועט דיר העלפן פאסטן, און איך וועל דיר העלפן תשובה טאן"**, אחר זה התחיל הייטב לב להעביר את הסדרה 'שנים מקרא ואחד תרגום', ומיד הרגיש החתן בנפשו איך שהרה"ק התחיל בעבודתו הק' לעוררו, והתחיל החתן לבכות מאד, וכאשר הגיע הייטב לב אל הפסוק "והקרב והכרעים ירחץ במים", **הרגיש החתן בעצמו כאילו הוא תולש מקרבו את הקרב והכרעים, ופרץ בבכיות גדולות,** בינתיים נכנסה הרבנית הצדיקת ע"ה, וכראותה איך שהוא פורץ בבכיות גדולות, קראה ואמרה אל בעלה: "לאז אים שוין גיין דעם בחור", ושוב חדל מלעוררו לבכי, ומאז לא הרגיש כלום, (ופעם אחת תחת אחד השיחים עם נכדו כ"ק מרן רבינו מסאטמאר זי"ע ספרתי לפניו את הסיפור הנ"ל, ואמר לי כי גם כן שמע וידע מזה).

גדולת יהושע (ח"ב עמ' מ)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ל רבותיה"ק עצי התמרים

מי שמזלזל בין אדם למקום, סימן שמזלזל גם בין אדם לחבירו

נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו. ונפש כי תמעול מעל בה' וכחש בעמיתו (פ' ויקרא), ומפרש מרן הגאון הק' בעל ישמח משה זצוקללה"ה, רבים אומרים: אנו אין לנו אלא תורה אחת, היא הנוגעת לבין אדם לחבירו לא זולתה רח"ל מהאי דעתא, **וירדה תורה לסוף דעתו של אדם והעידה: 'נפש כי תמעול מעל בה' בין אדם למקום, הותרה הרצועה 'וכיחש בעמיתו' [בבין אדם לחבירו] גם כן, והבן.**

מגד ירחים (ז' ניסן תרפ"ו)

אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו, מבואר מזה כי מבלעדי עזר אלקי אי אפשר לאדם לעמוד נגד היצה"ר כי חזק הוא ממנו, אלא שבחסדי הבורא עליו הוא תומך בידו לעמוד איתן במלחמתו נגד היצה"ר, ובהכי מתורצת שפיר קושית הרא"ש דאף שקודם שיחטא האדם צריך הוא למדת הרחמים שיוכל לעמוד ולהתגבר על הצר הצורר הוא היצה"ר, אשר הוא לו בעוכריו ורודף אחריו בכל עת להכשילו, ובזה יבואר מה שהזכיר בתחלת פרשת הקרבנות וידבר ה' אליו, שנתכוון הכתוב להורות כי יש דרך יש לפני האיש להתגבר על יצרו ולהנצלמעבירה, ושלא יאמר האדם כי דבר זה אינו בגדר המציאות שהרי לא יתכן שינצח האדם את היצה"ר הבוער בקרבו כמו אש, לזה הזכיר שמו המיוחד בתחלת הפרשה להודיע כי ה' ברחמיו יסייע לו ללחום נגד יצרו, ולא יעזבנו בידו.

(דברי יואל)

☆

ויקרא אל משה. ברש"י איתא צא ואמור להם דברי כיבושין בשבילכם הוא נדבר עמי, וי"ל לפי הכתוב שאמרו בני ישראל אל משה קרב אתה ושמע וכו' ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר ה' וכו', ופרש"י ואת תדבר אלינו התשתם את כוחי כנקיבה שנצטערתי עליכם וכפיתם את ידי כי ראיתי שאינכם חרדים להקרב אליו מאהבה, וכי לא היה יפה לכם ללמוד מפי הגבורה ולא ללמוד ממני, ואכן מאז מעמד הנבחר לא זכו ישראל לשמוע קול ה' רק למדו ממשה כפי שמוכח בהפסוק ויקרא ה' אל משה וכו' וכתב רשז"ל ויקרא אל משה הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין, יכול שמעו את קול הקריאה ת"ל קול לו קול אליו, משה שמע וכל ישראל לא שמעו, מאוהל מועד מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ מאוהל מועד, וכיון שמשע מפסוק זה שנפסק עמהם הדיבור ולא שמעו רק אל משה, לכן הוסיף רשי"י בשבילכם הוא נדבר עמי, שכיון שהם לא רצו להתקרב אליו ולשמוע בקולו במעמד הר סיני לכן נדבר רק עמי ואלו הן דברים קשים כגידין לבני ישראל אשר לא רצו להתקרב אל הקב"ה מאהבה.

(ברך משה)

ויקרא אל משה. ברש"י איתא צא ואמור להם דברי כיבושין בשבילכם הוא נדבר עמי, ונל"פ עפ"מ דאיתא בישמח משה לפרש בדרך משל למי שהוא רעב ואוכל, הוא משביע הרעבון בכל מאכל אף בהפחות והגרוע שבמאכלים ואף בלחם יבש, אכן אם ירצה להשביע הרעבון שלא על ידי אוכל, כגון על ידי שמיעה או ראיה, לא יתכן כי אם כשישמע דבר נפלא הפלא ופלא שמתענג בו מאד, ואזי שוכח רעבונו ומשביעו זמן מה, כגון בשמיעת קול זמר שלא נשמע כמוהו בפה או בכלי, או מעשה נפלא שמתענג השומע, ובטעם הדבר למה במאכל ישבעו אף בפחות, ובשאר דברים לא ישבע רק בדבר נפלא, משום שהמאכל טבעו להשביע מצד התולדה, לכך משביע אף במאכל פחות, אבל שמיעה וראיה אין טבעם להשביע, רק שישמשו במקום המאכל שיהיה כאלו אוכל, ולזה צריך דבר נפלא שישנה טבעו. והנמשל מובן, דכל המצות כולם המה והנמשל תועלת לנו בטבע, אף שאין אנו יודעים סיבת התועלת, אלקים הבין דרכה והוא ידע את מקומה, ונמצא דהעושה המצוה בפועל, הוא בנקל שיעשה התיקון והיחוד שראוים להיות על ידי מצוה זו בעשיה כפשוטו ואפי' בלי כונת סודות נסתרים, מה שאין כן כשאין עושה המצוה בפועל, רק דוגמא במקומו, שזה אין טבע התיקון, וצריך להיות בטהרה וקדושה נפלאה וכונה זכה שיעלה כאלו נעשה בפועל, ובכן יש לומר כי אלמלא זכה האדם והיה עושה הכנה ראויה להקרבת הקרבן בכל הכוונות הראויות, לא היה צריך להקריב עצם הקרבן כי היה די בכוונותיו, ומה שצריכים עוד להקריב עצם הקרבן הוא מחמת שאין כוונת האדם באופן היותר מועיל, ובוודאי משה רבינו הגיע למדריגה נעלה וגבוה זו שלא היה צריך להקריב קרבן, והיה די לו במה שהיה מכוין כוונה זכה במעשה הקרבנות, ולזה כאשר ציוה השי"ת למשה על מעשה הקרבנות ולא די במה שילמדו ויכוונו במעשה הקרבן, והוא מחמת שאינם מכוונים בכוונה זכה וראויה, אמר הקב"ה למשה צא ואמור להם דברי כיבושין בשבילכ"ם הוא נדבר עמי, כלומר שפרשת הקרבנות לא נאמר כי אם בשביל ישראל, מאחר שלא זכו מחמת מיעוט כוונתם הזכה שיחשב להם הכוונה כאילו הקריבו בפועל ממש.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

ליקוטי אמרים מהרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאורה

ויקרא אל משה. ולפי הזכיר מי הקורא. ונראה להרמב"ם (יסודי התורה ו) כתב: החילוק שבין משה רבינו לשאר נביאים, שכל הנביאים שמעו נבואתם על ידי מלאך, לפיכך רואים מה שהם רואים בחלום ובחידה, אבל משה רבינו לא על ידי מלאך רק מפי ה' עצמו, שנאמר (במדבר יב): פה אל פה אדבר בו; ממנו למדנו לחלק ולומר, שהדיבור זו שזכה בה משה יותר מכל הנביאים, שהשמע נבואתו מפי ה' בעצמו, היתה רק בגוף הדיבור, אבל לא בקריאה שקדמה לדיבור, והטעם לפי שאינה מעלת הדיבור כי אם להרחות חיבה, כדכתב **רמ"י**: לכל דברות ולכל אמירות קדמה קריאה לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו; על כן בשה קריאה זו אף למשה על ידי מלאך. ולכן כתיב **ויקרא אל משה** שתמע, להורות שבשה אינו הקריאה על ידי מלאך. (דברי יואל)

תלמידי חכמים הם בחינת משה (חולין פג:). וזהו **ויקרא אל משה**, ולא הזכיר שם ה' על הקריאה, כי רמז בזה על זמן שחרית הימים שבו תהיה הסתרת פנים גדולה, ולזאת לא הוזכר שם ה' בפירוש על הקריאה, ורמז לנו היטורא דתיבת **נאמר** על אמירה לדורות, כי אף בזמן שחרית הימים ובהסתר פנים הזה, אף על פי כן יתוודע ויתגלה כוחו והתפשטותו של משה, לאיתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא (תיקונים קיד.), וכל מבקש האמת ימצאהו. (דברי יואל)

משה אשר רוח ה' דיבר בו, ודאי שטרם שבא אליו ההתעוררות העליון, קדמה לו איתעורותא דיליה בכוונה שלימה. וזהו **ויקרא אל משה**, ולא הזכיר שם ה' על הקריאה, כי בא לרמוז כי טרם שבא ה' אליו הכין עצמו בדעתו ובמחשבתו אל הדיבור, ונמצא כי הקריאה הזאת היתה על ידי מתערותא דיליה, כי הכנתו והשתוקקותו היא שהכינה להתעוררות העליון. (דברי יואל)

כתיב ויקרא אל משה סתם, להורות כי אף שספר ויקרא הוא ספר בפני עצמו, הכל מחובר עם מה שכתוב למעלה, כי כל התורה כולה קשר אחד הוא, ומלת 'ויקרא' מורות אל הכבוד הנזכר (שמות מ) וכבוד ה' מלא את המשכן (רבינו בחיי). לכאורה לפי דבריו לא היה צריך להזכיר את ה' גם אצל וידבר ה' אליו. ונראה לכתבו (ספרים): שמוכירים בתפלה אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב בכל אחד בפני עצמו, מפני שכל אחד מהאבות היה לו המגלות אלהות במדה אחרת; ולכן כתיב **ויקרא אל משה** סתם, להורות שהוא דבוק עם מה שלמעלה וכבוד ה' מלא את המשכן. ממנו אחר שקרא אותו ה' לבוא אל **אוהל מועד**, נתעלה על ידי הקריאה, והמשיך השפעת אלהות במדה יותר גבוהה, ועל כן הולרך להזכיר את ה' עוד הפעם, כמו שמוכירים את ה' אצל האבות בכל אחד, מחמת שהיה במדה אחרת. (מילוי תורה)

וידבר ה' אליו מאוהל מועד לאמר. 'לאמר' יתירא הוא, שהרי כתיב בתריה דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם. אלא להורות בא, שיתכן לקיים פרשה זו בחמירה בעלמא אלא הקרבה בפועל, על ידי לימוד פרשת הקרבן, דכל העוסק במורת עולה כאילו הקריב עולה (מנחות קי.). לכאורה היה לי לכתוב 'וידבר אליו', ויסמוך על סוף הפרשה הקודמת שה' דיבר אליו. אלא

נתכוון להורות, כי יש דרך ישר לפני איש להתגבר על יצרו ולהנצל מעבירה, ולא יצטרך להקריב קרבנות הבאים על חטא, ושלא יאמר האדם כי דבר זה אינו בגדר היכולת, שלא יתכן שינצח האדם את היצר הרע הבוער בקרבו כאש, ומה כוחו לעמוד נגדו, לזאת הזכיר שמו המיוחד בתחלת פרשת הקרבנות **וידבר ה' אליו**, להודיע כי ה' ברחמיו יסייע לו ללחום נגד יצרו, ולא יעזבנו בידו. (דברי יואל)

וככה תאכלו אותו וגו', פסח הוא לה' (שמות יב). הקרבן קרוי פסח על שם הדילוג, ואתם עשו את כל עבודותיו לשם שמים (רש"י). **בבני יששכר** (ניסן ב) הקשה: הרי כל המצות צריך לעשותם לשם שמים. אלא אמרו (קידושין ה.): ותהא אשה מתגרשת בכסף, כיון דמקשינן הויה ליציאה, ומשני יאמרו כסף מכניס כסף מוציא, אין סניגור נעשה קטיגור, ומקשה אם כן שטר נמי, שהרי אשה מתקדשת בשטר, ויאמרו שטר מכניס שטר מוציא, ומשני מילי דהאי שטרא לחוד ומילי דהאי שטרא לחוד. ולפי זה קשה על מה שאמרו (שמות יב): משכו וקחו לכם, משכו ידיכם מעבודה זרה (שמות רבה טז), שהיו עובדים לעבודה זרה של מצרים, מזל טלה, וקחו לכם צאן למצוה, והלא אין קטיגור נעשה סניגור. אמנם התירוץ מבואר בואמרתם זבח פסח הוא לה', עשו כל עבודותיו לשם שמים, שיפרש בדיבורו שהוא עושהו לשם ה', ואם כן מילין דהאי לחוד שהיו עושים אותו לעבודה זרה, ומילין דקרבן פסח לחוד שנעשה לשם ה', ולא שייך לומר אין קטיגור נעשה סניגור; ולפי זה נראה מה דכתיב **וידבר ה' אליו מאוהל מועד 'לאמר'**, נרמז ציווי לדורות, שבמצוה זו צריך לפרש בשפתיו שמקריב לשם ה', דבלא זה אין קטיגור נעשה סניגור, שהרי ישראל עבדו במצרים לבקר וצאן, ואיך יעשו מהם קרבן, אלא כיון דמפרש שהוא לשם ה', אמרינן מילי דהאי לחוד ומילי דהאי לחוד, וזהו **אדם כי יקריב מכם קרבן לה'**, לכאורה פשיטא שהוא לה', אלא הכוונה שצריך לפרש בשפתיו שהוא לה'. (דברי יואל)

אליו, למעט את אהרן, מאוהל מועד, מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (רש"י). נמצא שיכול להיות קול, ואף על פי כן לא ישמע אותו רק מי שצריך לשמוע, וכיון ש**אליו** למעט בא, שלא שמע אהרן את הקול אלא משה בעצמו, היה הסברא שנתמעטו לגמרי גם מן המצוה שנצטוה משה בדיבור זה, ולא נצטוה רק משה לבדו. על כן מדייק **וידבר ה' אליו**, דמה שאני ממעט את אהרן הוא רק מתיבת ה', שלא שמע את הדיבור בעצמו מה' כמו משה, אבל בגוף המצוה נצטוו אהרן וכל כלל ישראל כמו משה. (תשי"ז)

צא ואמור להם דברי כבושין, בשבילכם הוא נדבר עמי (רש"י). תכלית אמירת הדרשה היא לעורר לבבות השומעים לתשובה, ותכלית זו ניתן להשיג רק אם יהיו אמרי פי הדורש דברים היוצאים מן הלב, ולזאת בטרם יתחיל דבריו, על הדורש להתחנן לפני ה' שיחוננהו בלשון למודים, וישם ה' דבר בפיו, שיכנסו ללבות השומעים ויעשו בהם רושם לטובה. אמנם בהכנת לבב הדורש ובתפלתו, אכתי לא סגי שיכנסו הדברים ללבבות השומעים, כי באם לבבות השומעים אטומים, אזי סגר עליהם המדבר, וכחרשי לב נחשבו, על כן צריך להקדים גם הכנת לבב השומע על ידי עסקו בתורה ובקיום המצות, ויקרע סגור לבבו, ואז יזכה הדורש שדבריו ימצאו מסלות בלבבות השומעים. וזהו **צא ואמור להם דברי כבושין, בשבילכם הוא נדבר עמי**, שכל מה שה' מדבר עמי הוא בשבילכם, אם כן עליכם להכין לבבכם, כדי שתזכו לשמוע ולקבל את הדברים, ולחקקם על לוח לבכם, ולפי ערך מה שתכינו עצמכם תשיגו לשמוע ולקבל דברי ה'. (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, גבי אזור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח

הרה"ק ר' יחיאל מאיר ממאגלניצע ראה את אחד מחסידיו שאין הוא מתפלל עם הציבור כדבעי אלא סובב אל דרום והולך אל צפון אנה ואנה בבית המדרש, קרא אליו ושאלו מפני מה אין הוא עומד להתפלל, השיב לו שעדיין אין הוא מוכן לתפילה והוא מחכה להתעוררות, אמר לו הרה"ק הנ"ל בגמ' אמרינן תפילה במקום קרבן תיקנו, ובקרבנות נאמר "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח" ודרשי' בגמ' אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט, והוא הדין לגבי תפילה שהוא במקום קרבן שצריך האדם להביא אש גם מן ההדיוט ולא שיהא עומד ומצפה לאתערותא דלעילא בלבד. **(אור יקרות)**

איזהו מקומן של זבחים

מסופר על המגיד מקאזניץ זצוק"ל שבימי ילדותו שאל את רבו בעל למדו פרשת ויקרא בעניני הקרבנות, למה אלו הקרבנות שבאו לשם כפרת עונות חטאים ופשעים נאכלים רק "לפנים מן הקלעים" בתוך כותלי בית המקדש עצמו, ואילו הקרבנות הבאים בתור נדבה נאכלים בכל העיר ולאו דווקא במקום הקודש, ואדרבה איפכא מסתברא שקרבנות נדבה שבעליהם מביאים מתוך רצון טוב ורוח נדיבה היו צריכים לאכול אותם דווקא במקום טהרה בתוך ביהמ"ק כיון שבא ממקור טהור ומתוך לב טהור, ומאידך גיסא קרבנות כפרה שבאים מחמת חטאים ופשעים אותם לא היו צריכים להביאם אל הקודש פנימה אלא לאכול אותם ברחובה של עיר, המלמד לא מצא תשובה לקושייתו, והילד ענה ואמר בשמחה כמדומני שמצאתי תשובה שמי שחטא ואשם בעבירות שבין אדם למקום או בין אדם לחבירו דוקא אותו ואת קרבנו צריכים להכניס במקום הקודש, שמכיון שטומאה רצוצה בתוך גופו, ונשמתו נפגמה מגודל החטא הרי אם ילך ברחובות העיר יסתאב עוד יותר, ומשום זה צריכים להכנסו "לפנים מן הקלעים" לתוך אויר של קדושה וטהרה, אמנם מי שנפשו זכה ונקיה מכל פגם ולבבו הטהור נדבו להביא קרבן נדבה לה' הוא אינו זקוק דווקא למקום הקדוש והוא יכול להמצא ולאכול את קרבנות בכל מקום בלי כל חשש מכיון שנשמת בהירה וטהורה. **(אמרי קודש)**

וכל דם לא תאכלו

באחת מערי מזרח אירופה העלילו הגויים על יהודי העיר עלילת דם שהנוצרים טענו שהיהודים רצחו נער נוצרי כדי להשתמש בדו לאפיית המצות, הזמינו את רב העיר למשפט שישוב על תביעת הנוצרים, שאל הרב את השופטים: האם מותר לי להזמין לכאן אשה אחת מהנשים העבבריות העוברות ברחוב, כשנתנו לו רשות הלכו בחוץ וביקשו מאשה אחת להכנס אל אולם בית המשפט הושיט לה הרב ביצה ואמר לה: אנא טגני לי את הביצה כי רעה אני וברצוני לאכול, מיהרה האשה לשבור את קליפת הביצה ובטרם תשפוך את תוכנה למחבת בדקה היטב את הביצה, שמא יש עליה כתם של דם, שאלה הרב לעיני השופטים הגויים: מדוע את מתבוננת כל כך בביצה, סחה האשה לפי תומה די לבדוק אם אין בה חלילה דם שהתורה אסרה לנו לאכול אפילו טיפה קטנה של דם, תשובה תמימה זו הוכיחה להשופטים כי היהודים חפים מפשע ועי"ז ניצלו מעלילות הדם לזמן מרובה. **(זכרון צדיקים)**

נפש כי תשבע להרע או להיטיב

מסופר על הגאון ר' מרדכי בנעט שהי' מסתגף בתעניות וצומות פעם נכנס הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק לבית מדרשו של הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג ומצא את תלמידו ר' מרדכי בנעט יושב ועוסק בתורה והכיר בו שחזותו מוכיח עליו שהוא בעל מסגף אמר לו הרה"ק ר' אלימלך עליך אמר קרא "חכמים המה להרע, ולהטיב לא ידעו" נבהל ר' מרדכי לשמוע כך והלך לרבו הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג ושפך לפניו את צערו, ענה לו רבו: כוונת הרה"ק ר' אלימלך כך הוא על הפסוק "נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב" מפרש רש"י "להרע" לעצמו, או "להיטיב" לעצמו כגון אוכל ולא אוכל, וזהו גם כוונת הנביא באמרו "חכמים המה להרע" דהיינו חכמים הם האנשים לסגף את עצמם ולא לאכול ועי"ז לעבוד את ה' אבל "להיטיב לא ידעו" שאינם יודעים שביכולתם גם ע"י אכילה ושתי' ליהנות בקדושה מן החיים שזהו יותר חשוב כלפי שמיא. **(שיח שרפי קודש)**

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ויקרא אל משה. במדרש רבה (א, ט) 'כל תלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו'. **פי' [הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זללה"ה] בדרך צחות,** שכוונו רז"ל לאותן רבנים ומורים הנותנים הכשרים על בשר וכדומה בעד בצע כסף, ובאמת אינן יודעין כלל לפקח כדבעי, ואינן מפקחין כדבעי בהשגחה מעולה שיהא הכל בתכלית הכשרות, ונמצא שמכשילים את הרבים ר"ל באכילת נבילות וטריפות. והמה גרועים מנבילה, כי חתיכת הנבילה יכולה להכשיל את האדם האוכלה רק בהמקום שהיא נמצאת, **אבל הרבנים הנ"ל המה מכשילים את הרבים גם מרחוק, ולא רק במקום מסויים. ולכן אמרו שהת"ח שאין בו דעת לעשות כדת וכדין וכדעת תורה בתתו השגחה על השחיטות, נבילה עדיפה ממנו.**

דברי חנה השלם ח"א

וועך דען
אויב נישט איך
זאָל זאָרגן
פאַר מיינע
סאטמארע
ברידער

$500
קמחא דפסחא
יעדע איד אין סאטמאר.

סקומט פסח!
מוסדות יטב לב בארה"ק

אין ארה"ק, וועלכע האָבן נישט אויף פסח צו מאַכן?

$500
קמחא דפסחא
יעדע איד אין סאטמאר.

וועך דען
אויב נישט יעצט אויף פסח
זאָל מען זיי אויסצאָלן
דעם ארויסגעקוקטן געהאַלט
פאַרן שוויצן
א גאַנצן זמן?

סקומט פסח!
מוסדות יטב לב בארה"ק

פרפראות לחכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

ויקרא אל משה. ויקרא באל"ף זעירא, ואיתא בבעה"ט שזה מורה על גודל ענותנותו של משה רבינו ע"ה, וי"ל דהנה תיבת ויקרא בלא אל"ף היא ויקר, שהוא רמז לתפילין כמ"ש רז"ל ליהודים היתה אורה וגו' ויקר ויקר אלו תפילין, וכה"א (דברים כ"ח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש והנה אמרו חז"ל בפסוק וראית את אחורי מלמד שהראה הקב"ה למשה קשר של תפילין. וזהו הענין שרמז באל"ף זעירא לומר שאע"פ שמשה זכה להתגלות גדולה כזו שהראה לו הקב"ה קשר של תפילין ויקר החזיק את עצמו בענוה יתירה אל"ף זעירא.

(הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע)

☆

אדם כי יקריב מכם וכו' ברש"י אי' בקרבנות נדבה דיבר הענין, אדם למה נאמר מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל וכו' וצ"ב להבין סמיכות ב' מאמרי רשי"ל והנל"פ עפי"מ דאי' בגמ', אתם קרוים אדם ואין אומות העולם קרוין אדם, וא"כ לא הי' קשה לרש"י מקודם למה נאמר אדם דהי' יכול לומר דא למעט אוה"ע, אבל עכשיו שפירש"י בקרבנות נדבה דיבר הרי קי"ל דנכרים נודרים נדרים ונדבות כישראל וא"כ שפיר קשה למה נאמר אדם דליכא לממר כנ"ל וע"כ דבא למעט את הגזל.

(כתנות אור)

☆

ובדרך מוסר יל"פ עפי"מ דאי' בגמ' (נדרים י') שלא יאמר אדם לה' עולה אלא עולה לה', שמא ימות קודם שיגמר דבריו ונמצא מוציא ש"ש לבטלה, וז"ש "אדם" בן אדם ראה כי אדם אתה יסודו מעפר וסופו לעפר, והראי' "כי יקריב" כשעולה על דעתך להקריב צריך אתה לומר "קרבן לה'" ולא לה' קרבן, מחמת שהחיות אינו בידך ואולי לא תספיק לגמור תיבת קרבן.

(דבש השדה)

☆

מן הבהמה, י"ל דיש ג' טעמים למה לא מקריבים מן החיה, א', דלא הטריח ה' לצאת ביערים ובהמה הוא בנמצא, ב' לחיה יש גיאות ובהמה אין לה, וה' שונא גיאות, ג' משום דאלוקים יבש את הנרדף ובהמה נרדף, והנה לעתיד לבוא כתיב (ישעי' י"א ז') אריה כבקר יאכל תבן באבוס אחד ונער קטן נוהג בהם, ולי"מ יהי' בנמצא גם חיות וגם שלום יהי' בין בהמה לחיה, ולמה יהיו מקריבין אז רק מבהמות, ועל כרחך הטעם משום גסות הרוח, ולפי"ז יתבאר הפסוק (תהלים נ"א י"ט) "זבחי אלוקים רוח נשברה" דקרבנות הוא רק מבהמה מטעם דהם רוח נשברה ומוכח מזה דלב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה, ואל תאמר דלכך מקריבים רק בהמות משום ב' טעמים האחרים, ע"ז קאמר "הטיבה ברצונך את ציון וכו' אז תחפוץ זבחי צדק" ואז לא יהיו נרדפים וגם חיות יהיו בנמצא, ואפילו הכי "אז יעלו על מזבחך פרים" דייקא וע"כ דהטעם הוא משום שזבחי אלוקים רוח נשברה.

(עדות ביהוסף)

דורש טוב

יקריב אותו לרצונו לפני ה'. נראה לפרש דהנה איתא בגמרא קידושין (דף ז') **דהאומר רגלה של זו עולה פשטה קדושה בכולה, אבל האומר לאשה חצייך מקודשת לי אינה מקודשת,** ומפורש שם טעם החילוק כיון דבהמה ברשותו ותלוי ברצונו ובדעתו, אבל אשה אינה בדעתו וברצונו אלא ברשות עצמה היא, ועל כן כששמעה שאמר 'חצייך מקודשת' קיבלה הקידושין ברצון עצמה רק על חציה, ואינה מסכמת אלא על זה, ואין ביכולת הקידושין להתפשט בכולה עיי"ש.

וזה שאמר הכתוב **'אם עולה קרבנו מ"ן הבקר"ר, היינו שהקדיש רק מקצת הבקר** כגון שאמר 'רגלה של זו עולה', והיינו **'מן הבקר'**, אעפי"כ **'יקריב אותו לרצונו'**, כי פשטה קדושה בכולה, וכי תימא מאי שנא מקידושי אשה שאינה מקודשת, לזה אמר **'לרצונו'** היינו **כיון שהבהמה תלויה בדעתו וברצונו, ואין לה דעת עצמית, ולכן אין בכחה לעכב התפשטות הקדושה בכולה, משא"כ אשה אינה ברשותו ותחת רצונו.**

תבואת יקב

(להגאון המפורסם בדורו רבי אברהם בלעיש ז"ל
אבד"ק תונים, שנת תק"פ לערך)

אי נמי י"ל דהנה פירש"י כאן דכופין אותו להביא קרבן עד שיאמר רוצה אני, והנה על ענין 'כופין אותו עד שיאמר רוצה אני' מסביר הרמב"ם בהל' גירושין (פ"ב ה"כ) דאין על זה דין אונס כשבא ע"י כפיה, כי באמת רוצה כל איש ישראל בלבו לעשות רצונו ית"ש תמיד, אלא שיצרו תוקפו, וע"י ההכאה שהגוף סובל צער על המניעה, ממילא חוזר לקדמותו ולרצון לבבו האמיתי, לקיים רצונו ית', **ושפיר עושה המצוה ברצון גמור שבלבו.**

וזה שאמר הכתוב **'יקריב אותו לרצונו לפני ה'**, שע"י שכופין אותו כדברי רש"י כאן **עי"ז 'מקרבין' את האדם לרצונו האמיתי שבעומק לבו הנגלה לפני ה' הצופה נסתרות והבוחן כליות ולב.**

דברי יחזקאל

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר: (פרק א פסוק א)

וַיִּקְרָא [א] אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו [ב]. וְלֹא כֵן בִּשְׁאָר הַמְּקוֹמוֹת, בַּעֲבוּר שֶׁלֹּא חָיָה מֹשֶׁה יְכוֹל לָבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לִהְיוֹתוֹ נִגַּשׁ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹהִים רַק בְּקְרִיאָה שֶׁיִּקְרָא אוֹתוֹ, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר לְמֹשֶׁה (שמות כה כב) וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת (אֲשֶׁר אוֹעֵד לְךָ שָׁמָּה), וְכֵיוָן שֶׁיָּדַע שֶׁהַשֵּׁם יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים שָׁם נִתְעָרֵא לָבֹא בְּאֹהֶל כָּלִיל עַד שֶׁיִּקְרָא אֵלָיו, כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בְּהַר סִינַי שֶׁאָמַר (שם כד טז) וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הֶעָנָן. אוֹ שֶׁלֹּא חָיָה מֹשֶׁה יוֹדֵעַ שֶׁהַכָּבוֹד בְּאֹהֶל וְשֶׁיִּהְיֶה לוֹ הַדִּבּוּר מִשָּׁם, כִּי לֹא בִקְּשׁוּ הֶעָנָן עַד יוֹם הַשְּׁמִינִי בְּדַעַת רַבּוֹתֵינוּ (ת"כ לְהָנֵן ט א), וְאַחֲרֵי הַקְּרִיאָה בָּא מֹשֶׁה בְּאֹהֶל לִפְנֵי וְלִפְנִים כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ (תורת כהנים אחרי פרשה טז א) אַהֲרֹן בְּכָל יָבֹא וְאֵין מֹשֶׁה בְּכָל יָבֹא. וְזֶה דֶּרֶךְ פְּשָׁט בְּכָתוּב הַזֶּה וּכְבָר פֵּרַשְׁתִּיו לְמַעְלָה (שמות מ לד) [ג].

וְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ (תורת כהנים פרשה א ז) כִּי לְכָל הַדִּבְּרוֹת וּלְכָל הָאֲמִירוֹת וּלְכָל הַצִּוּוּיִים קָדְמָה קְרִיאָה כְּלוֹמַר שֶׁיֹּאמַר אֵלָיו מֹשֶׁה מֹשֶׁה וְיֹאמֶר הִנֵּנִי וְזֶה דֶּרֶךְ חִבָּה וְזִרּוּז לְמֹשֶׁה. וְחִנָּה עַל דַּעְתָּם הִזְכִּיר זֶה בְּקַאן, בַּעֲבוּר שֶׁהוּא תְּחִלַּת הַדִּבּוּר אֲשֶׁר הָיָה אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לְלַמֵּד עַל כֻּלָּם כִּי כֵן יִהְיֶה מִשְׁפָּטוֹ כָּל הַיָּמִים בְּכָל הַתּוֹרָה. וּ"מֵאֹהֶל מוֹעֵד" לְדַעְתָּם הוּא וַיִּקְרָא אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו בְּאֹהֶל כִּי מֹשֶׁה שָׁם חָיָה וְשָׁעוֹר הַכָּתוּב כְּפִי פְּשׁוּטוֹ וּמִשְׁמְעוֹ וַיִּקְרָא ה' אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד [ד]. וְעַל דֶּרֶךְ הָאֱמֶת הוּא כְּמוֹ וְאֶל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֶל ה' (שמות כד א) וְסוֹדוֹ יָדוּעַ מִמַּעֲמַד הַר סִינַי וּבְעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת וּכְבָר רָמַזְתִּי לוֹ (שם):

מעשה חש"ב

א **מבוא: א] מתי היתה הקריאה.** לפי רש"י זה היה ביום השמיני, שהרי בסוף פרשת פקודי (מ לה) נאמר 'ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן', וזה היה ביום השמיני, ולפי"ז פרשת ויקרא כסדרן נכתבו. אמנם דעת רבינו שפרשיות ויקרא וצו נאמרו למשה ביום הראשון של שבעת ימי המילואים, קודם שנתכשה הענן ביום השמיני. ואע"ג שדעת רבינו שכל התורה כסדרן נכתבו, מ"מ נאמר כבר 'ויכס הענן' שהיתה ביום השמיני, לפני פרשיות ויקרא צו שהיה בשבעת ימי המילואים משום שכן דרך התורה כשמתחיל לספר איזה ענין גומר הענין עד הסוף, ה"נ כיון שגמרו להקים את המשכן נאמר כבר 'ויכס הענן' שזו התכלית של המשכן שיהיה השראת השכינה, ושוב חזר לפרשיות ויקרא צו שהיתה בשבעת ימי המילואים.

ב] פירוש ויקרא. לפי רש"י פירושו 'אויסגערופן' שהיא לשון חיבה, אבל לא היה צריך לקראו שיכנס. ולפי רבינו פירושו 'אריינגערופן', שלא נכנס משה עד שקראו להיכנס. וכיבואר לקמן.

ב **מחלוקת רש"י ורבינו למה הוצרך הקריאה.** רש"י מפרש טעם הקריאה "לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, ולכל הדברות והאמירות קדמה קריאה לשון חיבה בו". אבל אין הטעם משום שהיה ירא להיכנס בלא הקריאה, משום שהיה הענן על המשכן, שהרי לפי רש"י פרשה זו נאמרה ביום שמיני למילואים שכבר היה שכן שם הענן, דהרי איתא ברש"י (סו"פ פקודי) "ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד, וכתוב אחד אומר 'ובבא משה אל אהל מועד, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהם, כי שכן עליו הענן, אמור מעתה כל זמן שהיה עליו הענן, לא היה יכול לבוא, נסתלק הענן, נכנס ומדבר עמו". ועוד ראיה שלא היתה בשביל שיוכל להכנס לאהל מועד, דהרי איתא ברש"י "מאהל מועד מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל". הרי לנו שהקריאה היתה כשכבר היה משה באהל מועד, לכן מפרש רש"י טעם הקריאה היא מלשון חיבה. ולפי רש"י פירוש ויקרא לשון 'אויסגערופן' שהיא ענין של חיבה. אמנם רבינו מפרש שטעם הקריאה משום שהיה ירא להכנס לאהל מועד כמבואר לקמן.

ג רבינו מפרש 'ויקרא' מלשון 'אריינגערופן', ומפרש בב' אופנים למה הוצרך לקראה לפני הדיבור. א. שמשה היה יודע שהש"ת ידבר עמו מבין שני הכרובים, והטעם שהוצרך הקריאה, משום שהיה ירא לבא לאהל מועד. ב. שלא היה יודע שידבר עמו מאהל מועד, בשבעת ימי המילואים, לפני השראת השכינה, רק חשב שהקב"ה ידבר אתו מן השמים כמו שדיבר הקב"ה אתו עד עכשיו, ולכן כשרצה הקב"ה לדבר עמו הוצרך לקראו.

ד וצריך לומר דדברי רבינו כאן הם לשיטתו למש"כ בפרשת פקודי (פרק מ פסוק ב) שפרשיות אלו [ויקרא, צו – עד פרק ח] נאמרו למשה ביום הראשון בבוקר של שבעת ימי המילואים, קודם שנתכשה המשכן בענן ביום השמיני, וא"כ אין לפרש שהוצרך לקריאה לתת לו רשות ליכנס למקום הענן, מפני שאז עוד לא היה הענן. ולכן היה קשה לרבינו למה הוצרך הקריאה לפני הדיבור, לכן מפרש או משום שהיה ירא להיכנס לאהל מועד, או משום שלא ידע שהקב"ה ידבר אתו משם.

והנה רבינו (שם) כתב "אבל במדרש חזית מצאתי, ויהי ביום השמיני זה היה ראוי להיות תחילת הספר. ולמה נכתב כאן, אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. וא"כ יהיה ויקרא אל משה מאהל מועד, אחר וירא כבוד ה' אל כל העם ותצא אש ותאכל על המזבח, יהיה הדבור לאהרן יין ושכר אל תשת ממחרת, כי לא יתכן שנדבר לאהרן מאוהל מועד, קודם למשה. ואיני יודע אם זה דברי הכל, או הם דברי יחיד כי על דברי רבי ישמעאל נאמרו".

ביאור הדברים דלפי דברי המדרש פעם הראשון שה' דיבר עם משה מאוהל מועד היה רק באחד בניסן, ביום שמיני למילואים. ומקרא דידן 'ויקרא אל משה וגו' מאהל מועד' היה באחד בניסן, ביום שמיני למילואים. ולפי"ז צ"ב מהיכן ידע משה דיני הקרבת הקרבנות בשבעת ימי המילואים.

והנה בשלמא לרבי עקיבא שסובר שכללות ופרטות נאמרו בסיני, א"ש, שלמד משה רבינו בארבעים יום שהיה בהר כל פרטי הדינים של הקרבת הקרבנות. אבל לרבי ישמעאל הסובר שרק הכללות נאמרו בסיני, ופרטות באהל מועד. ולפי דברי המדרש פעם הראשון שהיה הדיבור מאהל מועד היה ביום שמיני למילואים, א"כ מהיכן ידע משה רבינו פרטי דיני הקרבת הקרבנות. ובע"כ צריכים לומר דאף לפי דברי המדרש שפעם הראשון שה' דיבר עם משה מאהל מועד היה בא' ניסן, מ"מ דיבר הקב"ה עם משה מן השמים, כאשר דיבר עם משה במצרים. כמו שכתב רבינו הלשון (שם) "והיו סבורין, שהיה הדבור למשה שם מן השמים, כאשר היה בארץ מצרים".

לפירוש רבינו שבשעת הקריאה היה משה מחוץ לאהל מועד, א"ש לשון הכתוב 'מאהל מועד', שהקב"ה קראו מאוהל מועד, כי משה עוד לא היה שם, משא"כ לפירוש רבותינו שמשה היה כבר באוהל בשעת הקריאה, צריך לומר כוונת הכתוב 'מאהל מועד' כאילו היה כתוב 'באוהל מועד', כיון שמשה היה כבר שם.

וְהִקְרִיב מֵזֶבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַה׳ חֶלְבּוֹ הָאַלְיָה תְּמִימָה לְעֻמַּת הֶעָצֶה יְסִירֶנָּה וְאֶת הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל הַקֶּרֶב: (פרק ג פסוק ט)

חֶלְבּוֹ הָאַלְיָה תְּמִימָה. שֵׁם חֵלֶב בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ הַשְּׁמֵן הַנִּפְרָד שֶׁאֵינוֹ עִם הַבָּשָׂר בְּדִבּוּר אֶחָד [א]. **כִּי הַשָּׁמֵן הַמִּתְעָרֵב בַּבָּשָׂר, שֶׁאֵינוֹ נִפְרָד מִמֶּנּוּ יִקָּרֵא שָׁמֵן, כְּעִנְיַן שֶׁאָמַר הַכָּתוּב** 'וַיִּשְׁמַן יְשֻׁרוּן' (דְּבָרִים לב טו) **'וַיֶּאְכְּלוּ וַיִּשְׂבְּעוּ וַיְשַׁמִּינוּ'** (נְחֶמְיָה ט כה)**, 'הִשְׁמַנְתָּ לֶבְ הָעָם הַזֶּה'** (יְשַׁעְיָהוּ ו י)**, 'וּבְשָׂרֵי בְּחֵשׁ מִשָּׁמֶן'** (תְּהִלִּים קט כד)**, 'וְהָיָה דֶּשֶׁן וְשָׁמֶן** (יְשַׁעְיָהוּ ל כג) **כְּמוֹ 'חֶלֶב וְדֶשֶׁן תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי'** (תְּהִלִּים סג ו)**, וְכֵן בְּכָל מָקוֹם, וְהַחֵלֶב הוּא הַנִּפְרָד אֲשֶׁר עָלָיו קָרוּם וְנִקְלָף. לֹא יִתְעָרֵב הַלָּשׁוֹן בָּהֶן בְּשׁוּם מָקוֹם, כְּאָמְרֵנוּ בָּשָׂר שָׁמֵן, לֹא בָּשָׂר חֵלֶב. וְכֵן בִּשְׁאָר לְשׁוֹנוֹת הַגּוֹיִם שְׁמוֹתֵיהֶן חֲלוּקִין.**

וַיֹּאמַר דֶּרֶךְ הַשְּׁאֵלָה בְּכָתוּב (בְּמִדְבַּר יח ל) **'בַּהֲרִימְכֶם אֶת חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ' כִּי הַטּוֹב אֲשֶׁר יוּרַם מִן הַתְּבוּאָה יִכְנֶה אוֹתוֹ בְּחֶלֶב, כַּאֲשֶׁר הַחֵלֶב מוּרָם בְּקָרְבְּנוֹת** [ב]**. 'חֵלֶב כָּלְיוֹת חִטָּה'** (דְּבָרִים לב יד) **יִדְמֶה הַחִטָּה לִכְלָיוֹת וְאֶת הַחֵלֶב אֲשֶׁר בָּם כַּאֲשֶׁר יֹאמַר** (שָׁם) **וְדַם עֵנָב תִּשְׁתֶּה חָמֶר וְאֵין הַיַּיִן דָּם וְאָכְלוּ אֶת חֶלֶב הָאָרֶץ** (בְּרֵאשִׁית מה יח) **שֶׁיֹּאכְלוּ כָּל חֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב וָעֵז וְכָל הַחַיָּה דֶּרֶךְ מָשָׁל זֶה.**

וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: (פרק ה פסוק א)

וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע. אֵינָם שְׁלֹשָׁה עִנְיָנִים, כִּי אֵין עֵד בְּלֹא רְאִיָּה וּבְלֹא יְדִיעָה, אֲבָל יֵאָמֵר, אִם שָׁמַע קוֹל אָלָה שָׁנָּשְׁאוּ עָלָיו לְהָאֲלוֹתוֹ, בְּדָבָר שֶׁהוּא עֵד, בֵּין בִּרְאִיָּה בֵּין בִּידִיעָה, אִם לֹא יַגִּיד יֵשׁ עָלָיו עָוֹן [ג]**.**

וְהִנֵּה לֹא יִתָּחֵב בְּקִרְבָּן חַיָּה אֶלָּא אִם כֵּן יוֹדֵעַ עֵדוּת שֶׁיָּזְכָּה מִמֶּנּוּ הַמַּשְׁבִּיעַ בִּדְבָרָיו. וּלְכָךְ פֵּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ (שְׁבוּעוֹת לג) כִּי יֵשׁ עֵדוּת שֶׁתּוֹעִיל בִּרְאִיָּה בְּלֹא יְדִיעָה, וְיֵשׁ שֶׁתּוֹעִיל בִּידִיעָה בְּלֹא רְאִיָּה. בֵּיצַד, מָנָה מְנִיתִי לְךָ בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְטוֹעֵן לֹא הָיוּ דְּבָרִים מֵעוֹלָם יְכוֹלִין וְיָעִידוּ, זוֹ הִיא רְאִיָּה בְּלֹא יְדִיעָה. מָנָה הוֹדִיתָ לִי בִּפְנֵי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, יָכוֹלִין וְיָעִידוּ, זוֹ הִיא יְדִיעָה בְּלֹא רְאִיָּה [ד]**.**

וְעַל דֶּרֶךְ הַפְּשָׁט אֵין צָרִיךְ לְרְאִיָּה בְּלֹא יְדִיעָה, אֲבָל "אוֹ רָאָה" שֶׁהוּא רְאָה הַהֲלוָאָה אוֹ הֶמְקֵח לְגַמְרֵי, "אוֹ יָדַע" שֶׁשָּׁמַע אוֹתָם מוֹדִים בְּמַעֲשֶׂה הַהוּא בִּפְנֵי עֵדִים, וְלֹא רָאָה הַמַּעֲשֶׂה [ה]**.**

וְלֹא אָמַר כָּאן "וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ" כִּי הוּא חַיָּב בְּמֵזִיד אוֹ בִּשְׁגֻגַת הַשְּׁבוּעָה עִם זְדוֹן הָעֵדוּת אֲבָל אִם הָיָה שָׁכוּחַ בָּעֵדוּת בִּשְׁעַת שְׁבוּעָה אֵין עָלָיו בְּלוּם [ו]**:**

מעשה חש"ב

א נחלקו רש"י ורבינו מהו 'חֶלְבּוֹ'; רש"י מפרש 'חֵלֶב', היינו המובחר שבו. אבל רבינו מפרש 'חֵלֶב' היינו השומן הנפרד שאינו עם הבשר כדבר אחד', אלא יש עליו קרום והוא נקלף, אולם השומן מתערב בבשר, ואינו נפרד ממנו.

ב רבינו מפרש הכתוב 'בהרימכם את חלבו ממנו', כמו שהחלב מפרישים ומקטירים ע"ג המזבח. כמו כן התרומה מפרישים ונותנים לכהן. שהרי רבינו לשיטתו 'חלב' אין הכוונה מן המובחר שבחמה, שהרי רבינו כותב לקמן שהחלב אינו המובחר שבו, דהרי הוא גם ועבה וקשה להתעכל. לכן מבאר הדמיון כנ"ל, כמו שהקטרה מפרישים ומקטירים ע"ג המזבח, כן התרומה מפרישים ונותנים לכהן.

אמנם לפירוש רבינו שהחלב אינו מן המובחר, צ"ב דהרי דרשו חז"ל מהכתוב 'ולא תשא עליו חטא בהרימכם את חלבו', דאם אינו תורם מן המובחר יש עליו חטא, הרי שיש להפריש מן המובחר, ולפירוש רבינו איך למידין דבר זה מהכתוב הרי 'חלב' אינו מן המובחר. ועוד צ"ב מש"כ רבינו 'כי הטוב אשר יורם מן התבואה יכנה אותו בחלב', הרי חלב אינו מן הטוב שבבהמה, וא"כ מנלן שצריך להפריש 'הטוב שבתבואה'.

וצריכים לומר דמש"כ רבינו שהחלב אינו חלק הטוב מן הבהמה היינו לענין אכילה, אבל לענין הקטרה שפיר הוה חלק הטוב מהבהמה. וכמו שכתב רבינו (פרשת שמיני פרק ט פסוק ב) עה"כ 'וישימו את החלבים על החזות' וגו', שמיירי לגבי הקטרה, שמניחים החלבים מלמעלה, וכתב שם: "כי האליה והכליות ויותרת הכבד יתנו למטה והחלבים עליהם, והכל על החזות, והנה החלבים לבדם יראו למעלה, והוא דרך כבוד בהקטרה". הרי לנו שלענין הקטרה החלבים הם המובחר שבו.

ובזה מיושב היטב דרשת חז"ל שיש להפריש מן המובחר, שהחלב מובחר לענין הקטרה. וכן מש"כ רבינו 'כי הטוב אשר יורם מן התבואה כנה אותו בחלב', שלענין הקטרה הוה שפיר המובחר שבבהמה.

ג פירוש, שלפי פשוטו של מקרא משמע שיש כאן שלשה אופנים לחיוב שבועה, א. 'והוא עד'. ב. 'או ראה'. ג. 'או ידע'. ע"ז כתב רבינו שאינם אלא שני אופנים, ראיה או ידיעה, שהרי אם לא ראה ולא שמע אינו יכול להיות עד. לכן ע"כ צריך לומר ש'או ראה' 'או ידע', אינם אופנים אחרים, אלא באים לפרש ה'והוא עד', שהוא עד בין על ידי ראיה ובין על ידי שמיעה.

ד לפי חז"ל 'או ראה', הכוונה על עדות של ראיה בלא ידיעה, באופן שהמלוה אומר ללוה מנה מניתי לפניך בפני פלוני ופלוני, וטוען הלוה לא היו דברים מעולם, ויש עדים שראו שנתן לו מנה, אבל העדים אינם יודעים לשם מה ניתנה לו המנה. ואז חייב הלוה לשלם, דכיון שהוחזק שאמר שקר, שוב אינו יכול להפטר ע"י טענה אחרת. וע"כ צריך לומר כן, שע"י העדות יתחייב בממון, שהרי אמר מקודם שלא יתחייב בקרבן, אלא אם כן יודע עדות שיזכה ממנו המשביע בדינו. ו'או ידע', היינו ידיעה בלא ראיה, היינו שיש עדים שהנתבע הודה להתובע שחייב לו מנה, זו היא ידיעה ללא ראיה, שהם לא ראו עצם ההלואה.

ואפשר לומר מהיכן למדו חז"ל 'או ראה' אפילו עדות של ראיה בלא ידיעה, אולי כוונת הכתוב 'או ראה' שראה כל ההלוואה, כמו שמפרש רבינו על דרך הפשט, דאם כן היה סגי שיאמר 'והוא עד', והכוונה על עדות רגילה שראה כל ההלואה, ומזה שפירט הכתוב 'או ראה' 'או ידע', משמע שבא לומר שאפילו היה ראיה בלא ידיעה נמי עדות היא.

ולכאורה לפי דרשת חז"ל היה שייך לפרש הכתוב כפשוטו דמיירי משלשה אופנים א. 'והוא עד' – שראה כל העדות. ב. 'או ראה' – ראיה בלא ידיעה. ג. 'או שמע' – ידיעה בלא ראיה. ואמר הכתוב בדרך לא זו אף זו. אמנם רבינו אינו מפרש כן.

ה על דרך הפשט מפרש רבינו 'או ראה' היינו שראה את כל ההלואה, והיינו ראיה וידיעה, ובמילא אין ללמוד מכאן שראיה בלא ידיעה הוה עדות. רק מ'או ידע' אפשר ללמוד ידיעה בלא ראיה הוה עדות.

ו הנה כאן לא נאמר 'ונעלם ממנו' כמו שנאמר להלן בטומאת מקדש וקדשיו ובשבועות ביטוי, ולכן חייב בקרבן בין במזיד בשבועה, ובין בשוגג בשבועה, אמנם אינו חייב בקרבן אלא אם כן הזיד בעדות, שזכר את עדותו וידע שהוא משקר באומרו שאינו עדות. אבל אם שכח בשעת שבועה את העדות הרי הוא פטור. [משא"כ בטומאת מקדש וקדשיו, ושבועת ביטוי שנאמר 'ונעלם ממנו', אינו חייב קרבן אלא בשוגג].

מאמר המשך:

יערוך אותו אהרן ובניו מערב ועד בוקר לפני ה' (ג)

(שמות כז, כא)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

אנו ממשיכים בביאור לימוד התורה בלילות, במה שכבר הי' אמרינו בשבוע העבר פ' תצוה, שמצינו שהיו מדליקין את המנורה בין הערבים והי' המנורה דולקת עד הבוקר, ככתוב (שמות כז, כא) באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יערך אתו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני ה'. וידוע דברי ה'אבן עזרא' בפרשת בהעלתך, וז"ל: "ביום שהוקם המשכן נאמרה לפי שבאותו יום התחילו להדליק לאחר שכלה להקים את המשכן הוזקק להצטוות בהדלקת המנורה ללמדך שאף בלילה היה הדבור כי שם היה הנר תמיד דולק" וכו', עי"ש. וב'רמב"ן' שם העיר בזה"ל: "וזה איננו ככה על דעת רבותינו ז"ל שאמרו (מכילתא מס' דפסחא א') והלא לא נדבר עמו אלא ביום, ואלו ידע רבי אברהם מה בין נבואת משה רבינו לנבואת שאר הנביאים לא חשב כן, והוא מה שאמר הכתוב במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו לא כן עבדי משה, שאין נבואתו בחלום כי החלום בלילה ממש" וכו', עי"ש.

והנצי"ב בחומש 'העמק דבר' פרשת בהעלותך מיישב דברי האבע"ז, וז"ל: "אבל ככר ביארנו ריש פרשת תצוה ובפרשת אמור דהמנורה תכליתה לפלפולה של תורה, וזה הלימוד היה בלילה, כמבואר בשמות רבה פ' כי תשא, שבלילה חזר משה בעצמו והיינו תורה שבע"פ עם סיוע מהשמים, והיה משה בא לאהל מועד גם בלילה, בשביל תורה שבע"פ, ומשום הכי בא הסמיכות של הנרות", עי"ש. ונבאר קצת מאי למד משה רבינו עם הקב"ה ביום ומאי למד בלילות, ונפק"מ לדידן אי לומדין מקרא או תורה שבע"פ בלילה, והמסתעף לזה דין אמירת תהילים בלילה, ומנהג רבותינו הק' בזה.

כבר הי' אמרינו לעיל דזמנו של תורה שבכתב הוא ביום, וזמנו של תורה של בעל פה בלילה, אולם זה ברור דאף ביום לומדים תורה שבעל פה, אע"ג דמשה רבינו למד רק בלילה, וב'אור החיים' הק' פרשת האזינו על הפסוק (דברים לב, ב) יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי, ביאור בזה"ל: "עוד ירצה על דרך אומרם אנשי אמת כי מצות עסק תורה שבכתב אינה אלא ביום ולא בלילה, וכן אמרו בברייתא מדרש שוח"ט (יט, ז) שמשה באותן ארבעים יום שהיה אצל השי"ת היה מכיר בין היום ללילה מהלימוד שהיה ה' מלמדו, וכשהיה מלמדו משנה היה יודע שהוא לילה, ויש טעם טוב בדבר שאין לימוד מקרא בלילה, ולזה כינה תורה שבכתב למטר שאינו תמיד אלא בימות הגשמים, אבל לא בימות החמה, וצא ולמד מה שאירע לרבא תענית (כד:) על שהטריח להוריד גשמים שלא בעיתם, כמו כן המקרא הוא דוקא בזמנו המוגבל לו יום ולא לילה, ודימה התורה שבעל פה לטל, כמו שהטל לא מפסיק קיץ וחורף יומם ולילה כמו כן תורה שבעל פה אין לך זמן שאינה זמנה", עי"ש.

אולם בלילה יש קפידא שלא לקרוא מקרא, ובאמת אף בזה יש המקילים בזה, כמש"כ בספר 'קמח סלת' לאחר שהביא דברי הבית יוסף כתב: איברא שלא למדנו אלא דמקרא הוא מדת יום, אמנם י"ל דכי היכי דקרינן משנה ותלמוד ביום, ה"נ שפיר דמי לקרוא מקרא בלילה ואין מופת חותך וכו', והרב החסיד בחמדת הימים בחלק שבת פי"ח כתב, וז"ל, כי לא נאמר זה אלא למי שבקי בתורה שבכתב ובע"פ שנכון להיות הוגה בתשובע"פ במדת לילה ושבכתב במדת יום, אך מי שאינו בקי אלא במקרא אם נאמר לו שאין נכון להגות במקרא בלילה נמצא בטל מכל וכל, ובדבר הזה שגו רבים מתופסי התורה אשר לא ידעו לכלכל במשפט דברי הרב זלה"ה, והתורה חוגרת שק ותובעת עלבונה מהם

ונלכדנו בשחיתותם להתגרש מהסתפח בנחלת ה' ובהדי הוצא לקי כרבא", עי"ש. וכן הוא דעת הגאון היעב"ץ בסידורו, עי"ש.

וכ"ה בספר 'מנחת אהרן' לאחר שהאריך (כלל כ"א) בענין מסיק: "אלא אם הוא ע"ה גמור כדי שלא יתבטל מד"ת לגמרי, טוב לו שיקרא לפחות תשב"כ משיתבטל ממנה לגמרי כיון שאינו יודע שבע"פ", עי"ש.

ועי' במש"כ בזה הגאון החיד"א ז"ל בספרו 'ככר לאדן' (סימן ה' אות ז'): "וכמה דברים שנוהגין המון העם והמשכיל בעת ההיא ידום, כגון שיש כמה חברות ובתי מדרשות שאחר ערבית קורין תורה נביאים וכתובים, ומרבית העם זהירין בזה וכל אחד קורא כדרכו במקרא, ואלו עוברין דרך ארצם כמה חכמי א"י ואינם אומרים להם שום דבר, אף שרבינו האר"י זצ"ל הזהיר שלא יקראו מקרא בלילה, מ"מ סברי מרנן דהני מילי אין לאומרם בפני ע"ה דכמו זר נחשב לומר שלא ילמדו תורה, והצנועים מושכין את ידיהם שלא לגלות אזהרות רבינו האר"י זצ"ל", עי"ש.

ובספרו 'פתח עינים' (ברכות ג:) אחר שמעתיק תשובות רב האי גאון דחייבין בית ישראל לשחר בלילות ובאשמורות כתב שם במאמר המוסגר בזה"ל: "מדקאמר הגאון וחייבין בית ישראל לשחר וכו' וחובה על ת"ח לעסוק בתורה וכו', הראת לדעת מפי כבוד הגאון ז"ל דחיוב לקום באשמורות חיילא בכולל בין לתלמידי חכמים בין לבעלי בתים, כי אף מי שאינו יודע ללמוד מחויב לשחר ולהרבות בתחנונים על חורבן הבית, וכ"ש כי רוב בעלי בתים יכולים ללמוד תהלים, ושמעתי מאדם גדול ומקובל דאפשר דגם לאזהרת רבינו האר"י זצ"ל על המקרא בלילה אין התהלים בכלל, עכ"ד, ויש סמך מב"ר (פ' ס"ח) דאמרו דיעקב אע"ה היה קורא תהלים בלילה, ותו כי לא נאמרו כל השעורים הללו אלא ליודעים לא למי שאינו יודע כי אם קרוא מקרא ופשוט, והוזקקתי לזה לפי שגדול אחד צדד כי אין חיוב לקום באשמורות אלא לתלמידי חכמים, וכבר כתבתי במקומו שמזהר הקדוש מוכח להיפך כאשר הוכיח הרב החסיד וקדוש מהר"א די וידאס זלה"ה בספריו הקדושים ראשית חכמה ותוצאות חיים" וכו', עי"ש, ומש"כ דאין תהילים בכלל יבואר להלן, ועכ"פ מבואר דלאנשים פשוטים לא נאמרו הדברים האלו.

וכן בספרו 'ברכי יוסף' (סימן רל"ח אות ב') כתב בזה"ל: "כתבו גורי האר"י זצ"ל שלא ילמד מקרא בלילה, והכי מוכח ממאמרם ז"ל בילקוט סוף פרשת תשא, מנין היה משה יודע אימתי יום ואימתי לילה, בשעה שהקב"ה מלמדו מקרא יודע שהוא יום ובשעה שמלמדו משנה יודע שהוא לילה, איברא שלא למדנו אלא דמשה רבנו לא היה קורא מקרא בלילה, ועדיין יש לומר דכי היכי דאנן בדידן קרינן משנה ותלמוד ביום הכא נמי שפיר דמי שאנו נקרא מקרא בלילה ואין מופת חותך", עי"ש.

ובשו"ת 'מהרש"ם' (ח"א סימן קנ"ח) לאחר שהביא דברי הככר לאדן העיר, דהא מבואר גם בפוסקים דמקורם מדברי חז"ל דמשה רבינו למד מקרא ביום ותורה שבע"פ בלילה", עי"ש.

ובשו"ת 'לבושי מרדכי' (מהדו"ת או"ח סימן קפ"ו) העיר על דבריו וז"ל: "והלא בברכי יוסף הנ"ל השיב על זה דאם כן גם בלמוד משנה נאמר שלא ללמוד, וחידוש על הגאון העצום ז"ל שכל רז לא אנוס לי ולא הביא דברי ברכי יוסף הנ"ל", עי"ש.

באופן אחר מצאתי בשו"ת 'משנה שכיר' (או"ח סימן נ' כתב) שמבאר הענין, וז"ל: "אך מצאתי בספה"ק זרע רב לחכם מקובל ספרדי שנדפס ע"י רבינו החיד"א בצירוף שו"ת יכין ובועז לנכד התשב"ץ, ובהקדמה הועד שם שהיה לו גילוי אליהו ז"ל, והוא ספר דרשות בביאור לימוד תורה לשמה, וכתב שם (בדף צ"ז ע"א ד"ה ועוד בביאור פסוק תהלים מ"ב ט'): ובלילה שירה עמי דלמה נכתב שירה בה"א ולא בוא"ו אף דקרינן בוא"ו, וביאר שם, לפי שידוע לבעלי האמת שהתורה שבכתב היא וא"ו שהוא החתן, ותורה שבע"פ היא הכלה הכלולה ורמוזה בה"א אחרונה שבשם כנודע, ואנו חייבים להזכיר מדת יום בלילה ומדת לילה ביום, ר"ל שביום עיקר עסקו יהיה בתורה שבכתב שאז היא מאירה ביותר, אמנם כדי לחבר שניהם יחד לפי שאין להפרידם ח"ו, לזה צריך שיעסוק ג"כ ביום קצת בתורה שבע"פ הרומזת לכלה, וכן בלילה שהוא זמן ה"א האחרונה שצריך לעסוק בתורה שבע"פ צריך ג"כ לעסוק בתורה שבכתב כדי לחבר שניהם יחד, אמנם עיקר עסקו בלילה יהיה בתורה שבע"פ שהיא הה"א כנזכר, וזה שאמר ובלילה שירה עמי, ר"ל שי"ר ה"א, ר"ל שבלילה אני עוסק בתורת הה"א שהיא תורה שבע"פ, ומה שנכתבה שירה בה"א וקרינן לה שירו בוא"ו לרמוז למ"ש לעיל שצריך להזכיר מדת יום בלילה, לזה נכתבה בה"א שהוא זמנה בלילה שעיקר עסקו בלילה הוא בתורה שבע"פ, וקרינן שירו בוא"ו לרמוז שצריך ג"כ בלילה לעסוק מעט בתורה שבכתב כדי לחברם יחד, ולפי שאין עיקר העסק יהיה בתורה שבכתב בלילה כנזכר, לזה לא באה אות וא"ו מפורשת בתיבה כי אם בקריאה לבד ע"פ, אמנם הה"א שהוא זמנה ועיקר העסק אז לא יהיה כי אם בתורתה, לזה נכתבה בפירוש, עכ"ד בקצרה, עיי"ש. נמצא לפי דבריו הקפידא על לימוד מקרא לחוד בלא תורה שבע"פ, אבל לא שאסור ללומדה כלל בלילה, דאדרבא עוד מצוה איכא כדי לחברה לתורה שבע"פ וגם לא לעשותה עיקר, א"כ איכא עצה שילמדו גם משניות או ש"ע או קיצור ש"ע או חיי אדם וג"כ ילמדו אותה בע"פ, אז שרי ללמוד גם תנ"ך ויתחברו מדת יום בלילה, ובזה יזכו לשני מיני חיים כמבואר בספה"ק הנ"ל בביאור סיום הפסוק תפלה לאל חיי, שבזה יזכו לשני מיני חיים, חיי עוה"ז וחיי עוה"ב ויזכו לשני שלחנות", עי"ש.

המשך המאמר בגליון שבוע הבא בס"ד

הוראות השתמשות בכלים בפסח

תנור

אין להשתמש בתנור של חמץ לפסח דקשה להכשירו כראוי, ואף תנורים שיש בהם אופן להדליקם בחום גבוה להכשירם מבשר לחלב, אולם לפסח אין להשתמש בזה, ובשעת הדחק יעשה שאלת חכם.

תבניות

נוהגים להשתמש בחדשים, והרוצה להשתמש בישנים של חמץ צריך לעשות בהם ליבון, ובדרך כלל הם מתקלקלים מעט מהליבון.

מיקרוגל

אין להשתמש לפסח באותו שמשתמשים בכל השנה.

מיני בר

מיני בר של כל השנה, במים הקרים אפשר לנקות מקום יציאת המים ולהשתמש בו בפסח, ובמים החמים נכון להחמיר שלא להשתמש.

קדירות [סירים]

קדירות של חמץ אפשר להגעילן ויש לנקותן היטב ולהסיר הידיות, ושלא להשתמש בהם 24 שעה לפני ההגעלה, קדירות טפלון אמאייל וכדו' [כלים המצופים] של חמץ יש מחמירים שאין מועיל הגעלה, ובזמנינו שמצוי כלים במחיר השוה נוהגים להשתמש בכלים מיוחדים לפסח.

תבניות [בעקעלע"ר]

תבניות של חמץ אין להשתמש בהם לפסח, דצריכים ליבון חמור שהם מתקלקלים בזה.

שיש

יש להגעיל במים רותחים בשעה שמעלים רתיחה, [ועדיף לשפוך המים ממיחם החמץ ולא בשל פסח], ומכסים בנייר כסף, ויש המניחים טפט, ומקפידים שלא להניח עליו דבר חם בפסח, ויש שמגעילין באבן מלובן [וכהיום חוששים להיזק השיש], ויש המכסים את השיש בדבר עב כמו עץ או פי ו סי שהוא עב ואז אפשר להקל בהגעלתו.

רופן שמעל השיש [חרסינה]

הדופן שמעל השיש טוב לשפוך עליו מים רותחים ולכסותם בכיסוי מחשש בליעות שבדופן.

כיורים והברזים [קראנען]

הכיורים שופכים עליהם מים רותחים מכניסים בהם כיור מיוחד לפסח, ויש מהדרין לשפוך אקונומיקה לתוך הכיור, שהחמץ שנשאר בתוכו יפסל מאכילת כלב, ונזהרים במשך הפסח שלא לשפוך לתוכה מים רותחים, והברזים פותחים הברז שיצא מהם מים רותחים [ונכון להדליק את דוד המים החמים שיהיו מים רותחים], ושופכים עליהם מים רותחים, ויש המניחים בד מיוחד לסינון המים.

גז

כהיום מצוי במחיר השוה לכל נפש לקנות מיוחד לפסח [אגב, יש המחליפים גז לפסח יש ליזהר להתקין היטב חיבור צינור הגז, שאם אינו מחובר היטב הריהו בגדר סכנה וכבר היה לעולמים].

הרוצים להשתמש בשל חמץ, את המבערים [חלקים העומדים במקום שיוצא השלהבת] יש לנקותם היטב, ולהדליק את האש לרבע שעה, את המסגרת [חצובה שעליהם עומדים הקדירות] עדיף להחליפם, והרוצה להשתמש בהם ילבנם באש ויכסם היטב בנייר כסף, ואת קרקעית הגז [משטח] יערה עליו מים רותחים, ויכסה בנייר כסף, ובכל מקום שנופל מאכל בעודו רותח נכון שלא לאכלו בפסח.

כיריים

כיריים [מלעקטע"ר] של חמץ אין להשתמש בפסח.

כיריים אינדוקציה

אין להשתמש של חמץ לפסח, ויש להשיג משטח מסיליקון שמכסה אותה לגמרי ואפשר להשתמש בו, וצריך לנקות היטב את הכיריים.

פלטה

לכתחילה יש להשתמש בפלטה מיוחד לפסח, ובמקום הצורך להשתמש בשל כל השנה, צריך לנקותו היטב ולהדליקו בחום גבוה ולערות עליו מים רותחים, ולכסות בנייר מכסף.

מיקסר, מטחנת בשר

נוהגין להשתמש במיוחד לפסח, הן משום הבליעות של שאור ודברים חריפים והן משום שקשה לנקותם, ובמקום הצורך יש לשאול.

פריישידע"ך – פריזע"ך

מנקים היטב ומניחים נייר או פלסטיק וכדו' על המדפים, ויש נוהגין לכסות הבית יד [הענט"ל], פירורים המצויים במקומות שקשה להוציאם [כגון מתחת מדף המחובר עם שרויפן] אפשר להניחם כך, דנחשב מקום שאין היד מגעת.

שולחנות

שולחנות שאוכלים בהם חמץ בכל השנה יש לערות עליהם מים חמים ולכסותם, ויש מחמירים להגעילן באבן מלובן, והרבה נוהגים לנקותם היטב ולכסותם בכיסוי עב בלא להגעילן.

כלים מנייר

כלים העשויים מנייר [כוסות קרטון, צלחות מנייר, נייר לנקיון הידיים, מגבות מנייר, נייר אפיה], יש בהם חשש עמילן שהוא חמץ, ויש להשתמש בהשגחה [סימן לעמילן בנייר: נייר שמניחים בתערובת מים עם מעט פולידין, אם המים נצבעים בצבע בלוי - כחול, יש בהם עמילן].

טעלעפאן

טלפון יש ליזהר בטלפון שמצוי שדבוק בו חמץ מחמת ההשתמשות בו בשעת אכילה, ובפרט בטלפון שמצוי במטבח בשעת הכנת המאכלים, ויש שמנקים היטב ועוטפים אותם עם ניילון הנצמד, ויש שמשתמשים במיוחד לפסח, ופלאפון תלוי לפי הענין.

כלים חדשים

כלים חדשים [שאין עליהם השגחה] נוהגין להגעילן גם כל השנה מחש מריחת שומן איסור, ואפשר להגעילן בבית בתוך כלי, ובכלי גדול אפשר למלאות במים שירתחו מעל שפת הכלי, או להכניסם לתנור כשהוא בחום גבוה, כלים המצופים [טפלון, אמאייל, קרמי] חדשים אינם צריכים הגעלה.

כלי אלומיניום חדשים

אותם שבהשגחה אין טעונים הגעלה, ואותם שאינם בהשגחה יכול להכניסם לתנור כשהחום גבוה, מכסה הקרטון יש בו חשש חמץ ואין להשתמש בפסח, ויש בהשגחה מיוחד לפסח עם חותמת על כל מכסה לחוד.

כלים מלעקטע"ך

תנור, טוסטר, מכשיר לפיצה לבלינצע'ס וכדו', אפשר להפעילם לזמן מועט בחום גבוה.

כלים חדשים הטעונים טבילה

כלים חדשים הנוהגים להגעילם, לכתחילה יש להגעילם קודם טבילתם.

השתמשות חד פעמי

כלי הצריך טבילה אין להשתמש בו אפילו פעם אחת בדרך עראי, ורק כלי שכל תשמישו הוא רק פעם אחת, מותר להשתמש בו בלא טבילה, תבניות אלומיניום המיוצרים בחו"ל ובדעתו להשתמש כמה פעמים טעונים טבילה.

החסידים באו אצל הרה"ק רבי אשר מסטאלין זצ"ל בטענה שהרבה יותר קל לעשות שולחנות חדשים לפסח מאשר לנקות את הישנים, אמר להם, הרי הבארדיטשוב'ער רב המליץ טוב על ישראל, קשר"ק - ק'ראצן, ש'ארן, ר'ייבן, ק'אשרן [כשר'ן], רבש"ע כשיבוא השטן לקטרג, יעלה קול הגרירות של נקיון השולחנות, ויחריש את קולו.

מצות זכירת יציאת מצרים בכל יום (ב)

א] באופן שקורא קריאת שמע קודם התפלה לצאת ידי חובתו מחשש שיעבור זמנה עד שהציבור יגיע לקריאת שמע שעל סדר הברכות יש לו לקרות גם פרשת "ויאמר" ולכוון לקיים בזה מצות זכירת יציאת מצרים בזמן קריאת שמע [א] אך י"א דהקורא קר"ש לפני התפלה א"צ לומר פרשת ויאמר דיכול לסמוך על זכירת יציאת מצרים שבפסוקי דזמרה כגון אנכי ה"א המעלך מארץ מצרים [ב].

ב] אף דקיימא לן דביום יש מצוה מן התורה לזכור כל יום יציאת מצרים אבל בלילה נחלקו בזה הראשונים י"א דהמצוה הוא מה"ת גם בלילה [ג] אמנם י"א דבלילה חיובו רק מדרבנן ולא מן התורה [ד] וי"א דאין חיוב כלל לזכור יציאת מצרים בלילה אפילו מדרבנן [ה] להלכה נקטינן דיש חיוב להזכיר יציאת מצרים אף בלילה מן התורה [ו].

ג] אם התפלל ערבית עם הציבור מבעוד יום מפלג המנחה ואילך לא יצא ידי חובת קר"ש ויש לו לחזור ולקוראה אח"כ בזמנה ודי במה שקורא שתי פרשיות הראשונות וא"צ לקרות שוב פרשה שלישית של ציצית ויציאת מצרים לפי שכבר יצא בזה שהזכיר יציאת מצרים בתפלת ערבית [ז] אך לדעת הרבה פוסקים יש להזכיר יציאת מצרים בזמן שהוא לילה וודאי ולא קודם ולכן אפילו אם התפלל ערבית בבין השמשות והזכיר יציאת מצרים

ביאורים והוספות

(א) כ"כ הפרי חדש הובא במשנ"ב (סימן מ"ו ס"ק ל"א) וכן הסכים החיי אדם כלל ח' דין ז'

(ב) שו"ע הרב (סימן מ"ו ס"ט) והיינו דווקא כשמכוון בהדיא לקיים מצות זכירת יציאת מצרים דבדאורייתא קיי"ל דמצות צריכות כוונה

(ג) רמב"ם בפירוש המשניות בפ"א דברכות על המשנה מזכירין יציאת מצרים בלילות א"ר אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא שנאמר "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך ודרשינן "ימי חייך" הימים "כל ימי חייך" הלילות וחכ"א "ימי חייך" העו"ז "כל ימי חייך" להביא לימות המשיח ויש לדעת האם חכמים חולקים לגמרי על בן זומא ולשיטתם אין מצוה כלל להזכיר יציאת מצרים בלילה או שמודים לו בעצם הדין אלא שחולקים על הדרשה שהביא בן זומא שמתיבות "כל" ילפינן על הלילה ודעת הרמב"ם בפירוש המשניות דהם חלוקים רק על עצם הדרשה אבל לדינא כו"ע מודים שיש מצוה מן התורה להזכיר יציאת מצרים בלילה וכן פסק (בפ"א מקר"ש הלכה ג') מצוה להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה שנאמר למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך עיי"ש

(ד) רשב"א (ברכות י"ב) בשם הראב"ד דסובר דרבנן חולקים על בן זומא בעצם הדין דבלילה אין חיוב מן התורה רק מדרבנן ומפרש מה דקאמר רבי אלעזר בן עזריה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות דהכוונה היא דוודאי היו אומרים פרשת ציצית וברכת אמת ואמונה רק מדין דרבנן ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים מן התורה כמו ביום

(ה) כ"כ הרשב"א שם והקשה על הראב"ד דבפשטות כוונת רבי אלעזר בן עזריה שאמר ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות היינו שלא היו אומרים אותה כלל דאין חיוב אפילו מדרבנן לזכור בלילה יציאת מצרים לשיטת חכמים החולקים על בן זומא וכ"כ המאירי שם

(ו) במשנ"ב (סימן ס"ז סק"ג) מביא דהפמ"ג מסתפק בזה אם בלילה הוא מדאורייתא או מדרבנן אך בשו"ת שאגת אריה (סימן ח') פסק בהדיא שהוא מדאורייתא וכ"כ המנחת חינוך מצוה כ"א אות א' דרוב הפוסקים ס"ל דמן התורה יש להזכיר יציאת מצרים גם בלילה דפסקו בשיטת בן זומא ולא כחכמים וזכירת יצי"מ בלילה הוא מדאורייתא וכ"כ בשו"ע הרב (סי' ס"ז ס"א) וכן הכרעת המשנ"ב כשיטת הרמב"ם בפ"א מהלכות קר"ש

(ז) כן דעת המג"א סימן רל"ה סק"ב בשם תלמידי רבינו יונה (ברכות דף א" ע"ב בדפי הרי"ף ד"ה אלא) ודעתם דאף דלענין מצות קר"ש של לילה לא יצא ידי חובתו בקריאה שהתפלל עם הציבור מבעוד יום היינו דווקא מצות קר"ש דעיקרה תלוי בזמן שכיבה ומבעוד יום עדיין לא הגיע זמן שכיבה אבל לענין חיוב הזכרת יציאת מצרים בלילה כיון שלא נאמר מפורש בתורה שחייב להזכירה בלילה אלא שדרשו חז"ל "כל ימי חייך" לרבות הלילות בזה אין להקפיד שיהיה דווקא לילה ממש וכל שהוא לילה לענין תפלת ערבית יצא בזה גם ידי חובת הזכירה עיי"ש

קודם צאת הכוכבים לא יצא ויש ליזהר לחזור אח"כ ולקרוא כל השלשה פרשיות כדי להזכיר יציאת מצרים[ח].

ד] כשקורא אח"כ קר"ש בזמנה ואומר פרשה שלישית צריך ליזהר ביותר לכוון בפירוש לצאת מצות זכירת יציאת מצרים בלילה [ט].

ה] סוף זמנה של אמירת יציאת מצרים של לילה הוא דווקא עד עלות השחר ולא עד הנץ החמה [י].

ו] י"א דבשעה שאומר הפסוק אני ה"א אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים יכוון לקיים מצות עשה של זכירת יציאת מצרים [יא] וי"א דבין פרשה שניה לשלישית יפסיק מעט ואז יכוון לקיים מצות עשה של זכירת יציאת מצרים [יב].

ז] בקריאת שמע של ערבית יש לקרות פרשת "ויאמר" כמו בקר"ש של יום כדי לקיים מצות זכירת יציאת מצרים[יג] ויש שכתב דאין חיוב בלילה לומר פרשת "ויאמר" כלל ודי שיאמר איזה פסוק של הזכרת יציאת מצרים [יד] ולפי"ז יש להסתפק לגבי הפסק באמצע פרשת "ויאמר" אם דינה כמו אמצע הפרק או כבין הפרקים[טו].

ח] יש שכתב דאף שמזכיר בפיו יציאת מצרים בפרשת ציצית ובברכת אמת ויציב ובאמת ואמונה מ"מ צריך שישים לב ויתבונן בדבריו שמזכיר כאן יציאת מצרים דאם יאמר רק בפיו ולבו בל עמו אין זו זכירה ולא קיים המצוה אכן אין צריך לכוון בכל מלה ומלה ממש [טז] אך יש אומרים דכיון שהזכיר בפיו יצא ידי חובתו אפילו אם לא שם לבו לאמירתו [יז].

ט] במצות קר"ש יש הסוברים דמי שבקי בעצמו לקרות קר"ש אינו יכול לצאת מאחר על ידי שומע כעונה דראוי לכל אחד לשנן ולאומרו בפיו [יח] אך במצות זכירת יציאת מצרים אפשר לצאת ידי חובה על ידי שישמע מאחר מדין שומע כעונה [יט].

י] ויש שכתב שאפשר לצאת אפילו ממי שאינו בר חיובא כיון שהוא רק דין של "זכירה" בלבד והרי הזכירו [כ] אמנם יש החולק ע"ז דגם במצוה זו אי אפשר לצאת על ידי שומע כעונה אלא א"כ שמע ממי שהוא בר חיובא[כא]

ביאורים והוספות

(ח) כן דעת השאגת אריה (סימן ח') דכל דבר שמצותו בלילה צריך שיהיה לילה ממש ואפילו בבין השמשות שהוא ספק לילה כיון דזכירת יצי"מ בלילה הוא דאורייתא וקיי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא א"כ אין להקל אפילו בבין השמשות והעתיקו המשנ"ב (בסימן ס"ז סק"ג ובסימן רל"ה ס"ק י"א ובסימן רל"ט סק"א)

(ט) סימן רל"ט שעה"צ (סק"ב) ומבאר שם דאפילו לדעת החיי אדם שאם לא כוון בקר"ש של שחרית וערבית לקיים המצות עשה גם כן יוצא בדיעבד היינו דווקא כשהולך להתפלל מסתמא מכוון לקיים כמו שתיקנו חכמים אבל כאן שקורא קר"ש שלא בשעת התפלה צריך כוונה מפורשת לצאת

(י) כ"כ בשו"ת שאגת אריה (סימן ט') דאף דבקריאת שמע אמרינן דאם היה אנוס יכול לקרות קר"ש של לילה עד הנץ כמבואר בסימן רל"ה ס"ד היינו דווקא מצות קר"ש שהוא תלוי בזמן שכיבה וכיון שיש מקצת אנשים שישנים בשעה זו אפשר לקרות אז קר"ש של לילה אבל מצות זכירת יציאת מצרים הוא כמו כל מצוה שנוהגת בלילה שזמנה הוא כל הלילה עד עלות השחר

(יא) כן כתב בסדור דרך החיים וביסוד ושורש העבודה (שער רביעי פרק שישי) וכ"כ החיד"א בספרו עבודת הקודש בקשר גודל (סוף אות ט') וכן משמע בבאר היטב (סימן ס' סק"א)

(יב) כ"כ החיי אדם (כלל כ"א סט"ו) ובקיצור שו"ע (סימן י"ז ס"ד)

(יג) כן משמע ברמב"ם פ"א מהלכות קר"ש דגם בלילה היתה התקנה לקרות פרשת ויאמר עיי' ביאור הלכה סימן ס"ו ס"ה

(יד) כן דעת הגר"א בשנות אליהו ברכות פ"א משנה ה' הובא בביאור הלכה הנ"ל

(טו) ביאור הלכה הנ"ל דאף שנוהגים לקרותה גם בלילה דמצוה להזכיר יציאת מצרים בלילה מ"מ יתכן דנחשבת פרשה זו כבין הפרקים ונשאר בצ"ע

(טז) כ"כ בפניני תפלה עמוד ע"ג

(יז) דולה ומשקה בשם הגרח"ק

(יח) בסימן ס"א סק"מ במשנ"ב הביא דרוב האחרונים סוברים דאפשר לצאת מצות קר"ש על ידי שומע כעונה אמנם המג"א שם ס"ק ט"ז הביא משו"ת מהר"ם אלשקר (סימן י') שאי אפשר לצאת קר"ש על ידי שומע כעונה דמצות קר"ש הוא בקריאה דווקא ולא בשמיעה דכתיב ודברת בם.

(יט) פרי חדש סימן ס"ב ס"א דכאן הוא רק ענין של "זכירה"

(כ) שו"ת חת"ס או"ח סימן ט"ו

(כא) שו"ת שאגת אריה סימן י"ג

קניה בתשלומים ביוקר [ה]

דברים שהמנהג לשלם בהקפה

חפצים או סחורות שהמנהג שאין משלמים עבורם מיד אלא לאחר זמן, כגון שהמנהג לשלם על סחורה זו אחר שלשים וכדומה, מותר להתנות עם הקונה שאם ישלם מיד במזומן או מוקדם יותר מהזמן הנהוג יקבל הנחה וישלם פחות ממחיר הנהוג[1].

ואין בכלל זה הקונה עירקאנדעישאן פריזשידער וכדומה, אף שיש הרבה שקונים בתשלומים, מ"מ כיון שיש הרבה שמשלמים במזומן, אינו דומה להנ"ל, ואסור להוסיף במחיר בשביל שמשלם בתשלומים.

דוגמא:

נהוג בין הסוחרים שמוכרים את סחורתם לחניות באשראי של 30 יום או 60 יום, והמחיר שנוקבים הוא מחיר באשראי, בכה"ג אפשר שמותר לומר שאם ישלם מיד יקבל הנחה. כיון שהנהוג שאין משלמים אלא לאחר תקופה, אינה נחשב להלואה כלל. וא"כ מותר לשלם יותר יקר.

נדל"ן

האיסור לעלות את מחיר החפץ בשביל שמשלם מאוחר [תשלומים], אינו אלא במטלטלין, אבל במכירת בתים וקרקעות ושאר נדל"ן מותר למכרם בתשלומים, אף אם מעלה את המחירים הרבה [יותר מעשרים %]. ובלבד שלא יפרש שאם ישלם במזומן המחיר יהיה נמוך מהמחיר שמשלם בהקפה. אלא יזכיר רק המחיר של המשלם בתשלומים[2].

---

1 הובא בספר ברית יהודה (פכ"ב סעיף ח') בשם אמרי יושר (ח"א סימן קג ובהגה"ה ח"ב סימן קמט), חלקת יעקב (ח"ג סימן רב), ויאמר יצחק (יו"ד סימן נו).

והטעם כיון שהמנהג שמשלמים לאחר זמן, אין הקונה חייב לשלם מיד, והרי זה כשכירות שאינה משתלמת אלא לבסוף, ובשכירות מבואר בשו"ע (סימן קעו ס"ו) שמותר למשכיר דירה להציע להשוכר שני מחירים, דהיינו שאם ישלם השכירות מראש לכל השנה, יקבל מחיר זול יותר, ואם ישלם כל חודש יצטרך לשלם מחיר יקר יותר, ואין בזה משום ריבית. ואע"פ שבמכירת חפצים אסור לפרש שנותן לו הנחה בשביל שהוא משלם מראש [פסיקא], וכן אסור לבקש מחיר יקר יותר בשביל שמשלם בסוף אם מפרש לו שני מחירים, או כשיש מחיר קבוע [טרשא] בשכירות מותר. והנפ"מ בין שכירות לקניה לגבי התשלום מראש שבשכירות מותר להוזיל, הוא מפני שבשכירות הוא קונה את הבית מיד ואין כאן הלואה, משא"כ בפסיקא כשהוא משלם מראש עדיין אינו קונה את החפץ. וההיתר לשלם בסוף השכירות פשוט הוא, מפני ששכירות אינה משתלמת אלא לבסוף, דהייני שמדיני חושן משפט אינו צריך לשלם אלא בסוף השכירות, נמצא שלא היתה כאן שום הלואה, ולכן מותר לשלם יותר בשביל זה. משא"כ במכירה שצריך לשלם מיד, נמצא כשמשלם מאוחר יותר הוה הלואה, ולכן אסור לשלם יקר יותר משום דהוה אגר נטר (ש"ך וט"ז שם).

2 ש"ך (סימן קע"ג סק"ב) וז"ל "וכתב הרב המגיד ובעל התרומות דבקרקע כיון דאין אונאה לקרקעות (וכמו שכתוב בחושן משפט סימן רכז), וגם אין כיו"ב נמכר בשוק, כל שהוא דרך מקח וממכר שאינו נראה כריבית מותר. אלא אם כן פירש בפירוש אם מעכשיו בכך וכך, ואם לזמן פלוני בכך וכך, שאז אסור אפילו לא החזיק הלוקח עדיין בקרקע, וכן לכל דבר שאין לו קצבה ואונאה".

נ"ע ע"י הרה"ג ר' שמעון יואל בראך שליט"א
מו"ץ לענין סת"ם דקהה"ינו הק' - מח"ס כתיבה תמה כהלכתה

לשכת הסת"ם

שאלות ותשובות בהלכות סת"ם
שהגיע בקרב ההוראה

שאלה א': תגין של שני ראשי האות שי"ן נוגעים אהדדי האם מותר להפרידם?

תשובה: מותר להפרידם. ואין בזה משום חק תוכות, וכן אין בזה משום שלא כסדרן. ולכן מותר להפרידם אפילו בתפילין ומזוזות.

שאלה ב': התגין של אותיות וא"ו וזי"ן של תיבת 'מזוזות' נוגעים אהדדי. ונשאלת כמה שאלות: 1) האם כמו שהוא כשרה [דאולי בנגיעת תגין אי"צ מוקף גויל]. 2) **באופן** שפסולה, האם מותר להכשירה ע"י הפרדת הנגיעה לבד, או שיש בזה משום חק תוכות 3) מה אופן התיקון של זה. 4) האם יש חילוק בזה בין תפילין ומזוזות לספר תורה.

תשובות:

1. **כמו שהוא פסולה,** אע"פ שיש סוברים שבנגיעת תגין של שני אותיות ליכא משום חסרון מוקף גויל, וכשר כמו שהוא. מ"מ בנידו"ד פסולה, כיון שנשתננתה צורתה לאות חי"ת.
2. **אסור להכשירה ע"י הפרדת הנגיעה לבד,** משום דהוה חק תוכות, כיון שנשתנתה צורתה ונעשית לאות חי"ת, וע"י ההפרדה חוזרת להיות שני זיינ"ן.

   [וזה החילוק בין שאלה זו לשאלה א, דבשאלה א ליכא שינוי צורה, לכן מותר להפריד נגיעת התגין. משא"כ בשאלה זה דאיכא שינוי צורה].
3. **יש להפריד הנגיעה, וכן לפסול גם הוא"ו וגם הזי"ן.** כיון דשני האותיות נשתנתה צורתן, צריכים לפסול את שתיהן משום חק תוכות.
4. יש חילוק בזה, שבתפילין ומזוזות דבעינן כסדרן, יש למחוק האותיות שכתב אח"כ, דאל"כ הוה שלא כסדרן, משא"כ בספר תורה דליכא דין כסדרן לא צריך למחוק האותיות שכתב אח"כ [ו'ת'].

משמרת סת"ם

ניתן להבחן על ידינו
הבחינות של משמרת סת"ם
לתעודה 'קבלה'

קול הסופרים

שיעורים בהלכות סת"ם
[משנה ברורה סימן לב, לו, משנת סופרים, קסת הסופר סימנים י-יב]

079-520-5237

שיעורים בהלכות סת"ם

כל יום ראשון
בביהמ"ד אהל יהושע
רח' ברנדשטטר
בשעה 10:10 בערב

פיקוח על סת"ם

תזכורת:
הסופרים החשובים שנבחנו על ידינו במשמרת סת"ם במחזור א'. צריכים לחדש התעודה. והמחדשים התעודה עכשיו סגי בחידוש תעודה, שזה רק בחינה בע"פ. אבל אם עובר הרבה זמן, צריכים לעשות כל המבחן מחדש בכתב ובע"פ.

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורים,
מרבותינו הק' בעלי ההילולא זי"ע

ה'
ניסן

הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע

הרב הקדוש רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זללה"ה בעל ה"אוהב ישראל" נולד בשנת תק"ח לאביו הגאון רבי שמואל מזמיגראד שהיה מגדולי רבני פולין בדורו, ראב"ד בעיר חדש ניישטאט שבפולין, שהתייחס לגדולי הדורות, גאוני אשכנז וחכמי פולין, כמו הט"ז והרבי ר' העשיל מקראקא, המהר"ם מלובלין, מהר"ם מפאדוואה, מהר"י מעץ, מהר"י טריווש עד לרבן של ישראל רש"י הק' זללה"ה. (רבי שמואל אף כתב סדר יוחסין. העתיקו נדפס במילואו, עם הוספות מרבינו בנו ונכדו, והובא ב"אגרות האוהב ישראל"). שמו 'העשיל' ניתן לו ע"ש זקינו הרבי ר' העשיל, כבר בצעירותו נתפרסם בגדלותו בתורה וכן כבר זכה למדריגות נעלות ונשגבות, וכפי שסיפר בעצמו לתלמידו רבי משולם נתן מרגליות מבארדיטשוב ז"ל, וכיו"ב מביא בשמו תלמידו הרה"ק רי"א מקאמארנא ז"ל, שבילדותו כבר היה יכול לראות עתידות, אולם משראה שהם מבלבלים אותו מעבודת הבורא ביקש מהקב"ה שיבטל כח זה ממנו. בהגיעו לפרקו נשא את מרת חיה בת רבי יעקב מרגליות אבד"ק טיטשין, וישב שש שנים על שלחן חותנו ושקד על התורה והעבודה בקדושה.

בשנת תק"מ, לערך, נתקבל לרבנותו הראשונה בעיר קאלבאסוב שבגאליציא, בעיר זה הושפע מקדושת הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע והרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, ונתקרב לדרך החסידות, ונסיעתו הראשונה כחסיד היתה אל הרה"ק המגיד מזלאטשוב זיע"א שרבינו החשיבו כ'מפתח התורה' לאחר שתירץ לו כל קושיותיו. ואח"כ נסע בקביעות אל רבו המובהק הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א אשר החשיבו למאד (ראה לקמן שמועות מפי צדיקים על עדותו עליו) עד שנחשב כאחד מגדולי תלמידיו הק'.

בקאלבאסוב ישב כט"ו שנה שם סבל מדחקות נוראה, עד שבשנת תק"ס נתקבל כאב"ד אפטא. שם ישב ח' שנים, ובשנת תקס"ח נתבקש לכהן בעיר יאסי שבראמעניא, אך כשנפרד מיהודי העיר אפטא וראה את הקושי שבהיפרדם ממנו, הבטיח להם נאמנה כי שמו ייקרא על שם עירם לדורות, ואכן זה שמו וזה זכרו. בבואו לראמעניא האיר הארץ מכבודו, והשפעתו על יהדות המדינה וגלילותיה היתה עצומה. וכפי שמעיד בעצמו במכתב משנת תקפ"ה: "עיני ולבי היו על כל המדינה וכל השוחטים היו תחת רשותי" (מביאו המהרש"ם מבערזאן ב"דעת תורה" הל' שחיטה סו"ס א'), אך עכ"ז סבל שם מרדיפות שונות (ר' 'עירין קדישין', פר' מקץ) ועקב כך, בשנת תקע"ד, לאחר פטירת הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע עבר למעזיבוז, ושם לא כיהן כרב אב"ד אלא כמנהיג לעדת החסידים. ואז נחשב לזקן צדיקי הדור, אשר כולם סרו למשמעתו. דורשי רשומות דרשו על ארבע קה"ק שישב בהן: "ה' מלכותיה קאים", קאי"ם ר"ת: ק'אלבסוב, א'פטא, י'אסי, מ'עזיבוז "כי באמת על ידו אמנם נתפרסמה מלכותא דשמיא" (תורת אבות).

הגה"ק רבי אלעזר הכהן מפאלטוסק ז"ל חתנו של בעל החוו"ד מליסא שנסע במסי"נ להסתופף בצל רבינו, היה נוכח בסעודת ר"ח ניסן האחרון לימי חייו, והוא מתאר בצורה מופלאה כיצד נפרד רבינו מהשולחן והמנורה, בהעידו אותם עליו שעשה עמהם אך ורק רצון קונו. וכך עשה לגבי גביע הקידוש, באמרו: הנה זה הגביע יהיה עדות בעולם העליון שקדשתי קידוש שבת ויו"ט והבדלה לתקן את שרשה במקום העליון וכוונתי בכל הראוי לכוון להמשיך שפע וברכה רבה בכל העולמות בכוונה בלי שום הרהור ח"ו. ואח"כ הלך לתיבת הספרים, וירם יד הימין הקדושה כנגד השמים, ואמר בזה"ל, שכל הספרים יגידון ויעידון בתורת עדות לפני כסא הכבוד שלמדתי אצלם בכוונה בלי שום גיאות ופניות ח"ו, וגם לא למדתי ח"ו בתוכם כקרדום לחפור בו, רק למדתי הכל לשמה בלי שום פניה ח"ו וכו', וכשגמר כל הדברים הקדושים צוה שהחברה קדישא יעשו מן השולחן ארון עבורו. וזמן קצר קודם הסתלקותו ציוה שלא יחקקו שום שבח על מצבת קדשו זולת זאת שהיה 'אוהב ישראל'. וביום ה' לחודש ניסן תקפ"ה נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש. ומנו"כ במעזיבוז בתוך אוהל הבעש"ט הק'.

הותיר ברכה אחריו חיבורו הנקדש 'אוהב ישראל', שנכתב ונאסף ע"י נכדו הרה"ק רבי משולם זוסיא מזינקוב זללה"ה, וחיבה יתירה נודעת לו לספה"ק הלזה אצל כל הצדיקים, ונחשב מספרי היסוד בתורת החסידות, וכן ידוע אשר אצל רביה"ק בעל דבר"י זי"ע סוף ימיו לא ירד ספר זה משולחנו, (ידוע מה שאמר הרה"ק מאפטא דלאריכות ימים טוב לבוא אליו), ובעיקר למד בזה בליל שב"ק, וגם נשאר ספה"ק אוהל תורה, זכותו יגן עלינו ועכי"א.

בפי ישרים תתרומם

מאמרים ועובדות מלוקטים מרוממות מעלותיו בקודש

בקרב קדושים יתהלל

"ידיד עליון וידיד נפש ישראל וידיד נפשי, ה"ה הרב המאור הגדול מעוז ומגדל הגאון המפורסם בוצינא קדישא עמודא דנהורא, איש אלקים קדוש שלשלת היוחסין נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק כש"ת מפארים מו"ה אברהם יהושע העשיל נ"י האב"ד ומ"ץ בק"ק יאס והמדינה"

ממכתב הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז זי"ע (אגרות האוה"י אג' יג)

"איש אלקים קדוש, נאדר בקודש, על ישראל הדרתו, אשרי יולדתו והורתו, ה"ה כבוד אהובי שארי ופארי, הרב גאון הגדול החריף ובקי, מופת הדור החסיד ועניו חכמתו תאיר פניו, נודע למשגב בכל קצוי ארץ כו'"

הגה"ק רבי אפרים זלמן מרגליות מבראדי זי"ע (שו"ת "בית אפרים" אבה"ע מהדו"ת ח"ב סי' יד, ובסגנון זה עוד כמ"פ)

"אל כבוד נאצל אור שבעת הימים הוא אדונינו מורינו ורבינו הרב רבן בני הגולה עמוקות, צופה נסתרות, עושה גדולות עד אין חקר, מפליא פלאות צדיק קדוש עליון, מוכתר בכתר עליון, הגאון האלקי כבוד מורינו ורבינו הרב אברהם יהושע העשיל אור הצח והמצוחצח". "הנה אני כעת באמצע הדרך בנסעי אליו לקבל פניו הקדושים כו', וכאשר אזכה לקבל פני אדמו"ר בתשוקת נפשי לה' כקבלת פני השכינה"

הרה"ק בעל "עטרת צבי" מזידיטשוב זי"ע (שם אג' כב)

עמודא דנהורא

נודע בשערים מה שהפליא במאמר קדשו הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע בביאור הפסוק: "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים" (בראשית ב, י); "עדן" זה מרן אושה"י הבעש"ט הק', "נהר" זה המגיד הק' ממעזריטש, "הגן" הוא הרבי ר' אלימלך "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים" אלו הארבעה ראשים האמורים.

מציון יסעדך

מלכות פה קרינן ליה

אמרו צדיקים הקודמים זי"ע, כי הרבי ר' אלימלך זי"ע השאיר מורשה לארבעת תלמידיו הגדולים; ה"חוזה" הקדוש מלובלין שירש את

השיב יו"ד שאלה כט **משה**

שאלה כט ע"ד המצלה בחסך שמלוי מחוך בשיפולי החומה ים בעין כף לו כפופה לו פחומה ולפעמים הוא קטנה עד שאין בחפצי להכניס בו אלבע גודל ים בחוכו כעין קרוס המהדק שכי הקלוות ולפעמים הוא בחלון ולפעמים הוא בלא חלון והנ' קלא בודקים מחלקין דבים חלון מצריפין לגמרי דלא מהני כי' תיעוד ומשמום ובמעמי חומרים הטעם שבאין בו חלון רק קרוס שקורין בויל"א ולא סירבא ובים בו חלון הוא ואין קן לדברי הרוח דזה שבל ורעיון רוח כמבואר בשבת"ם רמ"ח סי' כ"ם קציף ד' ע"ם וכרחה לכחוש להטריף בכל ענין · אך בשיתי בחן פה ק"ק קאלבסוב והייתי מפחיתי שבם אלל הרב הקדוש אאלקי הגאון אחסיד האמיתי אבד"ק הנ"ל כי' שם"י יאריך ימיו ושנותיו (הוא אלדיק חיה, אחריש יהושיע העטיל אבדק"ק אפטא בעה"ע ס' חוהב ישראל עה"ת) בא לפני הסו"ב שלו חיחתה וחוחן גדולך בכל ענייני בו"ד ויו"ם והלינ לפניו דבריו בחפץ שקחוודע לו בבירור גמור ברוב עסקו והסיגלו בבדיקות זה לו יחבר ונעמדים שבם ונוסף מלאכת ד' בחמוכה ולא בחמי' ח"ו וכוחן כל לבו וכל חוקיו וכל כחותיו ונעמחיכותיו ומחמדותיו לחסגיח חיעב הדק בהסגחה פרטיות על כל פרטי פרטיות בענין בדיקה כחוודע לו שזה חינו קרבח שזה החחלת הרפוחה של מילוי החקרון ולא בגמר עדיון והלחה מופח חוכך שבכחה מקוחות שחי' לפניהו בלא חקרון וחיח הכיר בבקילוחו בגם זה הי' בו חקרון כנ"ל רק שבהרפח לבחרי ע"י הקרוס וקרע לפניהו הקרוס והי' בו בעין כף בפופה

ע"י"ש בפנים הספר שהאריך לברך כדת של תורה, ובתוה"ד :

הגילה · וכבה בלעוויהי אפי כבוד הרב הקדוש הנ"ל להעוה לחן לדבריו ולעניין זה וכבה אלוה הרב הקדוש הנ"ל עלי חוכח ואלוה לשמוע לבחרי חכמים וחם פקודחו שמרה רוחי ואחן ואומר חם אשר הורוני מן השמים · הנה בחמת

ובחתימת התשובה :

הנ"ל בלחה לפענ"ד בחופן שיבכים ע"י כבוד הרב הבחון החסיד מלח לחחרה אפק"ק קאלבסוב יל"ו הכ"ד ה"ק ומה עייטולבוים שחב"ד דק"ק שיבחוי החוחם פה ק"ק קאלבסוב :

לשון קדשו של מרן הגה"ק בעל ישמח משה בתשו' השיב משה:

"בהיותי כאן פק"ק קאלבסוב משובתי שבת אצל הרב הקדוש האלקי הגאון החסיד האמיתי אבד"ק הנ"ל נ"י הש"י יאריך ימיו ושנותיו, בא לפני השו"ב שלו וכו' והנה נצטויתי מפי כבוד הרב הקדוש הנ"ל לעיין בזה והנה מצות הרה"ק הנ"ל עלי חובה ומצוה לשמוע דברי חכמים ואת פקודתו שמרה רוחי ואען ואומר את אשר הורוני מן השמים הנה וכו'. כל הנ"ל נראה לפענ"ד באופן שיסכים על ידי כבוד הרב הגאון החסיד מרא דאתרא דפק"ק קאלבסוב יצ"ו הכ"ד משה טייטלבוים האבד"ק שינאווי החותם פק"ק קאלבסוב"

כח הראיה, המגיד הק' מקאזניץ את כח הלב, הרה"ק הרבי רמ"מ מרימינוב את הנשמה שבמח, ורבינו הק' מאפטא את כח הפה.

מציון יסעדך

וכך ראיתי למורי הקדוש (מאפטא) זי"ע. פעם אחת עמדתי לפניו והוא היה מדבר עם אלמנה אחת, והבנתי דבריו שהיה מדבר עמה בחכמה עמוקה מענין גלות השכינה היתה כאלמנה, עד שהתחלתי לבכות וגם הוא בכה. והיה דרכו לספר מעשיות ודיבורים, והכל היה בחכמה עמוקה, עד שפעם אחת סיפר לפני מורי דודי (העסרת צבי) בליל שבת מעשה אחת, והיה קודם ששתה כוס של ברהמ"ז. אחר הסעודה, היה מורי דודי הולך כל הלילה לכאן ולכאן, ולא ישן, ואמר שהמעשה ששמע מהרב איננו מניח לו לישון מרוב עמקות ושכליות וסודות שיש בה, עיי"ש.

זהר חי לתלמידו הרה"ק ר"א מקאמארנא זי"ע (פר' ויחי, ועד"ז כתב כמ"פ בחיבוריו)

והעיד חותנו הק' רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זי"ע על קדושת הדיבור שלו, שבימי חורפו למד יחד אתו גמרא ותוס', ובמשך חצי שנה דרש וחקר מרבינו אודות דעתו על הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע "ולא היה באפשרות שישמע אפילו דיבור קטן לידע את דעתו מה אצלו הרב מוהר"נ הנ"ל, כי כל כך אחר רוב דיבוריו (כלומר, למרות שהיה מרבה לדבר) היה לו משקל של זהב ממש בפיו, שלא ידבר שום דיבור על שום בן אדם, שלא ירע בשום דבר לבר ישראל, שבזה מצער לשכינה ופוגם בה ח"ו.

'זהר חי' (שם)

"ורבים הלכו לאורו לקבל ברכותיו ולהקשיב אמרותיו, ואפילו שיחת חולין וכו' הצריכה לימוד, ומכש"כ בחידו"ת אשר דרוש דרש בפיו קדשו ורוחב בינתו מדי שבת בשבתו וחודש בחדשו וימים טובים".

נכדו הרה"ק רבי משולם זוסיא זי"ע מזינקוב בהקדמתו ל"אוהב ישראל"

"והיה דרכם בקודש אחר תיקון חצות לדבר על דרך הגוזמאות שאמר הגה"ק (בעל אוהב ישראל) ממעזיבוז, וכל אחד ואחד אמר פירוש על הסודות כפי דרכו, וכשהיה להם איזה דבר קשה היו מציעין זאת לפני הצדיק הקדוש רבי אריה סופר ממעזיבוז זצ"ל, והוא היה מפרש לה הכל על נכון"

יד המאיר
(פתיחת "פענח רזא" אות כא)

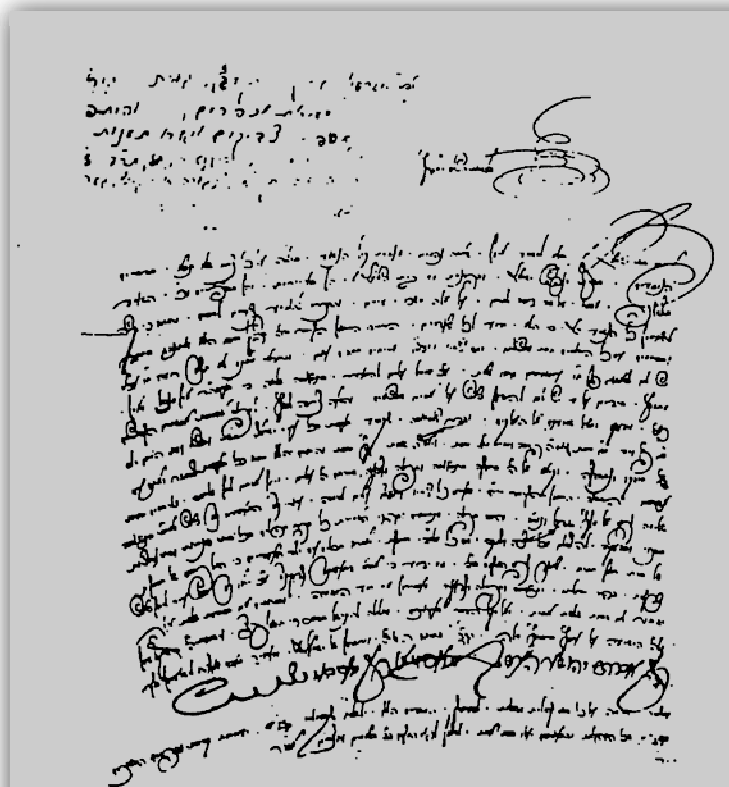
"שמענו ממורינו הגאון הקדוש זלה"ה דאמר: אילו היו שרפים ואופנים מבינים תורתי, לא הייתי אומר, אלא תורתי היא בלתי לה' לבדו". הן באמצע הסעודה תנוח עליו הרוח ממעל, והניח ראשו הקדוש על השולחן הטהור וכו' ועשה תנועות נוראות והטה הראש לאחוריו וכו', והתחיל לאמר סתרי תורה רזין דרזין, ופתח פיו הקדוש ואמר בהתלהבות גדול ופניו בוער בקרבו ולפיד אש".

"נחלת יהושע" לתלמידו המובהק הרה"ק רבי יהושע העשיל מחאליוב זצ"ל, ועוד מתלמידיו הק' (סו"פ בא)

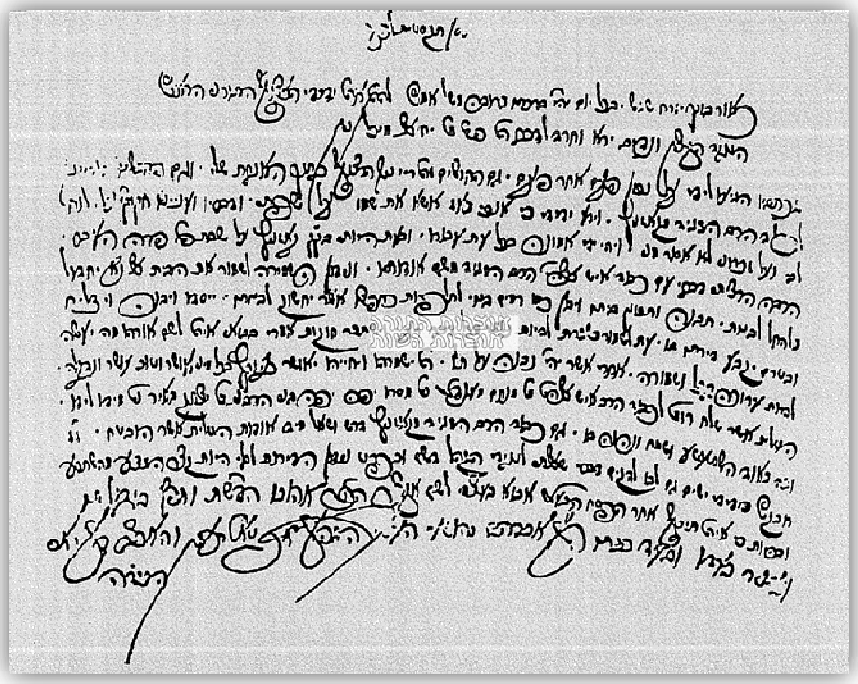
קדוש עליון

"כמ"ש [הרה"ק מרוזין זללה"ה] על הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זצללה"ה שהגוף הגשמי שלו היה בהירות של אלף נשמות ישראל". וע"ד דאי' בספה"ק אורח לצדיק (ריש פרשת תזריע), וזל"ק: "כמ"ש מאדוני אבי מו"ר זצללה"ה (הרבי רבי אלימלך זי"ע) שאמר כמה פעמים: הלואי שיהיה לבני אדם נשמה מזוככת כמו הגוף שלי". עכל"ק.

חלקת יהושע

מכתב קודש לקהילות ישראל לקבוע יום תענית לביטול הגזירות

ידע כל הנסתרות

אמר מו"ר הקדוש מוהר"ר אברהם יהושע העשיל זצ"ל שעשבי השדה היו אומרין לו עתידות, וגם פסיעות אדם, וידאתי שלא אטעה, ובקשתי מאב הרחמן שיטול ממני. וכן היה העניו בילדותו שהשיג מדריגה כשהיו אומרין איזה שם עם שם אמו, היה מכוון בכוון מי הוא זה השם, אם הוא תינוק מוטל בעריסה, או אם הוא גדול מעט שלומד אותיות, או גדול ביותר, או אם הוא איש גדול בשנים, ואם הוא בעה"ב או ת"ח או צדיק וכו'. וכשהיו מנסין אותו וא"ל שם שלא היה השואל יודע כלל מהותו, אלא לנסות, השיב: זה איננו, ועכ"ז אמר: ידעתי גם ידעתי, שעדיין אני רחוק מאוד מהשי"ת, ולא עוד, אפשר מטעין אותי."

נתיב מצותיך (קאמארנא) שביל אמונה, שביל ה' או"ב

אברהם אוהבי

אות בקדושיו היתה אהבתו העזה לכל נפש מישראל, ואשר על כן שמו נקרא: ה"אוהב ישראל". וכה מעיד עליו נכדו הרה"ק רבי משולם זוסיא מזינקוב זי"ע בהקדמתו לספר זקינו: "הוי מרגלי בפומיה דרב אשר במדה זאת יוכל להתפאר אפילו לפני בי"ד של מעלה, אשר אהבת ישראל תקועה בלבו, וטרם הלקח ארון אלקים צוה לבניו שלא ירשמו על מצבת אבן שייניו על בנין הנפש שלו שום שבח רק אוהב ישראל".

בהקדמה לספה"ק 'אוהב ישראל'
לנכדו הרה"ק מזינקוב זללה"ה

"הכי קרא שמו אוהב ישראל, כי כשמו כן הוא, היה אוהב בכל לבבו ונפשו כל ישראל, ובפרט להת"ח היה מקרבם בכל עוז, ואבותינו סיפרו לנו בעת שהיה כאן היו הכל כל גדולי ישראל שבעירנו, והיו משכימים ובאים אצלו, וראו נפלאות מתורתו".

מתוך הסכמת הגה"ק בעל שואל ומשיב ז"ל
להדפסת ספה"ק "אוהב ישראל"

הרה"ק המגיד בעל עבודת ישראל זללה"ה אמר פעם בערב יוהכ"פ, שגם אז בזמנו נמצא כח שלשת האבות הקדושים, ואמר על הרב הק' מאפטא בעל אוהב ישראל זצ"ל שהוא בחינת אברהם, ועל הרה"ק הרבי מלובלין זצ"ל שהוא בחינת יצחק, ואת עצמו, שהיה שמו ישראל, חשב כנגד בחינת יעקב"

פרי צדיק" (מאמרי ערב יוה"כ או"ג.
ועיי"ש הסברו הנפלא לענין זה)

כתר שם טוב

קדוש ונערץ היה בפי כל גדולי וצדיקי דורו, החל מגדולי החסידות וכלה בגדולי הרבנים והגאונים שלא נמנו על דגל החסידות. ומתאמרא משמיה דרבו הקדוש בעל "נועם אלימלך" זי"ע אשר העיד עליו פעם, כי כשמו כן הוא: יש בו מדת החסד של אברהם אבינו ועל כך שמו אברהם; צורתו כדמות יהושע בן נון, כשמו יהושע; ובחריפותו הוא מזכיר את חריפות זקינו, שע"ש נקרא, הרבי ר' העשיל ז"ל.

דור דעה

כהן גדול, נשיא, ומלך

שמעתי בנעורי מפי מגידי אמת שכמה פעמים נשמע מפי קדשו של הרב מאפטא שביוה"כ בעת העבודה אמר "וכך הייתי אומר" (במקום וכך היה אומר), כי זוכר עוד עתה עת אשר שימש בכהונה גדולה בביהמ"ק והענין מפורסם. וכן י"א שהעיד ע"ע שהוא כעת בגלגול עשירי בזה העולם והי' בחי' כהן גדול ונשיא ומלך וריש גלותא וכו'.

עשר אורות

מילי דהילולא

דורן דרשה בהילולא דצדיקיא

שמעתי כמה פעמים מאדמו"ר הגה"ק מהרי"ד זצוק"ל מבעלזא זי"ע ביום אשר בו הילולא של איזה צדיק הוא כמו שעושין חתונה לצדיק ביום מיתתו, ועל החתונה נהגו בכל תפוצות ישראל ליתן דורון דרשה (ומקורו מהזוה"ק פר' ויצא קמ"ט ע"א), ומסתמא גם בהאי הילולא דצדיקיא יהיב ליה קוב"ה מתנות לצדיקיא, ואיזה מתנה חשובה נותן הקב"ה לצדיקים, ואמר אדמו"ר הנ"ל בשם זקינו הגאון הק' בעל אוהב ישראל זצוק"ל זי"ע, שנותן הקב"ה להם שיוכלו להשפיע בני חיי ומזוני לישראל. עכ"ד זצ"ל. ומסתמא נוטלים חלק בראש אותם אנשים שהם מזכירים את שמו של הצדיק לטובה, ומגלים דעתם שרוצים להושע בזכותם.

הגאון רבי שאול מראצפערט זצוק"ל
(נדפס בסו"ס מליצי אש ח"א, מכתבים והערות, עב)

מיכלא דמהימנותא

שמעתי בשם הרב הגאון הקדוש כקש"ת מוה' אברהם יהושיע העשיל זללה"ה האבד"ק אפטא שבא לפניו אדם גדול אחד שהיה לו בן שנתפקר ורצה להמיר דתו רח"ל, ובקש ממנו שיעזור לו, והשיב לו: אם אתה יודע שעדיין לא אכל חמץ בפסח מעת שנתפקר אז אפשר לי להושיע לו, ואם לאו לא. והנה, דברי חכמים צריכים לימוד ונראה כוונתו שהיה לו סמך מ[סמיכות] שני כתובים אלו (שמות לד, יז- יח) אלוהי מסכה לא תעשה לן. את חג המצות תשמור'.

שפת אמת ברעזאן (פר' כי תשא)

וישישו בשמחה

"שמעתי מכבוד אדמו"ר הרב ממעזבוש (רביה"ק מאפטא זי"ע) כאשר האדם עושה איזה נישואין לבניו, משם באה לו פרנסה ומצאתי רמז לזה בזה הפסוק (בראשית כו, ל) 'ויעש להם משתה' דהיינו שעושה חתונה לבניו, 'ויאכלו וישתו' באה לו פרנסה וכל טוב".

אור לשמים (פר' תולדות, כ)

סגולת ישראל

הרב מאפטא זי"ע בעל 'אוהב ישראל' צוה מי שידליק נר לטובת נשמתו [הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל בן רבי שמואל] יעשה לו טובה.

אוצר ישראל, עמ' ס"ב

למען תספר

גדולים מעשי צדיקים, וסיפורי נפלאות וישועות

אש תהיה בו לעיני כל ישרא"ל

כשהיה הרה"ק מאפטא ז"ל בעיר ראדיחאוו שהוא בגבול רוסיא לגאליציא, נסעו כל אנשי העיר בראד, וגם ממרחק באו הרבה אנשים, ובתוך הבאים היה גם הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות ז"ל, כשבא לפניו אמר לו הרה"ק מאפטא, על כבודו לא חשבתי שיבוא אלי, השיב לו הגאון ר' זלמן באמת אני יושב כל היום בביתי ואיני הולך כלל לחוץ, רק כשאני רואה דרך החלון שרצים הרבה אנשים ועושים קולות, אני מבין שבוודאי יש באיזה מקום אש ושריפה, ואז אני רץ גם כן לחוץ, ועתה כשראיתי שכל העיר בראד וכל העולם רצים לרבינו, הבנתי שבודאי יש כאן אש גדול וקדוש לכן גם אני באתי עמהם. [וראה בתשו' "יד אפרים" שהפליג בתוארים עצומים עליו (הובא לעיל במדור 'בפי ישרים')].

'חמדה גנוזה' ח"ב עמ' קי"ז

נועם שיח סוד שרפי קודש

פעם אחת כשדיבר הרה"ק רבי יצחק מנעשכיז זללה"ה מהרב מאפטא, אמר שהרב מאפטא היה רגיל לספר גוזמאות, ואמר אז בשם צדיק וקדוש אחד, שאמר על הרב מאפטא, שהוא יודע סוד מאמר רבותינו ז"ל (ביצה ד.) 'גוזמא קתני', לכן היה כוחו יפה לומר הגוזמאות. ופעם אחת כשהחל לדבר בדביקות בהפלגות יתירות על ביתו שבעיר יאסי (שם שימש ברבנות) ומנה אלפי עצים שנטעו לו שמה וכיוצ"ב, ועמד שם איש אחד ונענה "יא, איך ווייס', נבהל הרה"ק מאפטא מזה וחרד לעומתו ושאל אותו 'וכי מאין אתה יודע'.. והיה נראה בחוש כי כיון לגנזי נסתרות לה' אלקינו. עוד סיפר הרה"ק רבי יצחק מנעסכיז זי"ע, שפעם אחת ישב הרה"ק מאפטע בסעודה עם הרה"ק רבי ר' ברוך ממעזיבוז, והרבה לספר גוזמאות, ואז עמדו אנשים מנגד והביטו, אולי יתחיל הרבי ר' ברוך לצחוק מזה, ויוסיפו הם בשחוק, אבל לא היה כן, ואחר שיצא משם האפטער רב, אמר הרבי ר' ברוך, מכל אנשי פולין לא ראיתי חכם כמוהו, שיש לו משקולת זהב בפיו ששוקל כל דיבור קודם שאומרו.

'עשר אורות', מערכת ז' אות כ"א כ"ב

סוד ה' ליראיו

ידוע שרבו הרה"ק ר"א חלק לפני פטירתו כוחותיו בין תלמידיו, ולתלמידו מאפטא נתן כח הפה, ודרכו הי' לספר מעשיות, ולומר גוזמאות, וכל דבריו הי' סודות נפלאים, בחכמה עמוקה, פ"א כשדיבר הרה"ק מנעסכיז זי"ע מהרה"ק מאפטא

אמר בשם צדיק אחד שהרה"ק מאפטא יודע סוד מאמר חז"ל "גיזמא קתני" לכן ה' כחו יפה לומר גוזמאות, ומסופר שכאשר נסע הרה"ק ר' יצחק מראדוויל זי"ע בנו של המגיד הקדוש מזלאטשוב זי"ע על חתונת בנו הרה"צ ר' דן שלקח בת הרה"ק מאפטא, ובאמצע נסיעתו בלילה שלפני יום החתונה בא המגיד מזלאטשוב לבנו בחלום הלילה, ואמר לו שכאשר תתוועד עם מחותנך הרה"ק מאפטא והוא יספר מעשיות וגוזמות מעניני העולם, ותעמוד משתומם ומתפלא, תדע כי בדיבור זה יהי' מלובש סוד זה, ובדיבור זה יהיה מלובש סודות אלו, וכן ה' בעת הוועד סיפר הרה"ק מאפטא מעשיות וגוזמות, וענה הרה"ק ר' יצחק זי"ע זה מובא במקובלים שם, וזהו נאמר בזוה"ק או בכתבי האר"י ז"ל שם, נענה אליו הרה"ק מאפטא זי"ע, ואמר בזה"ל "א קונץ אז מי האט א טאטע וואס ער קומט פאראויס דערציילן".

זכות ישראל, עשר אורות

שולחנו דומה למזבח

רבינו הק' מרוז'ין זצוק"ל הפליא בגודל עבודת האכילה של הרה"ק מאפטא זצוק"ל אשר כידוע עבודתו הגדולה והקדושה באכילתו למעלה מהשגת אנוש, ואמר עליו בקדשו שהרה"ק מאפטא מרגיש אבנים באכילתו. ומסופר שפעם בא אורח לבית הרה"ק מאפטא, בו בשעה שישב הרה"ק בבית דינו לשפוט משפט צדק, וצוה הרה"ק לאנשי ביתו להכין לאורח סעודת ערב ומקום ללון, כשסיים הרה"ק הדין תורה ושב לביתו, ראה שאין האורח נמצא, ושאל לאנשי הבית ע"ז, ואמרו שסירב האורח לסעוד סעודת ערב למרות הפצרותיהם משום חולשא דאורחא שהיה עייף ויגע ופנה מיד לשכב לישון, ונענה הרה"ק בתמיה, "איך פארשטעה נישט, ווי שיימט זיך נישט א איד פארדעם בורא עולם, זיך צו לעגען שלאפן אן א וויעטשערע" (סעודת הערב בלשונם).

'רועה אבן ישראל' (סקולען) **עמ' פ"ב.**

בלתי לה' לבדו

ידוע שהרה"ק מאפטא זי"ע היה לו עבודה גדולה מאוד בעבודת האכילה, ובימי חוליו לא היה יכול לאכול בליל התקדש החג מצה ומרור, ומ"מ הכין לעצמו שיעור גדול של מצות ומרור אבל בני ביתו לקחו משם קצת למען בריאותו, וכאשר הבחין בזה פנה ואמר להם הלא תדעו שכל מה שאני אוכל בכל ימות השנה, איני מרגיש בהם שום טעם, וכמו שאני אוכל עפר, ורק כאשר הנני אוכל מצה ומרור אני מרגיש בהם טעם, וכעת אתם רוצים למנוע ממני גם מאכל זה שהנני מרגיש בה טעם.

דברי תורה

איהו רב ואיהו זעיר

הרה"ק מאפטא זי"ע היה אוהב ישראל במידה גדולה מאוד ולא לחינם נקרא שמו כן, ואת גודל אהבתו אל כל אחד

מילי דהילולא

חנון וצדי"ק ה'

ויאמר הראיני נא את כבודך. ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וגו' וחנותי את אשר אחון. "שמעתי ממורי הגאון מוה' העשיל זצללה"ה הפירוש 'הראיני נא את כבודך', כי ביקש משה הדבר לטובתן של ישראל, שיהיה הכח והאומץ בידו שיוכל להיטיב להם, והשיבו השי"ת: 'אני אעביר כל טובי', לשון הכרזה, כמו: 'ויעבירו קול במחנה' (שמות לו, ו) רצ"ל: [אני] אכריז שכל טוב 'על פניך', שדרך הצדיק ילכו כל השפעות וכל ישועות ישראל בכלל ופרט. רק 'וחנותי את אשר אחון', כי גם הצדיק הוא בן אדם, ולא יוכל להשגיח על העולמות בכל עת בלי הפסק, כי לפעמים צריך לישן ולפעמים מוטרד בענין אחר, והשאיר השי"ת כביכול לעצמו, אשר שינה אין לפניו ולא יטרידהו טורד, שהוא יתברך יחון לאיש אשר ייטיב לפניו".

אור לשמים (פר' שמות, לד)

ויחכם מכל האדם

ויחכם מכל האדם (מ"א ה, יא) "ואיתא במדרש: אפילו מן השוטים. ולכאורה מאי רבותא היא. ופירש הרה"ק מאפטא זצוק"ל דדרך השוטה לחשוב את עצמו לחכם גדול שאין כמוהו בעולם, ואין מי שיכול לנצחו, דברוב שטותו הרי הוא משיב חכמים אחור בדבריו ומשאלותיו המטופשות, כיון שאינם יכולים לרדת ממעלתם להבין נבכי עשתונותיו המעוותות להשיב לו נכונה לפי דרכו ומחשבתו. וזה היה גדולת שלמה המלך ע"ה שלא די שהיה חכם מכל החכמים, היה גם ביכולתו להבין נבכי עשתונותיהם המעוותות והמטופשות של השוטים, ולהשיב להם כגמולם לפי דרכם ומחשבתם".

ילקוט אוהב ישראל

(עמ' פג. וראה שם בהע' ב: כמקובל נאמרו הדברים על ידי רבינו בעת אשר נבחר לרבנות קאלבסוב, אחר שהרבה רבנים גדולים הוכשלו שם ע"י ראש הקהל שהיה בור ועם הארץ, בהציגו להם שאלות מטופשות שלא יכלו לענות עליהם, ורק רבינו תפס מיד את כונת שאלותיו, ויענהו על אתר תשובות שהניחו את דעתו)

לעורר השחר הוא תיקון הנפש

"בשם הרב הק' מאפטא 'ותקם בעוד לילה' (משלי לא, טו) כשאדם קם בחצות לילה, 'ותתן טרף לביתה' ונותן מזון להנשמה, שלומד ומתפלל, 'וחק לנערותיה' תקון הוא לחטאת נעורים".

מרגניתא דבי רבנן (עמ' עד)

מילי דהילולא

כל התחלות בדרך פשטות

קבלה מאת מורי ורבי חיות נפשי הגאון הקדוש רבינו אברהם יהושיע העשיל מאפטא כי 'לפתח חטאת רובץ' (בראשית ד, ז) ו'כל ההתחלות קשות' (מכילתא פרי בחודש פ"ב) לכן כשמתחיל תיכף בכוונה שיעלה למדרגות רמות באהבה וביראה ובהתפשטות הגשמיות לא יעלה בידו, כי היצה"ר האורב והשונא יבלבל אותו במחשבות ותחבולות שלו, ולכן כל ההתחלות בתורה, ובפרט בק"ש ובתפלה, יהיה ההתחלה להכין עצמו על פשטות הדברים שהוא מחוייב בהן על פי התורה, לומר הדברים בפשטות, ולהשתתף נפשו עם כל ישראל, עם כל נפש קטן וגדול ממש, ממש באמת, ואח"כ כשיכנוס יעלהו השי"ת ממדריגה למדריגה עד רום המעלות, לפי ערך נשמתו ואמת שלו, כדכתיב (מ"א ח, לט) 'ואתה תשמע השמים מכון שבתך וגו' ונתת לאיש ככל דרכיו אשר תדע את לבבו כי אתה ידעת לבדך את לבב כל בני האדם'. ודפח"ח".

נתיב מצותיך (קאמארנא. נתיב אמונה, שביל א' אות ז')

הוי זהיר בגחלתן שלא תכב"ה

אמר הצדיק מו"ר מו"ה אברהם יהושע העשיל מאפטא יזהרו האברכים בעת שנוסעין לצדיק, כי הצדיק אש שורף גדול, וכשבא נר קטן אצל להבה שלהבת אש, נכבה תיכף. ולכן יזהרו מאד מאד שיעמדו באימה ויראה וברתת, כי הצדיק מרוב אור וחיות אלוקית שבו, מסביר פנים לכל אדם באהבה יתירה. ואם זה אינו נזהר להתחמם כנגדו הרחק מרחוק מן אורן של חכמים ברתת וזיע, אז נכבה נרו חלילה, ונעשה מתנגד על הצדיק, והחיות שלו, של הטיפש הזה, סר והולך לו.

נתיב מצותיך (נתיב התורה, שביל ב אות ג)

הדרך לקבל עצת אמת מצדיק

אמר הרה"ק מאפטא ז"ל: מי ששואל איזה עצה מצדיק, אם רצונו שיאמר לו הצדיק כפי מה שהוא עצמו רוצה, לא יזמין לו השי"ת את העצה הנכונה כפי האמת, רק אם יסלק את דעתו ורצונו מכל וכל, ויתרצה לאשר ישים השי"ת בפיו של הצדיק, אז בודאי ישיג העצה הנכונה והאמיתית. ולמד זה מפלגש בגבעה, שמתחילה שאלו (שופטים כ, כג) 'האוסיף לגשת למלחמה עם בני בנימין אחי', ורצונם היה לזה, לעלות ולהלחם, והשיב להם 'עלו אליו', ולא עלתה בידם עליה זו לטובה. ואח"כ ששאלו (שם פס' כח) 'האוסיף עוד לצאת למלחמה עם בני בנימין אחי אם אחדל וסילקו רצונם מכל וכל, רק חפצם היה כאשר יאמר ה', אז השיגו האמת והצליחו.

בגדי ישע (פ"ז אות כ', ירושלים תרמ"ח בסוה"ס. מובא בילקוט אוה"י)

מישראל יחד עם עוצם מדת ענות קדשו המופלגת אפשר ללמוד מהמעשה הנורא הבא, ברוסיה היה יהודי שחטא פעם למלכות ונגזר עליו במשפט גזר דין מוות רח"ל, והחוק ברוסיה היה שלפני ביצוע גזר הדין נותנים לנידון שבוע חופש שיוכל להיפרד ממשפחתו וכו' יצא היהודי מהמאסר וחשב לעצמו מה לו לחזור כעת לביתו, הלא כל השבת ישבו בני המשפחה ויבכו. עדיף שיסע לרבי אולי יפעל שם איזה דבר, ויצא היהודי לאפטא, להרה"ק מאפטא היתה קבוצת תלמידים שהיו מעין בית הדין שלו, ומפעם לפעם היה עורך משפטים בבית דין שלו ומוציא פסק דין, באמצע שבת כינס הרה"ק מאפטא את הבי"ד שלו והודיע להם שיש לו דין תורה עם כביכול, והתחיל הרה"ק מאפטא להרצות 'טענותיו' ואמר, הלא יש לי כל טוב, פרנסה בריווח וצאצאים וכו' כל טוב ולכאו' על מה מגיע כל כך הרבה טובה מוכרח להיות שהקב"ה מקיים את הפסוק (דברים ז' י') 'ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו', וכדי שיפרע ממני בעוה"ב על רוב עוונותיי, ע"כ הוא נותן לי בעוה"ז רוב טובה כדי לשלם לי את מעט המצוות ומעשים טובים שכן עשיתי, ואם אמת הוא הדבר איך אוכל ליהנות מכל הטובה הזאת בעוה"ז, והלא מרוב צער ע"כ שהולכים להרוג את יהודי פלוני שנגזר עליו דין מוות איני יכול כלל ליהנות מכל הטובה שנשפע לי ואז לא יקוים הדין של 'ומשלם לשונאיו כו', לכן בקשתי מהדיינים שיפסקו להציל את אותו יהודי מדין מוות כדי שיוכל להתקיים בי ומשלם לשונאיו ואכן כך יצא הפסק והיהודי ניצל ממות לחיים.

'רזא יקירא' (גליון ע' עמ' ב')

ישמח צדיק בה' וחסה בו

הרה"ק מאפטא זי"ע נכנס פעם בחנוכה לערוך שולחנו וראו על פניו שיש לו עגמת נפש וצער גדול ואחר כך ראו שנשתנה צורת ושמחה כסתה פניו, ושאלו אותו מה היה, והשיב להם, שבראש השנה העבר נגזר שפע גדול לכלל ישראל ועכשיו ראה שכבר נתרוקן כל השפע כי כלל ישראל כבר השתמש בכולו ועדיין אנו עומדים בחנוכה שלא עברה אפילו חצי שנה מראש השנה ומה יהיה מכאן ולהבא עד סוף שנה זו ולכך היה לי עגמת נפש, אבל אח"כ כשהתבוננתי כל הדבר נזכרתי שגם אשתקד היה כן אז נתרוקנו כל ההשפעות בחנוכה ממה שנגזר בראש השנה ואף על פי כן השפיע השי"ת שפע חדש בחנוכה לצורך יתר השנה ובוודאי גם בשנה זו יהיה כן ולכן שמחתי.

'צור צדיק' עמ' כ"ח

עלה מעלות רמות

שמעתי מפ"ק אאמו"ר (הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א) זצ"ל כי כ"ק אא"ז מרן הרה"ק מצאנז זי"ע ועכ"י כאשר בא בימים, והיתה זאת בשנה האחרונה קודם הסתלקותו, היה אומר כי נחלש כח ראיתו עד שאינו מכיר בני אדם, רק בספר עדיין יש ביכלתו לעיין, וכשהרגיש בתמהון העומדים עליו, סיפר כי

הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא זי"ע, כשהיה דר במעזיבוש היתה דירתו בעלי' והיו עולים אליו במעלות, פ"א באו לפניו שני אנשים גרועים פחותי ערך מבני עירו, ויהי כצאתם שאל לאשר על ביתו ואמר בתמימות האיך יתכן אשר בהמות יעלו במדרגות העלי', והאיש נשתומם בשמעו השאלה, ויאמר וכי אין רבינו מכירם, הלא המה פלוני ופלוני מאנשי עירנו, ויאמר הגה"ק ממעזיבוש לא הכרתי אותם ונדמו לעיני כבהמות, ואא"ז בספרו המעשה הסביר הענין, כי הגה"ק ממעזיבוש לרוב קדושתו כאשר בא לעת זקנותו נתעלה במדרגה גדולה מאד עד שבא לבחינה זו שלא יראו עיניו רק דבר שבקדושה, לכן כאשר באו לפניו אנשי דלא מעלי, לא הכיר עליהם את צלם הקדושה, לכן ראו אותם עינו הקדושות רק בצורתם הבהמיות.

'קדושת ציון' ח"א עמ' ע"ט

ב"י מלכים ימלוכו

כשהגיע הרה"ק מאפטא להתגורר במעזיבוז ולשמש בה בהנהגה, היו מי מבני העיר שטענו, שהיות שהוא אדם זקן, אין חפצים להכתירו, כי הם מעונינים ברב ומנהיג צעיר לימים, למען יאריך ימים על ממלכתו ויוכל להנהיגם הרבה שנים, כששמע הרה"ק מאפטא מטענותיהם האלו, הבטיח להם, שהוא ינהיג במעזיבוז, כאותם מספר שנים שהנהיגו אלו שהיו כאן לפניו, כך היה, כמובן, כי הבעש"ט הק' התגורר במעזיבוז שתים עשרה שנה, נכדו, בעל ה'דגל', התגורר במעזיבוז שתים עשרה שנה, אחיו הרבי רבי ברוך, התגורר שם שתים עשרה שנה, וכך הרה"ק מאפטא הנהיג את עדתו במעזיבוז, במשך שתים עשרה שנה. ויהי הדבר לפלא.

'עיר מבצר' עמ' רנ"ב

תכנים ותעייל הנך ציפרי קדישי

כתב לי הרה"ח ר' חיים אינהארן מפעסט, שסיפר הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זצ"ל בשם זקנו הרה"ק רבי איציק'ל מסקווירא זי"ע, שמרגלא בפומיה של הרה"ק בעל 'אוהב ישראל' מאפטא זי"ע, שכאשר יבוא למעלה ויפסקו לו גן עדן לא יכנס לשם עד שיפעל ישועה בעד כלל ישראל בביאת המשיח. וסיים הרה"ק רבי איציקל זי"ע בזה הלשון, 'דו וייסט דאך אז דער איז א עקשן, וועט ער דאך אוודאי נישט אריינגיין ביז משיח צדקנו וועט קומען, וועגן דעם בעט איך דיך אז א ודאי תכנס ותעייל רבונו של עולם הנך צפרי קדישא לאתר קדישא דאתמר עלייהו עין לא ראתה אלקים זולתך, שתכניס ותעייל הנך צפרים קדישים למקומם הראוי להם', עכלה"ק.

'שיורי מנחת עני'

מילי דהילולא

כאשר ישאל איש בדבר האלקים

ועצת אחיתופל אשר יעץ בימים ההם כאשר ישאל [איש] בדבר האלקים (ש"ב טז, כג) אמר הה"צ הקוה"ט ראי"ה מאפטא זצוקללה"ה הנה, 'איש' קרי ולא כתיב. וביאור הענין שהבא לשאול בעצת הצדיק אזי צריך השואל לבטל הטיית דעתו בענין, ולומר רק דברים כהווייתן, כי לב האדם לאדם, ושוחד הדברים המלאים פניות וגיאות יש בכוחם לעוור גם עיני חכמים ופקחים להטותם מני אורח. לכן יסלק לגמרי דעתו בענין, ורק עצת הצדיק ישאל. ולכן מלת 'איש' נעלם בפסוק זה, (בקרי ולא בכתיב), שצריך בבואו לשאול להצדיק לבטל את עצמו ודעתו, ואז עצת הצדיק ערבה לו כאשר ישאל בדבר האלקים.

שמועות טובות (כד:) **אילנא דחיי** (אור הנר יד)

ויעו"ש דמעשה היה שנשאל הרה"ק מאפטא זי"ע אודות שו"ב אחד כו'. ותחילה הורה שלא להעבירו ממשרתו, ואח"כ חזר בו, ואמר ד"ת זה

מתאוה לתפילתן של צדיקים

אמר הרב הקדוש מאפטא זצ"ל, מה זה שהקב"ה מסבב לטרוד הצדיקים בעניני העולם הזה שרצין כולם אליהם זה בפרנסה וזה לרפואה וכל זה בעניני גשמיות, ומוטב היה שהצדיקים יהיו יושבים תמיד על התורה ועל העבודה ויתבודדו בינם לבין קונם תמיד, אבל האמת היא כי הוא יתברך עושה זאת מרוב רחמיו וחסדיו אשר הוא אוהב אותם מאוד, ומצפה לתפלתם, ורוצה להשתעשע עמם בכל פעם, לזאת יסבב סיבות ושולח אצלם בני אדם זה בכה וזה בכה כו'.

'צמח דוד' (דינוב) עמ' מ'

השומר שבת שכרו הרבה מאוד

כל שומר שבת כדת מחללו שכרו הרבה מאד על פי פעלו (זמר "כל מקדש") "דקדק הרב הקדוש אבדק"ק אפטא זצוקלל"ה שמתחילה אמר 'הרבה מאוד' ואח"כ אמר שהוא רק 'על פי פעלו', וא"כ איננו הרבה מאד. ואמר: הכוונה היא, כי מי ששומר שבת כהלכתו הנה זה יהיה שכרו, אשר דיבורו יעשה רושם (כמבואר בשמו"ר ס"פ כה) ויהיה במדריגת 'ותגזר אומר ויקם לך' (איוב כב, כח) וזה שאמר הפייטן שכרו הרבה מאד ומפרש מה הוא השכר, ואמר: אשר על פי פעלו רצ"ל שפעלו יהיה שיוכל לפעול על פיו, כפי אשר יאמר ויגזור בפיו כן יקום בפועל. עכ"ד ושפתים ישק".

דברי יצחק (אות יט. מובא בילקוט אוה"י עמ' קכ)

מילי דהילולא

מזמור שיר ליום השבת

העיד נאמנה הרה"ק בעל ה"חידושי הרי"ם" זי"ע שנוכח בשמחת נישואי נכדו של רבינו, הידועה בשם "די אוסטילא חתונה" אשר הפליא את דברות קדשו ששמע באותה הזדמנות של שמחה מפי רבינו הק' מאפטא זי"ע, ואלו תוד"ק שאמר אז: דהנה אנשי כנסת הגדולה תקנו שיאמרו בתפלת שחרית של שבת: ויום השביעי משבח ואומר וגו' לפיכך יפארו ויברכו וגו'. והתמיהה רבה מהו הקשר בין השירה שהשבת בעצמה שרה, ש"לפיכך" יפארו כל יצוריו. וביאר דלעולם לא מסוגל שום נברא לומר שירה למי שבראו, דהרי זו העזה לחדל אנוש לומר שירה לפני ממ"ה הקב"ה. אמנם מאחר דאנן חזינן שהשבת עצמה פותחת ואומרת: מזמור שיר וגו', וברחובות תתן השב"ק קולה בשבח ושירה, זה נותן רשות וכוח לכל הנבראים להתאזר ולהתחזק ולומר שירה. ולכן "לפיכך" יפארו, דרק ע"י כוח שירת השבת להקב"ה אנו יכולים ג"כ לשבח ולפאר, עכתודה"ק. (פי' זה הובא בספה"ק אוהב ישראל בתוך המאמר 'דרוש לשבת קודש' עייע"ש). והעיד החי' הרי"ם ז"ל, באמרו אשר "ממאמר זה ששמעתי הרגשתי מתיקות בפי שנה שלימה" והי' מרגלא בפומי' מאמר זה.

אהל אלימלך (אות קפז), אבני זכרון

בכל דרכיך דעהו

הרה"ק מאפטא אמר לפרש הפסוק 'חכמים המה להרע ולהיטיב לא ידעו' (ירמי' ד, כב) פירוש 'להרע' נחשב בגמ' לגבי שבועה שלא יאכל, ו'להיטיב' שבועה שיאכל. וזה הפי' 'חכמים המה להרע' הם יודעים רק איך 'זיך אויסארבעטן מיט נישט עסען'. אך 'להיטיב' ווי אזוי זיך אויסצוראבעטן מיט עסן, זה לא ידעו. והרי זו מעלה יתירה, לדעת את ה' בכל דרכיו.

'ארץ הצבי', גליון י"ד

שכר מצוה בהאי עלמא

"לחוסים בך נגד בני אדם" "בשם הרב הק' מאפטא 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם' (תהלים לא, כ) דהנה שכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט:) ומה שאנחנו רואים שהקב"ה משלם שכר מצות הוא חלק מה שלא היה כראוי לשמה. וזהו: מה רב טובך אשר צפנת 'ליראיך', דלהירא צפן השי"ת שכרם לעולם הבא. 'פעלת' כלומר, מה שאנו רואין שאתה פועל הדבר הזה לשלם שכר מצות בהאי עלמא, זה הוא אך 'לחוסים בך נגד בני אדם', שרק למראה בני אדם חוסים בך, בחלק זה הנעשה נגד בני אדם ואינו כראוי לשמה, לזה אתה משלם שכר מצות בהאי עלמא, וכנזכר.

מרגניתא דבי רבנן (עמ' סג)

אף שם עומד ומשמש

שמעתי בשם הצדיק נבג"מ מו"ה יצחק מאיר זללה"ה מאפטא שאחר פטירת אביו הק' מו"ה יהושע העשיל זללה"ה (בעל 'אוהב ישראל') אמר, אשר אביו הקדוש אינו צריך שיאמר קדיש עבור נשמתו כי למעשה צדקותיו רבו מלספר, רק דלצדיק יש לו נשמות האחוזות בשורש נשמתו ומחוברין להאילן הקדוש בחינת שרשים וענפים שעולים ורוצים לינוק מפרי צדקתו בעולם הבא כי כן הדין נותן כאשר דברנו מזה בפר' תרומה וכדי שלא יוגרע מחלקו כלום אני אומר קדיש שיהיה לו מה לחלק להם ושלא יחסר כלום. ודפח"ח.

'קב ונקי' דף נ"ז. 'ילקוט דברי חכמים' אות קכ"ט

אחיד בשמא קדישא עילאה

סיפר הר"י מוהר"ש בראנדער ז"ל שכשהיה הרה"ק מבעלזא ז"ל בעיר אפטא בעת שנתמנה אחיו הרה"צ מוהר"ר שלו' ז"ל לרב בעיר אפטא הראו אנשי העיר חתיכת ברזל שהורידו מעליית ביהמ"ד שהיה חרוט עליו השם הראשון של הרה"ק מאפטא ז"ל בשלימות דהיינו אברהם, ומהשם השני (יהושע) היה כתוב שלש אותיות הראשונות, ומהשם השלישי (העשיל) היה כתוב אות הראשון, [ביחד נצטרפו אותיות של שם השני והשלישי לשמו של הקב"ה] רב דק"ק אפטא. וסיפרו למרן ז"ל שבעת שהיה הרה"ק מאפטא ז"ל שם, היה זמן שבלילה היו שומעין קולות בעלית הביהמ"ד, ובאו להרה"ק מאפטא ז"ל וסיפרו לו ע"ז, וצוה הרה"ק מאפטא ז"ל לחרוט על חתיכת ברזל כנ"ל ויניחוהו בעלית הביהמ"ד וכן עשו ונפסקו הקולות.

מציון יסעדך

ומצאת לבבו נאמן לפניך

עוד סיפר הנ"ל שמעתי מהרה"ח מוהר"ר יאסעלע קנייטלער ז"ל, מלמד ביערסלאוו, ששמע בעצמו מהרה"ק מהרי"ד ז"ל שסיפר פעם את הסיפור דלהלן, והתחיל בזה"ל "דער אפטער זיידע ז"ל האט זיך אמאל אויפגעוועקט מיט א גרויס התעוררות אז מען דארף תשובה טוהן", וכיון שצריכים לעשות תשובה צריכין מקודם לטבול במקוה, ותיכף יצא הרה"ק מאפטא ז"ל לילך אל המקוה, ובימים ההם היו המקואות קרות מאוד ולפעמים היה ממש סכנת נפשות לילך למקוה, וע"כ תיכף בא היצה"ר להרה"ק מאפטא ז"ל והתחיל לומר לו שאסור לו לילך למקוה שזה הוא סכנה גדולה והרה"ק ז"ל הבין שזהו מעשה יצר ולא שת לבו לדבריו והמשיך בדרכו, ובכל הדרך היה היצר מוכיח לו כמה וכמה ראיות מהגמרא ומהלכה שאסור לו לילך למקוה, אבל הרה"ק ז"ל הבין שזהו מעשה שטן וע"כ המשיך בדרכו והלך וטבל במקוה, ובדרך חזירתו לביתו שאל הרה"ק מאפטא ז"ל להיצה"ר ממילא מה שרצית למנוע אותי אני מבין שהרי זהו התפקיד שלך, אבל מהיכן יכול אתה ללמוד כ"כ, וענה לו היצה"ר נו וועלכע למדן לערנט דען אהן מיר (בפשטות ע"ד אמז"ל 'לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה כו').

מציון יסעדך

מילי דהילולא

בניסן, שטרי חוב מבוטלין

שנינו באחד בניסן ראש השנה למלכים, ובגמ' למלכים למאי הלכתא אמר רב חסדא לשטרות, דתנן שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין (ר"ה ב.). והשתא יתפרש המשנה: 'באחד בניסן ר"ה למלכים' היינו שמתחלת אדנותו ומלכותו ית', סוד מלכות שמים, להאיר בזה העולם מחדש, וכאילו היום נברא העולם, דבאמת בניסן נברא העולם בפועל, ולכן בא אז התחדשות לכל דבר שבעולם, והימים הראשונים יפלו, ומעתה מתחיל העולם מחדש להתנהג.

ופריך 'למאי הלכתא' רצ"ל מאי נפק"מ ומה נרויח בזה שמאז הוא התנהגות חדש. א"ר חסדא היינו המדה של 'רב חסדא' (מדתו ית' 'רב חסד' המטה כלפי חסד), אומרת; 'לשטרות'. כדתנן 'שטרי חוב המוקדמין פסולין' כיון שמניסן נתחדש התנהגות העולם, מה שהיה מקודם עד ניסן הוא נחשב הכל כאפס ותוהו, וא"כ כל השטרי חוב שהיו ח"ו על ישראל, הן הנגזר עליהם מלמעלה על כלל ישראל או על איזה יחיד, והן בעולם התחתון אצל שונאי ישראל אשר נכתב ונחתם בטבעתם להרע נגד זרע ישראל ח"ו, הכל בטל ומבוטל ואין בהם ממש, כיון דהעולם הוא מעכשיו כמו חדש, ומה שעבר אין. וכל שיש איזה שטר שהוא חוב על איזה איש ישראל הוא מוקדם מניסן, הכל פסול ובטל כנ"ל.

והמאוחרין רצ"ל השטרות שיצאו על זרע ישראל מר"ח ניסן והלאה יהיו כשרין לטובתם, משום שאז הוא עת רצון ורחמים גוברים, להיות הכל יוצא בכשרות, היינו להיטיב להם ולהשפיע להם כל מיני טובות וישועות כו'. ובודאי צריך כל אחד ואחד לתקן כל מה שפגם עד הנה, אבל מעונשים נפטרין, ואדרבה, ונהפוך הוא, שאז הם ימי רצון ימי גאולה, והוא ית' משפיע לזרע ישראל כל מיני ישועות וחסדים טובים, כן יהי רצון, אמן.

אוהב ישראל פר' בא ד"ה החדש הזה

(עיי"ש באריכות דרכו בקודש בביאור הענין)

בשובה ונחת יושעון

מתאמרא בשם הרה"ק מאפטא זי"ע בהא דאיתא (סנהדרין צ"ז.) שבן דוד בא בהיסח הדעת, לכאורה האיך יתכן שיסיחו דעתם מן הגאולה, אלא צ"ל שקודם ביאת המשיח ישפיע הקב"ה בעולם שפע רב טוב לבית ישראל, ומרוב שיהיו עסוקים בקבלת השפע יהיה היסח הדעת מן הגאולה, ויה"ר שכן תהיה לנו אמן.

אמרי קודש, ניסן ט'

עינ"י ה' אל צדיקי"ם, ואזניו לשוועתם

אנשי קהל אחד התלוננו לפניו על גודל העניות ששורה בערים, והרה"ק מאפטא בירכם שירחיב ה' להם את פרנסתם, והדבר חזר ושנה כמה פעמים, ואח"כ נתהוה גם דבר רח"ל בעיר ובאו עוד פעם להרה"ק מאפטא עם שני הבקשות שלא די שאין להם עוד פרנסה, ניסתופף עליהם גם המגיפה רח"ל, הרה"ק מאפטא לקח את הקויטל שלהם ורצה ע"י זה לעורר רחמים עליהם, והניח הקויטל מידו ולקח את הבתי עינים שלו והתחיל לשפשף **אותם**, (כידוע מנהגו הק' שאם שיפשף את הבתי עינים בעת קריאת קויטל הסימן הוא ששורה דין על אותו האיש), ולבש **אותם** וקרא פעם ב', שוב הניח את הקויטל ושוף שיפשף את הבתי עינים, וקרא עוד פעם, וכל העומדים שם ראו שיש לו עבודה גדולה, והתחיל הרה"ק לבכות מאין הפוגות, ואמר להם בתוך הבכי אהה! שאני רואה צירוף אותיות מ'ת על העיר, ובכה לערך חצי שעה וחיל ורעדה יאחזון על העומדים שם, ואח"כ נתעורר בשמחה ואמר, ברוך ה' שהזמין לי אות אחת לצירוף האותיות, שיתהוה הכל לטובה, והיא אות ע' ויהי' צירוף האותיות מ'ע'ת וממילא נתקן שני החששות האלו כמובן, והוסיף שיש לרמז בכתוב הנה עין ה' על יראיו למיחלים לחסדו, היינו שנתן רשות ליראיו לצרוף אות עין ויהי' הפעולה ע"ז, להציל ממות נפשם, ולחיותם ברעב, בעזה"י יתהפך הכל לטובה, וכן הוה שנפסק הדבר מהעיר, והרחיב ה' להם פרנסתם.

מנורה הטהורה, אוהב ישראל, יב

ימי החודש ניסן | הכנה לחג

לקט מאמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון, בעזה"ק קדושת הימים וסגולתן

ובפרט צריך לנצל את השתי השבתות הראשונים של חודש ניסן, והוא זמן תשובה לכל לתקן פגם העוונות ע"י אותן השבתות וזהו שאמרו ז"ל שאלמלא שמרו ישראל שני שבתות מיד נגאלין שרומז שע"י השני השבתות יכולין לתקן המעשה והמחשבה.

(מאור ושמש)

◆◆◆

ואותם הי"ב ימים הראשונים דניסן ימי הקרבת הנשיאים המה כח כללי לי"ב חדשי השנה כל יום רומז לחודש שלם כן שמענו מכבוד אדמו"ר הרה"ק מהרמ"מ זצ"ל.

(אגרא דכלה)

◆◆◆

והאדם צריך ליזהר מאוד בזו הימים במצוות ומעשים טובים ובזה יקנה שלימות לכל השנה כאמרם ז"ל דריש שתה הוי סימן לכל השנה בענין קור וחום, וכמו"כ היא בענין נפש וכמו שמתנהג אז כן יתנהג כל השנה ובזה יקנה שלימות הנפש לכל השנה.

(תפארת שמואל)

◆◆◆

ואחד מעיקרי העבודות בימים נעלים האלו היא שיתפלל כל אחד וישפוך שיחו לפני יוצרו קונו ובוראו שיזכה לקבל נועם זיו קדושת הימים האלו.

(בית אברהם)

◆◆◆

וזה מה שאמרו חז"ל שואלין ודורשין שאנחנו מבקשים ודורשין מהשי"ת שיהי' עמנו ולעזור לנו בכל מעשינו ויהי' נועם בליבנו בכל עבודות ומעשים שנעשה בחג.

(עבודת שמואל)

◆◆◆

ואחר כל העצות אין עצה כהמבקש ומתחנן לפני השי"ת ובוטח ושוען עליו ועל חסדיו ועל גודל אהבתו לעמו ישראל.

(יסוד העבודה)

◆◆◆

כי כל החודש הוא זמן התשובה וזה אור לארבעה עשר היינו כל הארבעה עשר יום מחודש הזה נקראין אור.

(חסד לאברהם)

◆◆◆

החודש הזה לכם היינו שהוא עת הגאולה אך בכם הדבר תלוי כשתחזרו בתשובה אזי יהי' נעשים מן אותיות לכם אותיות מלך.

(דגל מחנה אפרים)

◆◆◆

וימים הללו מוכנים גם עתה שהוא שעת הכושר לטהר את נפשותינו כאשר כל בנ"י עסוקים בהגעלה וטהרת הכלים בימים האלו ומנהג בנ"י תורה ומתעורר כח טהרה מלמעלה.

(שפת אמת)

◆◆◆

וידוע כי בימי הרצון ועליית הקדושה המה מסוגלים מאוד לקנות בהם מדריגה וקדושה עליונה וחודש ניסן היא עליית הקדושה עד לאחת ולזה בקל יקנה בו האדם קדושה.

(נועם מגדים)

◆◆◆

ועבור שזה הוא הנקרא ראש חדשים שהוא כמו הראש של האדם שכל כוחי הגוף וחיותו נמשך מהראש כי בו שורה עיקר החיות ומוח הנשמה שבאדם, ואם יחסר בגוף האדם אבר אחד כמו היד או הרגל ישאר בהווייתו, ולא כן אם יחסר הראש והכל הולך אחר הראש.

(סידורו של שבת)

◆◆◆

ויש קבלה בידי כל טורח שאדם מטריח את עצמו לכבוד יו"ט של פסח והוא עייף ויגע בהטורח ההוא אזי בעסק הזה הוא הורג כל המזיקים הנקראים נגעי בני אדם, והעוסק בטירדת מצוה של ימי הפסח הוא מתקן תיקון החטאים, והלב יודע מרת נפשו, על כן מוטל על כ"א לתקן מה דאפשר, ונכון ללמוד לבית ישראל להיות מגעילין ומלבנין את הכלים מפני החמץ שיכוונו שכמו כן יבער הקב"ה היצה"ר והרשעה וכו', ומנהגן של ישראל תורה היא לגרר הכתלים והשלחנות והספסלים וכו', וכמו כן יגרר הקב"ה את כל הנגעים הבאים מסט"א.

(קב הישר)

◆◆◆

ומי שאנו מייגע א"ע בעשיית המצוות אינו יכול להרגיש טעם מצה.

(מנחם ציון)

◆◆◆

והחודש הזה הוא המוכן לכם לבד להשפיע לכם כל הטובות.

(באר מים חיים)

◆◆◆

והזמן גורם שביומי ניסן עת לעשות לבקש ג"כ על הפרנסה שלא יהי' להם טרדות כל השנה.

(תפארת שלמה)

◆◆◆

ההתחדשות וההשפעות לכל השנה הוא בניסן.

(דעת משה)

◆◆◆

ויש בימים אלו כח מיוחד לקבל תפילות שהם בחי' עשרת ימי תשובה, דעשרה ימים אלו הם כנגד ימי תשובה.

(שם משמואל)

Cong. Yetev Lev
D'Satmar

קהל יטב לב
ד'סאטמאר

Cental Office: 58 Lee Ave. Brooklyn NY 11211 Tel. 718-302-6720 / Fax. 718-486-2473

ב"ה

מודעה רבה לאורייתא

מודיעים אנחנו בזה לכל אנשי שלומינו היקרים שיחיו

אשר עטרת תפארת ראשינו

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ידרוש דרשת שבת הגדול

בסוגיא דמ"ע שהזמן גרמא

(קידושין כ"ט ע"א)

מתובל בדברי הכנה לקראת חג הפסח הבעל"ט
ואמרות קודש בדברים הצריכים תיקון לגדור גדר ולעמוד בפרץ

בשב"ק פרשת צו - שבת הגדול הבעל"ט

בשעה 5:30 אחצ"ה

בהיכל בית מדרשינו הגדול

14 הופער סטריט
פה עירינו ווילליאמסבורג יצ"ו

ואח"כ מנחה וסעודת רעווא דרעווין
45 מינט אחר זמן הדלה"נ

שיעורי הכנה להסוגיא שהשמיע כ"ק רבינו שליט"א בהיכל המתיבתא קרית יואל יצ"ו
יכולים לשמוע על קו השישרים של "קול סאטמאר"

בשעה שהחכם יושב ודורש

הנהלת הקהלה

פנימי התלה בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מתוך שיחה עם כ"ק אדמו"ר מזידיטשויב חרדים שליט"א

אצל שמחת ה'אפשערן' של נכד כ"ק מרן רבינו שליט"א

בן לנכדו הר"ר יהושע מרדכי אלעזר לאבין שליט"א

חתן הגה"צ רבי ברוך טייטלבוים שליט"א

חדב"נ ורב דביהמ"ד ברך משה קרית יואל יצ"ו

יום א' פרשת חיי שרה תשפ"ה לפ"ק

השיחה נסתובבה אודות כתיבת השם 'רוזא'

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: 'רוזא' שרייבט מען אהן א יו"ד.

רבינו: אין די הקדמה אויף 'רב טוב', דארט שרייבט דער ייטב לב, 'קראתי שם הספר על שם אמי רוזא בלומא', שטייט ר'ז'א'.

ס'איז דא א תשובה סיי אין בית אפרים (אבה"ע קמא סי' ק"א), און סיי אין זיין ספר טיב גיטין, ער זאגט אויך אז מ'שרייבט אן א יו"ד, חוץ ביי 'הוי גוי' דעמאלטם יא, ווען ס'קווטשט זיך מער ארוים די יו"ד, ביי אונז שרייבט מען אבער אן א יו"ד.

רב דביהמ"ד ברך משה: ס'איז נישט אזוי ווי 'טויבא', דארט קומט יא מיט א יו"ד.

רבינו: דער ישמח משה הייסט שרייבן מיט א א', ט'א'ב'א',[1] ס'איז א מחלוקת פונעם בית שמואל מיטן טיב גיטין איבער דעם נאמען 'טויבא', צי מ'שרייבט ט'ז'ב'א', צי מ'שרייבט ט'א'ב'א', און דעם שינאווער רב'ס ערשטע רביצין איז נאך נפטר געווארן בחייו פונעם ישמח משה – דעם ארי' דבי עילאי'ס טאכטער – און כ'האב אויך געזעהן אויף די מציבה אז זי האט געהייסן 'טאבא' מיט א אל"ף.[2]

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: פרייטאג (י"ד חשון) איז געווען די יארצייט פון די סעמיהאלי רביצין חי' רויזא, דעם רבי'ן ז"ל'ס טאכטער.

---

1 עי' בשו"ת ארי' דבי עילאי (שם) וז"ל: 'מה שהיה לי ויכוח עם כבוד חותני הגאון המפורסם נ"י נידון שם טויבא שמבואר בספר טיב גיטין שלפי הברת מדינתינו יש לכתוב טאבא באל"ף, וכבוד חותני נ"י החזיק מאד כדעתו של הטיב גיטין וכתב שגם טרם שיצא לאור הדפוס ספר טיב גיטין הנ"ל היה ג"כ דעתו כך, ואני כתבתי לו דלפענ"ד אין הדבר כן, והגם שבטלה דעתי מפני דעתו', עיי"ש.

2 להלן מציבת הרבנית טאבא בילא ע"ה משינאווא (ליד העיר סטראפקוב):

רב דביהמ"ד ברך משה: שטייט טאקע איבעראל אהן א יו"ד.

רבינו: איבעראל?!, די וואם ווייסן שרייבן אזוי.

רב דביהמ"ד ברך משה: נאך וועמען האט זי געהייסן 'חי' רויזא', מסתמא פון די פלאנטשער זייט.

רבינו: אויף די מציבה מיין איך איז יא געשריבן מיט א יו"ד.[3]

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: דער רבי ז"ל האט איר נעבעך זייער באווייזנט. ער האט געזאגט וועז ער וואלט געווואוסט וואלט ער איר אויסגעבעטן.[4]

---

3 להלן מציבת הרבנית חי' רויזא ע"ה בת מרן רביה"ק ז"ל:

4 ולתועלת הקוראים נציג בענין זה מרשימות זכרונותיו של הרה"ח המפואר מו"ה חיים הערש יאקאבאוויטש ז"ל מזקני חשובי אנ"ש בוויליאמסבורג מה שסיפר לבניו כדלהלן:

יענעם עש"ק פרשת וירא תשי"ד לפ"ק וועז עס איז נפטר געווארן הרבנית הצדיקת מרת חי' רויזא ע"ה, בין איך געווען בייס רבי'ן אין שטוב וועז עס איז אריבערגעקומען צום רבי'ן דער דאקטער שווארץ, און ער האט געזאגט פארן רבי'ן אז ער וויל געבן א נידל.

בעזהת ה' לפ"ק

אורשיווא יצ"ו. קול צהלה רנה גילה וריצה לפ"ק

קול ששון קול חתן	למוד טוב	קול שמחה קול כלה

חַי ד' וברוך צור ישועתי
וירצי ומעוז' שומע בקול תפלתי
חֲשֹׁם נפשינו בחיים והנעימי לראש שמחתי
רֹחש לבי למרוא לידידי ואישי אהבתי
וְיבואני חסדיכם לשמוח בגיל מחנותי
זְעי לכם ברוש רשפי אית ידידותי
אֲני שלום בי אדבר ואשימכם בחותם על זרועותי

חֲתן יכהן פאר במעלות ומדות
יְוצר עקֹ פרי עץ אבות
נְופת תטופנה שפתי כלה
סוֹגה תמה ברה כחמה ומהוללה
אֲפו אלי ידידים וחסידים
יום מוב עבדינא לאהובים ונחמדים

ויאר ה' פניו אליגו באור פני מלך חיים
ולפום רבנן ותלמידיהון חמרא וחיים
מֵי לד' ולבו לשמים
מְיבים ושועים שאו לב אל כפיים
רְבואו ואכבדכם בין נשיכך כמים
בְרכה וישפע ישפע לכם משמים

לְכו להמו בלחמי ושתו מסבי יין תירוש ויצהר
וראו ישרים וישמחו עמי באפריון ברוש ותדהר
נְני אלי בעלה ורנה ותרציני מכל מתן ומוהר
אֲק תקשו לבבכם מלהפיע כעצם השמים לטוהר

ביום בליל"ת בתי הכלה התבולה המהוללה

מרת חי' ר ו ז א החי'

עכ"ג הבחור החריף ובקי חתן תמים למעלות בנש"ק

מו"ה חנניא יום טוב ליפא נ"י

בן נ"י הרב הגה"צ המפורסם בקש"ת מו"ה הענך הענוך דוב שליט"א האב"ד דק"ק קערעסקי יצ"ו.

ההתונה תהי' בעזהי"ת למוצ"ש ובשטרם יום ה' פרשת תצא י"ב ימים לחודש אלול הבע"ל תרפ"ד פה ק"ק אורשיווא יצ"ו.

ובכן ידידי ואהובי אֲפו לראש שמחתי וא"ה בשמחת צאצאיכם אשיב גמולכם בל"נ וישמח לבי גם אני

דברי ידידכם המצפה להרמת קרן ישראל בב"א

יואל טייטעלבוים

אב"ד דק"ק אורשיווא והגליל

Telegramm-Adresse :
Oberrabbiner Iršava. Podk. Rus.

דער רבי האט נישט פארשטאנען פארוואס דער דאקטער איז געקומען, האט ער געזאגט פארן רבי'ן "ס'איז גוט פארן רבי'ן צו נעמען דעם נידל", דער רבי האט באלד פארשטאנען אז עפעס האט פאסירט, און ער האט געהאט אן הרגשה אז ס'איז בנוגע די טאכטער די צדיקת רויזעלע ע"ה.

דער רבי האט תיכף א פרעג געטון "מ'קען נאך תהילים זאגן?", וועז מ'האט געענפערט אז ס'איז שוין ליידער דערנאך, האט דער רבי א שווערן קרעכץ געגעבן "א קאפיטל תהילים האט מען מיך נישט געלאזט זאגן"... ער האט זיך אויפגעשטעלט און צוגעגאנגען צום פענסטער און דארט ביטערליך געווייניט ווי א קינד. ביז וועז ר' שלמה בראווער ע"ה האט א זאג געגעבן אז די לוי' איז באשטימט געווארן אויף צען אזייגער.

דער רבי האט זיך מתמרמר געווען פארן סיגעטער רב (מרן רבינו הברך משה ז"ל), מיט גרויס שברון לב האט ער אים געזאגט אז וועז עס איז געווען אזא אומגליק ביים טאטן מרן בעל קדושת יו"ט ז"ל (היינו כשנפטרה בתו הכלה מרת רחל ע"ה ביום י' כסלו תרס"ג) וועז ס'איז געקומען שבת איז ער אינגאנצן נשתנה געווארן פון קדושת השבת, אבער איך קען דאס נישט"...

האט דער סיגעטער רב געוואלט מחזק זיין דעם פעטער זאגנדיג "וואס פארא פארגלייך איז דאס? דער קדושת יו"ט האט דאך נאך געהאט נאך קינדער...

דער רבי איז געווען זייער צובראכן פון דעם מצב און ער האט זיך א לענגערע צייט נישט געקענט צוזאמען קלויבן פון זיין צובראכנקייט. וועז די רביצין ע"ה האט געזעהן דעם רבי'ן ז"ל אין זיין צובראכענעם מצב און

רב דביהמ"ד ברך משה: וועגן דעם נאמען 'בלומא' איז אויך דא חילוקי דעות צי מ'שרייבט מיט א יו"ד, צי מיט א וואו"ו. מ'זאגט אז ס'וועגדט זיך ווי אזוי מ'זאגט עם.

רבינו: ס'איז אזוי, דער דברי חיים שרייבט 'בלומא' מיט א וואו"ו.[5] און דער תשורת ש"י (קמוא סי' קנ"ב) זאגט אז מ'שרייבט מיט א יו"ד.

די היינטיגע רבנים דא אין ניו יארק שרייבן ע"פ רוב מיט א יו"ד.

הר"ר מאיר סימאן הי"ו: ס'איז תלוי צי מ'שרייבט מיט א ה"א צי מיט א' אל"ף?

רבינו: מ'שרייבט נישט געווענטליך 'בלומא' מיט א ה"א.

רב דביהמ"ד ברך משה: ס'איז א אידישער נאמען, ביי א אידישן נאמען שרייבט מען מיט אן אל"ף.

רבינו: דאם יא, ס'איז דא א משפחה, וואם זיי שרייבן 'בלימה' מיט א ה"א, ווייל זייער באבע איז געבוירן געווארן פרשת בראשית, און זיי האבן א נאמען געגעבן בלימה נישט אלס א בלום, נאר מלשון הפסוק 'תולה ארץ על בלימה' (איוב כו, ז), שרייבן זיי מיט א יו"ד און מיט א ה"א (כמבואר בשו"ת האלף לך שלמה להגאון רבי שלמה קלוגער).[6]

א' הנוכחים: יא, די הירש משפחה (חמותו של הרבני הנכבד מוה"ר יוסף הירש ז"ל), זייער באבע האט אזוי געהייסן.[7]

רבינו: דער מהרש"ם אין א תשובה (שו"ת מהרש"ם ח"ד, סימן נ) רעדט פון אזא נאמען.

*

ווי ער קען זיך נישט צוזאמען קלויבן פון דעם בראך, האט זי מיך געבעטן אז איך זאל פרובירן באיזה אופן שהוא צו ברענגען דערצו אז דער רבי זאל זיך בארואיגן זיין, און ווייטער אנגיין געהעריג.

איך האב מיר געטומען די מוט און איך בין אריין צום רבין און געזעגט א קלאפ מיט די האנט "גוט, ער האט אויסגעפירט, עס איז אים געלונגען!".

דער רבי קוקט מיך אן און וואונדערט זיך וואס איך מיין צו זאגן מיט די ווערטער, האב איך געזאגט "אז דער קאפיטאן איז דעמוראליזירט איז די גאנצע שיף אין א סכנה, דער בעל דבר האט זיך גוט אן עצה געגעבן מיטן רבין, ער האט געזהען וואס דער רבי בויעט אויף אידישקייט דאהי און אין ארץ ישראל, האט ער גענומען דעם גענעראל און איהם צוקלאפט, אז דער רבי איז צוקלאפט זענען מיר אלע צוקלאפט, יא, ס'איז אים געלונגען און אלעס וואס דער רבי האט ביז היינט זיך געמוטשעט אויפצובויען וועט יעצט צוגרונד גיין"...

דער רבי האט געכאפט די ווערטער, און עס האט אים שטארק באנומען, און מען האט באלד געזהען א שטארקע שינוי לטובה אויפן רבין, און ער האט זיך מחזק געווען און ער איז ווייטער אנגעגאנגען לאורך ימים.

איך האב דעמאלטס אויך געזאגט פארן רבין "מיר אלע זענען דעם רבי'נס קינדער", דער רבי האט אסאך אייגענע קינדער אויף דעם עולם.

"איך האב מיר דעמאלטס איינגעשטעלט מיינע זיבעציג יאר, איך האב זייער מורא געהאט דערפון, אבער איך האב מיר געטומען די דרייסט, איך האב מיך צוגעגרייט מוט, כח און ענערגיע און איך האב דאס געזאגט פארן רבין, און ב"ה שעלתה בידי".

די רביצין ע"ה איז שפעטער געקומען צום ר' חיים הערש'ן און זי האט אים שטארק באדאנקט אז עס איז קלאר אז זיינע ווערטער האבן דעם רבין שטארק אויפגעלעבט און מחזק געווען אנצוגיין ווייטער.

איך האב געדאוועט ביים רבין יענעם פרייטאג צונאכטס, ווען דער רבי האט געזאגט "מזמור שיר ליום השבת" האט מען געזהען ווי פון זיינע הייליגע אויגן פליסן טרערן.

---

5 עי' דברי חיים שמות נשים (אות ב' סק"ח) דאם כתב בגט בלימה פסול, ועיי"ש עוד (אות מ' סוסק"ז) שתמה על הטיב גיטין וכתב האיך מילא את לבו נגד כל המסור לנו מאבוה"ק גאוני עולם כולם כאחד עונים ואומרים דבלשון לע"ז כותבין אל"ף לבסוף ובלשון קודש בה"א (ועי' בתשו' תשורת ש"י מוש"כ בזה, עיי"ש).

6 ועי' בשו"ת מנחת יצחק (ח"ז סי' ס"א) דגם בשם 'בילא' יש אשר כתבו 'בילה' באות ה"א בסופו, כי הם קראו שם זה אחר שם 'בלהה', משא"כ סתם 'בילא' היא באות אל"ף, עיי"ש.

7 ובענין זה נציין תשו' הגה"צ מאודוארי ז"ל בשו"ת דברי שלום (ח"ו סי' פ"ז): הנני בזה באיזה שורות להשיב לו ע"ד האיסתפקתא כי זקינתו החשובה ע"ה היתה נקראת בלימה, לפי שנולדה בפרשת בראשית וקרא אותה אביה על שם הכתוב תולה ארץ על בלימה, והיא היתה נוהגת תמיד לחתום שמה בלימה באות ה' לבסוף, ועכשיו בעת הקמת המצבה טוענים החברא קדישא דק"ק וויען שצריכין לכתוב על המציבה בלומא באל"ף לבסוף, וכבר האריך מע"כ במכתבו כי להלכה בכה"ג צריכין לכתוב בלימה כפי שהיתה רגילה לחתום שמה, ויפה כתב, כי אף שנראה דשם בלימא הוא על שם פרה וא"כ היא לשון לעז וצריכין לכתבו באל"ף לבסוף כפי שמוסכם בשו"ע, מ"מ זה השם בלימה אין לו שייכות עם פרה, כי בלימה הוא שם לשון קודש כפי מה שמביא מע"כ מהגאון ר' שלמה קלוגער בשו"ת האלף לך שלמה (חלק אבה"ע סימן קפ"ב) שכתב דלדעתו ברור דיש לכתוב בה"א דהוא לשון הקודש, ונצמח מפסוק תולה ארץ על בלימה...

וכ"כ בשו"ת מהרש"ם (חלק ד' סימן נ') בשם הגאון ר' יוסף שאול נ"ז ז"ל דיש לכתוב בלימה, והוא על שם הכתוב תולה ארץ על בלימה, ודעת המהרש"ם שאם חותמת בה"א נראה דודאי יש לכתוב בה"א עיי"ש. ואף דבספר דברי חיים (סימן ב' בשמות נשים אות ב') כתב דאם כותבים תחת בלומא בלומה באות ה' הגט פסול, מ"מ בניד"ד כיון דיודעין דאביה נתן לה שם בלימה על שם הכתוב תולה ארץ על בלימה, וכן היתה רגילה לחתום שמה, א"כ הוי שם קודש וצריכין לכתוב בלימה, וא"כ מן הנכון לכתוב על מציבתה כפי שהיתה חותמת א"ע בלימה, ולא בלימא כדי שתהא ניכרת דהמצבה היא על שם זקינתו שהיתה נקראת בלימה, עיי"ש עוד.

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: היינט נאכט (י"ז חשון) איז דעם אהבת שלום'ס יארצייט. דער האלאקע יונגל ליפא'לע איז אן אייניקל פון ביידע קינדער פון אהבת שלום, סיי פונעם תורת חיים, און פון רבי דוד'ל זאבלטובער אויך.

רב דביהמ"ד ברך משה: אין ייטב לב איז דא צוויי דריי תורות וואס ער ברענגט צו פונעם תורת חיים.

רבינו: יא, אויפן פסוק (ויקרא יט, טז) 'לא תעמוד על דם רעך', מ'זאל צולייגן דעם אל"ף צום ד"ם.[8]

אין ייטב פנים (לפרשת החודש ח"ב עמ' נ"ט), ברענגט ער אויך פון אים אויף 'החודש אשר ישועות בו מקיפות', אז דער אויבערשטער בארגט אוים ישועות על שם העתיד.[9]

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: ער שרייבט 'שמעתי ע"ש מחותני'.[10]

רבינו: יא 'מחותני הרב הקדוש', ווייל זיי האבן זיך משדך געווען ר' אלי' בצלאל איז געווען דארט אן אייניקל.[11]

ס'איז געווען אינטערעסאנט ווען דער שידוך איז געווארן, ווייל דער ייטב לב איז אמאל געווען אין קאסוב ביים תורת חיים, מיט יארן פריער, זאגט איהם דער תורת חיים אפשר זענען מיר זיך משדך..... די עלטערע קינדער פונעם ייטב לב דער קאלבסוב'ער רב (הגה"ק רבי אברהם אהרן ז"ל) און דער זיידע דער קדושת יום טוב, זענען שוין דעמאלטם געווען חתנים, רבי אלי' בצלאל ער איז נאכנישט געווען א חתן. למעשה דער ייטב לב האט נישט געהאט קיין חשק צו דעם שידוך, ער האט מורא געהאט זיך צו משדך זיין מיט גרויסע רבי'ם, ס'וועט איהם קאסטן אסאך הוצאות, ער איז געווען דעמאלטם אין א שווערן מצב פון געלט, האט דער ייטב לב איהם גארנישט געעזנטפערט און איז אווענ געפארן, ס'איז גארנישט געווארן פון דעם.

שפעטער האט דער ייטב לב געטוהן א אנדערן שידוך (עם בתו של הגביר החסיד ר' נטע שיף מבריגל ז"ל), אבער למעשה איז די שנור, רבי אלי' בצלאל'ס רביצין, אוועק ל"ע. דעמאלטם האט זיך דער ייטב לב דערמאנט אז דער תורת חיים האט איהם געבעטן מיט יארן צוריק אז ער וויל זיך משדך זיין מיט איהם, איז ער געגאנגען מברר זיין וואס טוט זיך מיטן תורת חיים'ס אייניקל די מדוברת וואס מ'האט דעמאלטם געערעדט, איז ער געווואר געווארן אז זי האט שוין לאנג התונה געהאט, און זי האט למעשה זיך נאכדעם ג'גט, דעמאלטם איז דער ייטב לב געווארן א מחותן מיט"ן תורת חיים, דער

---

8 וז"ל בפ' ויקרא: "ונראה לי על פי שאמרו חז"ל (ברכות י ע"ב), **לא תאכלו על הדם** (להלן יט, כו), **לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם, ופירשו הקדמונים כי שורש האדם וחיותו הוא הדם, וכדכתיב** (דברים יב, כג) **כי הדם הוא הנפש, ואם מדבק עצמו ודמו בהתפללו אל אלופו של עולם, הרי אל"ף כביכול עמו, ואז נקרא "אדם". אבל קודם שמדבק דמו אל האלו"ף, אינו אלא "דם". וכמו כן כביכול למעלה דכתיב** (יחזקאל א, כו) **ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם, ומבואר בכוונת הספירה** (ח"ג כה.) **כי בזעיר אנפין מאיר הוי"ה במילוי אלפי"ן גימטריא מ"ה, ובגלות מצרים נחסר האל"ף של הוא"ו ונשאר ד"ם, וכשאות א' מתלבש בו נקרא "אדם", ואות א' שבו הוא משם אהי"ה, עי"ש. וידוע כי הכל נעשה למעלה על ידי פעולת אדם שלמטה למעליותא ולגריעותא, כמבואר בזוהר תזריע** (מז.) **שאביא להלן, מזה מובן אם ממשיך האל"ף אל דמו, כמו כן ממשיך א' לשם מ"ה לקרוא אדם. ובזה פירשתי** (פר' בחקותי ד"ה במדרש) **לא תעמוד על דם רעך**, (ופי' רעך), **על זה אמר אני הוי"ה** (להלן יט, טז), **בהיותו חסר אל"ף נקרא "דם", תראה למלאותו לקרוא "אדם" [וכן מוצאתי בספר תורת חיים** (פר' קדושים ד"ה לא) **למחותני הרב הק' מה"ר חיים זלה"ה מקאסוב]", עיי"ש.**

וכ"כ שם בפ' דברים וז"ל: על פי מה שאמרתי (פר' בחקותי ד"ה במדרש) **ומצאתי כן בספר תורת חיים** (פר' קדושים ד"ה לא) **למחותני הרב הקדוש מה"ר חיים מקאסוב זלה"ה על הפסוק** (ויקרא יט, טז) **לא תעמוד על דם רעיך וגו'... וזהו שנאמר** (להלן י' יב) **ועתה ישראל "מה" ה' אלקיך** (שיהיה מלא, מ"ה, זה הדבר) **שואל** (ומבקש) **מעמך, כי הדבר תלוי בכשרון מעשיך. וכמו כן בענין אדם שלמטה, שורש חיותו דם, כדכתיב** (ויקרא יז, יד) **כי [וגו'] דמו בנפשו, ובעת התחברו אל אלופו של עולם נקרא אדם, על שם** (ישעיה יד, יד) **אדמה לעליון, שם מ"ה אדם דלעילא, דכתיב** (יחזקאל א, כו) **ועל דמות הכסא [דמות] כמראה אדם. עיי"ש.**

9 **עיי"ש שכתב לפרש הפיוט, על פי דנודע כי אז בצאת ישראל ממצרים לא היה בידינו זכות, זולת מה שאמר השי"ת למשה בהוציאך את העם ממצרים תעבדון וגו' (שמות ג יב), על שם שעתידין לקבל התורה (שמו"ר פ"ג ד'). וכמו שפירש הבינה לעתים והיה לאות על ידך וגו' למען תהיה לעתיד תורת ה' בפיך (שמות יג ט). וז"ש הפיוט** (מוסף לפרשת החודש) **והחדש אשר ישועות בו מקיפות לשון הקפה, שהקב"ה מקיף הישועות על שם העתיד, על כן החוסים בו מתקופות להיות תקופים להגאל במהרה, אם כי אין לנו זכות על מה להשען, עם כל זה אנו בטוחים ותקופים בדעותינו כי לא ישוש ה' אותנו בקרב יגאלנו על שם העתיד כי בבוא משיח צדקינו תמלא הארץ דעה את ד', ואז נעבוד אותו באמת ובלב שלם.**

ומסיים שם וז"ל: "<u>שוב שמעתי זה על שם מחו' הרב הקדוש מהר"ח מקאסיב זצ"ל ונהניתי</u>".

10 **בייטב פנים** (פרשת החודש, ח"ב עמ' נ"ט) **מסיים שם וז"ל: "שוב שמעתי זה על שם מחותני הרב הקדוש מהר"ח מקאסוב זצ"ל ונהניתי", עכל"ק.**

11 **הגה"ק רבי אלי' בצלאל טייטלבוים ז"ל אבד"ק טעטש בנו השלישי של מרן הייטב לב ז"ל נשא את נכדתו של הרה"ק מקאסוב ז"ל, בת חתנו הגה"צ ר' פנחס יוסף דאכנער ז"ל.**

תורת חיים האט אבער שוין נישט געלעבט (נסתלק בשנת תרי"ד לפ"ק).[12]

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: רבי דוד'ל זאבליטובער האט געהאט א זוהן רבי יאנקעלע,[13] ער איז געווען אן איידעם ביים ראזלער רב (התנו של העטרת צבי).

---

12 כ"ק רבינו בעל ברך משה ז"ל הי' רגיל להזכיר ששמע סיפור זה מכ"ק דודו רביה"ק ז"ל בעת שמחת האירוסין אצל ש"ב כ"ק הגה"צ ר' חיים שלמה האדמו"ר מסטריזשוב ז"ל, כשבתו נתארסה עב"ג הרה"ח ר' אלי בצלאל ט"ב ז"ל מבאניא נכד הגה"ק מטעטש ז"ל.

13 להלן תמונת מציבת הרה"ק רבי יעקב מזאבליטוב ז"ל:

הרה"ק רבי יעקב האגער ז"ל נולד לאביו הרה"ק רבי דוד מזאבלטוב ז"ל [בן הרה"ק רבי מנחם מענדל ז"ל מה"ס אהבת שלום ראש שושלת קאסוב - ויזניץ, בן הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד, תלמיד הבעש"ט הק'], **ולאמו הרבנית הצדקנית מרת פעסא לאה ע"ה** [בת הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב ז"ל].

בזיווי"ר נשא את בתו של הרה"ק רבי יודא צבי מראזלא ז"ל, ובזיווי"ש נשא את הרבנית פרידא קיילא בת הרה"צ רבי ישעי' שור ז"ל, שהיתה בזיווי"ר נשיאה להרה"ק רבי משה חיים טויב ז"ל בנו של הרה"ק מקאלוב ז"ל. (והרבנית השניה קבורה לידו).

היה מפורסם מאוד בכל הגלילות, והרה"ק מצאנז ערך לו תשובה בספרו (אהע"ז סי' ק"ט) וכתב לו "לידידי מחותני הרב המאור הגדול בנש"ק וכו'. ואחר פטירת אביו עיטרוהו אנשי העיר זאבליטוב בכתר הרבנות, וניהג רבנותו ברמה כל ימי חייו, ועלה למרומים ונסתלק ביום ט"ז שבט תרמ"א לפ"ק.

נאך די פטירה פונעם אהבת שלום איז געווען קאסובער חסידים וואס זענען געפארן צום עטרת צבי, און זיי האבן געזעהן אז דארטן גייען חסידים אנגעטוהן מיט ווייסע בעקיטשעס, האבן זיי זיך אזוי געווונדערט, אין קאסוב איז נישט געווען אזא זאך, ס'איז געווען בבחינת מלכות, אויסערן רבי'ן איז קיינער נישט געגאנגען קיין בגדי לבן, ס'איז נישט געווען קיין ברייטקייט – ס'איז שוין געווען נאך די פטירה פונעם אהבת שלום, דער אהבת שלום איז אווען תקפ"ו, נאך א יאר פארן ראפשיצער רב, און דער עטרת צבי איז דאך ערשט נסתלק געווארן אום תקצ"א – האט דער עטרת צבי געזאגט, ענקער רבי איז געווען בבחינת מלך,[14] ביי א מלך שטייט (בראשית מא, מד) 'ובלעדו לא ירים

להלן תמונת שער הספר של הרה"ק רבי יעקב מזאבליטוב:

ספר
עטרת יעקב וישראל
על כל המועדים
לכבוד
אחרית טובה

14 עיין בספר אבן שתיה (מערכה ב' דף ק"ב) פעם בעת סעודת נישואין שהשתתפו שם הרב הקדוש רבי אורי מסטרעליסק ז"ל וכן רבינו האהבת שלום ז"ל ועוד צדיקים, הניח אחד מהצדיקים את ידו על כתפי רבינו האהבת שלום, אמר הרב הקדוש מסטרעליסק להצדיק הנ"ל, הטרם תדעו כי קאסוב היא בבחינת מלכות, ומי זה יערב לבו לסמוך עליו בידיו, הדבר יצא מפי הרב הקדוש מסטרעליסק, וגיסו רבינו ביקשו שאל יתרעם על הדבר, אולם היא באחת כי מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, עיי"ש.

איש את ידו ואת רגלו', אונז זעמיר בבחינת נביא, ביי א נביא שטייט (במדבר יא, כט) 'מי יתן כל עם ה' נביאים', אזוי זאגט מען נאך פונעם עטרת צבי.

רבינו: ס'איז דא פון נאך צדיקים די מימרא אז קאסוב איז געווען מלכות.[15]

*

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: היינט נאכט איז די יארצייט פון רבי יהושע'לע קאמינקער אויך.[16]

רבי יהושע'לע איז אסאך געפארן קיין זידיטשויב צום רבי ר' אייזיק'ל, און צוויי–דריי מאל האט ער מיטגענומען זיין איידעם דעם ערשטן באבובער רב אויך, האט דער באבובער רב געזאגט – כ'האב עם געהערט פון זיין אייניקל דער באבובער רב (כ"ק בעל דברי שלמה ז"ל), אז דער זיידע האט געזאגט ער האט געהאט א גרויסע עבודה כסדר נישט פארגעסן קיין רגע פון זיידן (מרן הדברי חיים), ווייל ער האט מורא געהאט אז רבי אייזיק'ל זידיטשויבער וועט אים כאפן...

כ'האב געהערט פון אים אן אינטערסאנטע מעשה, פונעם באבובער רב ז"ל, א פלא פון א מעשה, רבי שלום קאמינקער'ס יארצייט איז דאנערשטאג.

רבינו: יא, דאנערשטאג איז כ' חשון, איז די יארצייט פון רבי שלום קאמינקער.

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: יא, האט ער דערציילט אז רבי שלום קאמינקער איז געפארן צום עטרת צבי, און דער הייליגער צאנזער רב איז אויך געפארן.[17]

רבינו: נאך די פטירה פונעם ראפשיצער רב איז דער דברי חיים געפארן קיין זידיטשויב (להרה"ק בעל עטרת צבי ז"ל) ער פלעגט צו פארן פרשת פרה קיין זידיטשויב.[18]

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: יא, דער ראפשיצער רב איז נסתלק געווארן אום תקפ"ז, און דער עטרת צבי איז נסתלק געווארן אום תקצ"א, במשך די פאר יארן איז דער דברי חיים געפארן קיין זידיטשויב.

רבינו: דער דברי חיים האט גערופן דעם עטרת צבי – ווען ער האט געריידט פון אים – האט ער אים געפרופן 'דער רבי', און דעם ראפשיצער רב האט ער גערופן 'דער רב' צי 'דער הייליגער רב'. האט ער געזאגט אז דעם עטרת צבי האט ער גערופן 'רבי' ווייל ער האט אים משיג געווען, און דעם ראפשיצער רב האט ער נישט משיג געווען, האט ער אים נישט גערופן 'רבי'.

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: און בקביעות איז דער קאמינקער רב געפארן עטליכע יאר י"א תמוז אויף די יארצייט פון עטרת צבי, אסאך צדיקים זענען געפארן,

---

15 עיי' בס' אבן שתיה (מערכה שלישית פרק שני ובהערה שם אות ג') שהרה"ק התורת חיים ז"ל הכניע עצמו בפני הרה"ק מאפטא ז"ל, ואמר על כך האהבת שלום, כי 'קאסוב' היא בבחינת מלכות, וכך גם 'אפטא' בבחינת מלכות, ויש ומלך אחד מכניע עצמו בפני מלך אחר זולתו.

כן עיין במכתבו של הרה"ק רבי יאב ווואלף מטשארני אוסטראה ז"ל אל האהבת שלום: ב"ה באתי על החתום היום יום א' שאתמול ביום ש"ק ברכנו את החודש סיון שיתחדש המלוכה שלו הן על עצמו והן על נפשות ביתו, שלא יזוז ממנו ומבניו ובני בניו מעתה ועד עולם בכל הצטרכותם, שיהיה לו בחינת מלוכה, הן מה שצריך לנפשם והן לנפשות אחינו בני ישראל.... עיי"ש.

כמו"כ בס' אבן שתיה (פי"א אות ב') מביא מהרה"ק מלובלין ז"ל שאמר שהאהבת שלום היא בבחינת מלך ביופיו תחזינה מישרים, ויזכו לראות ביופיו בביאת המשיח, עיי"ש עוד בשם צדיקים אחרים.

16 הרה"ק רבי יהושע מקאמינקא ז"ל נולד בשנת תק"צ לאביו הרה"ק רבי שלו' מקאמינקא ז"ל, וכיהן ברבנות בעיר יארטשוב, ואח"כ כיהן במקום אביו ונסתלק בשנת תרס"ד, וא' מחתניו היה הרה"ק רבי שלמה מבאבוב ז"ל.

17 עיי' בהקדמת הס' דברי יצחק-סוואליעווע מובא שכשהגיע להרה"ק מצאנז ז"ל סיפר לו הרה"ק: כשנפטר רבינו מראפשין ובאתי אני וחברי מקאמינקא לקבל פני רבינו מזידיטשוב אמר לנו כדברים האלה: הגם כי ראוי היה לי לשמוח על אורחים חשובים כמותכם, אבל בשימי על לב מה היא הסיבה שהביאה אתכם אלי (כלומר פטירת רבם הגה"ק מראפשין) נפשי עלי תאבל ולבי ימס בקרבי.

ועיי' גם בס' עשר קדושות (מערכת ב' מכתב א') שמביא מכתב מהרה"ק העטרת צבי להרה"ק מקאמינקא לחזקו ולעודדו מרודף א' בעיר יארטשוב, עיי"ש לשונו הזהב.

18 עיי' בס' בית אהרן - קארלין (צ"ט ע"ב) שהצדיק הוא בסוד פרה אדומה מטהר טמאים בהזאה מרחוק, ומטמא טהורים העוסקים בו.

ועיי' בס' ביתו נאוה קודש (ח"ג עמ' צ') שהרה"ק המהרי"ד מבעלזא ז"ל התבטא ואמר שאם הוא היה נוסע לרבי, היה נוסע על שבת פרשת פרה".

וכן עיי' בס' י"ג אורות (ח"א עמ' ס"ד) שסיפר הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק ז"ל שמקובל מהרה"ק מצאנז ז"ל שאמר שבפרשת פרה צריכים להיות אצל צדיק הדור. וסיפר, שאחר הסתלקות הרה"ק מראפשין ז"ל נסע להרה"ק הרבי ר' אשר'ל מראפשין ז"ל, ואח"כ נסע לפרשת פרה להרה"ק בעל הארי' רבי עילאי, ולאחר הסתלקות האדב"ע נסע הדברי חיים להרה"ק הרבי ר' הערש מרימנוב ז"ל.

פונעם שינאוועך רב פארציילט מען גרויסע זאכן וועגן פארן קיין זידיטשויב י"א תמוז.[19]

רבינו: דער שינאוועך רב האט געזאגט אז ווער עס קען נישט פארן אויף ל"ג בעומר אין מירון, זאל ער פארן אויף י"א תמוז קיין זידיטשוב צו די יארצייט פונעם עטרת צבי.[20]

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: עכ"פ איינמאל איז געווען אז דער קאמינקער רב האט געהאט עפעס א סיבה וואם ער האט נישט געקענט פארן י"א תמוז קיין זידיטשויב, און ס'איז געווען עפעס א שטיקל וועלדל וואו ער פלעגט ארויסגיין פון שטוב שפאצירן ביזן ביהמ"ד, און יענם יאר וואם ער איז נישט געפארן קיין זידיטשויב האט ער געוואלט גיין דאוונענען מנחה, און ער האט געבלאדזשעט, ער האט נישט געזעהן דעם וועג ארוים, האט דער הייליגער קאמינקער רב אנגעהויבן מהרהר בתשובה זיין, צדיקים זענען דאך מארי דחושבנא, וואם קען זיין די סיבה, האט ער זיך דערמאנט אז ס'איז היינט דעם עטרת צבי'ס יארצייט, האט ער זיך מקבל געווען אז וועט ער וועט זעהן דעם וועג ארוים, וועט ער ווייטער ממשיך זיין, ער וועט נישט פארפעלן צו פארן י"א תמוז קיין זידיטשויב אויף די יארצייט, און תיכף האט ער געטראפן דעם וועג...

רב דביהמ"ד ברך משה: כ'האב לעצטנס געזעהן זייער אן אינטערסאנטע מעשה, דאכט זיך מיר ר' יעקב זעליגפעלד, ער איז מיטגעגאנגען מיט רבי איציק'ל (כ"ק האדמו"ר מפשעווארסק ז"ל) וועך ער איז געווען דאהי, און ער איז מיטגעווען וועך רבי איציק'ל איז געגאנגען באזוכן דעם רבי'ן ז"ל, און בתוך הדברים האט רבי איציק'ל פארציילט פארן רבי'ן א מעשה וואם ער האט געהערט פונעם שינאוועך רב, וואם דער שינאוועך רב האט דאם געהערט פון זיין טאטן דער דברי חיים, דער דברי חיים האט פארציילט אז רבי שלום קאמינקער האט אים אליינס פארציילט – זיי זענען דאך געווען ידידים – ער האט געזאגט 'צאנזער רב, כ'האב געהאט א גרויסע סייעתא דשמיא די וואך, איך בין געווען אונטערוועגנס ביי א איד, ביי א פשוט'ן דארפ'ס איד, און דער איד זאגט מיר, רבי איך בין זייער צוטראגן, עס קומט פאר חודש תשרי, פאק איך צוזאם דעם גאנצן געשעפט, איך מאך עס צו, און איך פאר אריין אין שטאט, און איך זאג תהלים מיט אלעם וואם מ'ברויך, אזוי אלול ווער איך אזוי אויפגעהויבן, און א גאנץ יו"ט אזא געהויבענער דאוונענן, נאכדעם קומט חודש חשון, פאק איך מיך צוריק, און איך עפען צוריק דעם געשעפט, צוביסלעך ווער איך צוריק אזוי פאגרעבט, עס גייט אדורך חודש טבת, שבט, אזוי ביז חודש אדר בין איך צוריק דער אלטער פויער וואם איך בין געווען, און אזוי חזר'ט זיך דאם איבער יעדעם יאר, מ'הייבט אהן אלול, 'רבי, איר מוזט מיר זאגן, וואם בין איך? אן אלול איד, צי א תשרי איד, צי א אדר איד? וואם בין איך...

האט ער געענטפערט, קודם האט ער געגעבן אן ענטפער, ער האט דאך געוואלט מחזק זיין דעם איד, האט ער אים געזאגט 'דו ביסט א תשרי איד', פרעגט ער, 'רבי, פון וואו דעקט איר דאס?', האט רבי שלום געזאגט פארן דברי חיים, 'ס'איז מיר שלעכט געווארן', כ'האב מיך גארנישט געראכטן אויף אזא פארהער אז ער וועט מיר אזוי פרעגן.

כ'האב אראפגעלייגט דעם קאפ, כ'האב שנעל מתפלל געווען אז דער אויבערשטער זאל מיר צושיקן א תירוץ, האב איך זיך דערמאנט א משנה אין כלים (פרק י"ז משנה י"ג) 'כל שבים טהור, חוץ מכלב שבים', וייל וועך מ'וייל אים כאפן, לויפט ער אין א סעקונדע ארוים אויף די יבשה, דערפאר איז ער טמא. זאגט ער, זעהט מען דאך אז אפילו

---

19 כידוע שביום היא"צ של העטרת צבי באו להשתטח על קברו כל תלמידיו וגדולי הצדיקים שבמדינה, כגון הרה"ק הבני יששכר ז"ל מדינוב, הרה"ק רבי שמעון מיעריסלוב ז"ל, אחיו הרה"ק רבי משה מסאמבור, וחתנו הרה"ק מראזדאל ז"ל ועוד ועוד, מלבד אנשים ונשים לאין מספר.

ועל היום ההוא נתכוין הבני יששכר בכתבו בהסכמתו על הס' עטרת צבי בזה"ל: "כשהייתי בזידיטשוב ביום הועד הנכבד, בהתוועדות חברים מקשיבים לכבוד הרב הקדוש אור ישראל וקדושו כק"ש מ' צבי הירש וכו'... כי ביום ההוא היה זמן קהלה לכל החברים והתלמידים. וכן היה במשך כל השנים התקבצו אנשים ונשים לאלפים להתפלל על קברו.

ואמרו משמו של הרה"ק ר' מאיר'ל ז"ל מפרעמישלאן שאמר, שהכריזו בשמים שביום י"א תמוז לא ירדו גשמים בזידיטשוב, כדי שיוכלו העולים אל קברו של רבנו להשתטח עליו באין מפריע, והכריזה זו מאומתת בכל שנה ושנה בזידיטשוב עצמה, וברוב השנים גם בכל הסביבה.

20 עיי' בס' דברי תורה- מונקאטש (ח"ח אות כ"ב) שהרה"ק משינאווא ז"ל אמר שמי שאין ביכולתו להשתטח על ציון הרשב"י במירון בל"ג בעומר ישתדל להיות במירון ביומא דהילולא של הרה"ק העטרת צבי זי"ע, וירגיש טעם מעין זה, ומוסיף שם רמז לדבר מן הפסוק (תהלים לד ד) גדלו לה' אתי וגו', כי הר"ת של ג'דלו ל'השם הוא ל"ג, ואת"י ר"ת י"א תמוז, לרמז כי שניהם יש להם קשר אחד, עיי"ש.

ויש לציין שחסידי קמאי היו מוסיפים על ד' הרה"ק משינאווא הנ"ל שאין חכם כבעל נסיון, כי הרי הוא זכה להיות גם על ציונו של העטרת צבי וגל על ציונו של התנא הרשב"י במירון, והוא היה יכול להעיד על זה.

נאר א מינוט גייט ער ארויס אויף די יבשה זיך ראטעווען דאס לעבן במקום סכנה איז ער טמא. א איד וואס וועט ס׳קומט די הייליגע טעג און ער זעהט אז ס׳איז געפערליך, לויפט ער ארויס און דערהייבט זיך, דער בלייבט א גאנץ יאר א תשרי איד׳.[21]

הר״מ סימאן: דאס ווארט שטייט שוין פון רבי צדוק.

רב דביהמ״ד ברך משה: עכ״פ, ער שרייבט דארט אז דער רבי ז״ל איז געווען אזוי איבער געגנומען פון די מעשה, און דער רבי האט אים גענזאגט ׳אזוי?!, פארציילט מיר נאכאמאל די מעשה׳. און ער האט אנגעהויבן צו פארציילן, אז דער קאמינקער רב האט גענזאגט ׳איך האב היינט געהאט א גרויסע סייעתא דשמיא׳. האט אים דער רבי אריין געהאקט ׳נישט סתם סייעתא דשמיא, ריין רוח הקודש׳, אז ער האט געהאט די משנה אויפן פלאץ צו ענטפערן פאר דעם איד...

האדמו״ר מזידיטשויב חרדים: דער פשוואַרסקער רבי ז״ל, רבי יאנקעלע, איז געווען א צדיק פלא, ער האט געקענט מיט יעדן שמועסן, בחייו פון רבי איציק׳ל אוודאי, ער איז געשלאפן אין ביהמ״ד אויף א באנק.

ער האט גענזאגט א זיס ווארט די וואך אויף די פרשה, רש״י זאגט שני חיי שרה ׳כולם שוין לטובה׳, האט ר׳ יאנקעלע גענזאגט כ׳ולם ש׳יין ל׳טובה איז די ראשי תיבות ״שכל״, אז ווען א איד האט שכל פארשטייט ער אז ׳כולם שוין לטובה׳, אלעם איז גוט. און ס׳איז ראויים הדברים למי שאמרם, ער האט זייער אסאך מיטגענומאכט כידוע, און אלעמאל איז ער געווען פרייליעך דער רבי יאנקעלע.

מ׳זאגט אז אמאל האט זיך א איד שטארק אויסגערעדט פאר אים זיינע מיטמאכענישן, שפעטער האט רבי יאנקעלע אזוי אראפ געלייגט דעם קאפ כאילו ער שלאפט, און נאר דער איד איז געווען אין ביהמ״ד, און רבי יאנקעלע האט אנגעהויבן אביסל אויסצורעכענען וואס ער איז אלץ אריבער אין זיין לעבן. דער איד האט געכאפט אז רבי יאנקעלע מיינט אים, איז ער צוגענאנגען צו אים און גענזאגט ׳רבי, איך האב נישט מער פעקלעך ווי דער רבי....

עכ״פ רבי יאנקעלע (מפשעווארסק) שרייבט א בריוו צו ר׳ יעקב זעליגפעלד ׳אהובי ידידי׳, זאגט ער, פארוואס שרייב איך דיר ׳אהובי ידידי׳, נארמאל כ׳האב דאך נישט מיט דיר אליינס קיין שייכות, נאר איך וויים אז דו ביזסט שטארק מחזק מיין זוהן רבי לייבוש (כ״ק האדמו״ר מפשעווארסק שליט״א), פון וואו וויסט מען אז מ׳האט שטארק ליב דעם טאטן, ווען מ׳איז מחזק זיין קינד, זאגט ער, פון דעם וויים איך אז דו ביזסט מיר א גוטער פריינד, ווייל דו ביזסט מחזק און דו העלפסט ארויס מיין זוהן ר׳ לייבוש׳ן.

רב דביהמ״ד ברך משה: ער האט אים געשטיצט. זעהט אויס ער האט זיך געהאלטן א פשעווארסקער.

הר״מ סימאן: ער איז געווען א גאליציאנער איד.

האדמו״ר מזידיטשויב חרדים: גאליציע איז געווען גרויס.

א׳ הנוכחים: נאך די קריג איז עס געווארן קליין. אסאך אידן וואס מ׳טרעפט אין גאליציאנע קהלות זענען אונגארישע.

האדמו״ר מזידיטשויב חרדים: אסאך גערער חסידים זענען אונגארישע אידן. ר׳ חנינא שוף דער גבאי איז א עכטער אונגארישער איד.

רבינו: דאכט׳זיך מיר אז זיין משפחה שטאמען פון גארליץ, שפעטער זענען זיי געווארן בעלזער חסידים.

הר״מ סימאן: דער ישמח משה האט געהאט א ברודער וואס האט געהייסן שוף.[22]

רבינו: יא, ווייל זיין פאטער האט אזוי געהייסן. דער ישמח משה האט זיך נאר א נאמען געגעבן טייטלבוים, וועגן דעם פסוק ׳צדיק כתמר יפרח׳. אבער דער ברודער האט געהייסן שוף.[23]

---

21 עיי׳ בס׳ חמדה גנוזה (ח״א שיהה א׳) שהרב מגראבאוויטץ ז״ל דיבר עם זקינו הק׳ מצאנז ז״ל בעניני תשובה, וכתב: אח״כ התנצל הרב הנ״ל עוד שאינו רואה שום תכלית שהוא חוטא ועושה תשובה ואח״כ חוטא עוה״פ, ומה יהי׳ מזה, והשיב לו הרה״ק שברמב״ם מבואר שבאופן זה ג״כ מועיל (הל׳ תשובה פ״ד ה״ה), והקשה לו הרב הנ״ל, הלא כתוב ברמב״ם הל׳ תשובה (פ״ב ה״ב) עד שיעיד עליו יודע תעלומות וכו׳, והשיב הרה״ק מצאנז ז״ל תשובה אמיתית אינו אלא כשיעיד עליו, אבל מ״מ גם בלי זה נקרא תשובה, שהרי כתב הרמב״ם (שם ה״ג) רק שלא יהא כטובל ושרץ בידו, הרי מבואר מדבריו שאם זורק השרץ ברגע זו שטבל, עלתה לו טבילה, ע״ש.

22 בשו״ת השיב משה (סי׳ פ״א הראשון) נדפס לשון השאלה ששאלו אחיו, וז״ל בסוף התשובה: ״ובזה אצא ואומר שלום ואחזה קידה מול הדרת כבוד אחי נ״י, יצחק בהרבני מו״ה צבי הירש שוף מזבראיב״.

23 בתשובה מאהבה ששלח מרן החתם סופר ז״ל למרן הישמח משה ז״ל ביום י״ב אלול תקע״ח, הובא בשו״ת חתם סופר (חלק או״ח סי׳ קצ״ח) כותב לו בזה״ל:

״צדיק כתמר יפרח כשושנה, בעוד כפתו רעננה, תחל שנה בברכת קדם

אדמו"ר מזידיטשויב חרדים: רבי איציקל'ס (מפשעווארסק) טאטע רבי נפתלי אלימלך (געווירצמאן) האט געווואוינט אין גארליץ.

הר"מ סימאן: רבי איציקל'ס איידעם האט אויך געהייסן שיף.

רבינו: יא, ר' יחזקאל שיף, ער האט געווואוינט אין סיגוט, דער טאטע ז"ל האט אים מקרב געווען אין סיגוט בימים ההם, רבי איציקל האט שטארק מכיר טובה געווען דעם טאטן אויף דעם.

א' הנוכחים: אום תשמ"ז וועז דער רבי דער ברך משה האט געהאט מיט די פום, איז רבי יאנקעלע געגאנגען צום שווער'ס ציון, אז דער שווער איז אים שולדיג אן הכרת הטוב...[24]

רב דביהמ"ד ברך משה: וואם האט דער ר' יחזקאל'ע געטוהן דארט אין סיגוט?

רבינו: ער איז געווען א שיינער איד דארט אין שטאט, ער האט געהאט א ביהמ"ד דארט.

דער טאטע ז"ל האט אים צוזאמגעשטעלט געלט, ער האט אים געהאלפן עפענען דאם בית המדרש דארט אין סיגוט.

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: מיין טאטע ז"ל[25] האט געטראפן רבי איציק'ל אין אונגארין, ער איז געווען א יונג בחור'ל, האט ער זיך באגעגנט דאם ערשטע מאל מיט רבי איציק'ל אין די געגענט פון בערעגסאז, רבי איציק'ל האט זיך ארום געוואלגערט, כ'האב אליינם געהערט מפה קדשו פון רבי איציק'ל, אז ער איז אנגעקומען קיין קערעסטיר, ער איז געווען ביי רבי ישעי'לע קערעסטירער, רבי איציק'ל האט זיך אזוי צושמועסט – אינטערעסאנט, רבי איציק'ל האט דאך זייער וויניג גערעדט, און דא ער האט אפשר צעהן מינוט גערעדט פון רבי ישעי'לע – ער האט געזאגט אז די וועלט וועסט שטארק די גרויסע צדקות פון רבי ישעי'לע, דער צאנזער רב דער הייליגער דברי חיים האט געזאגט אז אין היכל האט מען דרך ארץ פאר רבי ישעי'לעם צדקות, האט רבי איציק'ל דעמאלטם מפליא געווען, אז צדקה איז דאך זיכער א מוראדיגע זאך, אבער אויסער דעם איז רבי ישעי'לע געווען זייער א איש קדוש.

רבי איציק'ל האט דעמאלטם דערציילט, אז עם האט זיך דעמאלטם געדרייט ביי רבי ישעי'לע – כ'וועל זאגן דאם לשון וואם רבי איציק'ל האט געזאגט – אן אלטער אונגארישער בָּאק [איש פשוט מאוד], רבי ישעי'לע האט אים געפרעגט, פארוואם טוהסטו נישט עפעס א שידוך, פארוואם זועסטו נישט חתונה צו האבן? – זעהט אויס אז רבי ישעי'לע האט געוואוסט אז ער טוט גארנישט קיין שום שתדלנות וועגן שידוכים – האט ער געענטפערט, דער רבי איז דאך אויך געווען אן עלטערער בחור... אזוי האט ער געענטפערט פאר ר' ישעי'לען.

איז געווען אין אנדערן ציימער די עלטסטע טאכטער פון רבי ישעי'לע, ער האט געהאט דריי טעכטער, איינע פון די טעכטער איז געווען דארט, האט ער געוויזן דארט אויף דעם ציימער וואו די טאכטער איז געווען 'כוחי וראשית אוני'.....

רבי איציק'ל האט געזאגט אז וועז ער איז אנגעקומען קיין קערעסטיר איז שוין געווען אזוי ביינאכט, האט ער באגעגנט רבי ישעי'לע, ער האט נישט געוואוסט אז דאם איז דער רבי, האט ער א פרעג געטוהן 'וואו איז דער רבי?', האט רבי ישעי'לע געזאגט 'רבי אהער, רבי אהין, עסט א

מעונה, ולא תשכון עליו ענגה, ה"ה הרב הגאון המפורסם בערוגת הבושם, גן הדסים, נ"י ע"ה פ"ה (נר ישראל, עמוד היסוד, פאר הדור) **בקש"ת מהו' משה תמר** (רמז על שם משפחתו טייטלבוים) **נ"י אב"ד ור"מ דק"ק אוהלך** (רומז על שם עירו אוהעל) **יעקב משכנותיך ישראל", עיי"ש.**

24

עי' בס' ומשה היה רועה (ח"א עמ' קכ"ו) **כדלהלן: "וכאן המקום להזכיר וועז זומער תשמ"ז וועז רבינו ז"ל האט געהאט א שווערע מחלה אויף די פוס און מ'האט אים געבראכט אפעריון, איז דאן דער פשעווארסקער רבי ארויסגעפארן צום ציון פונעם שווער - טראצדעם וואס אין ענע יארן פלעגט ער נאר ארויספארן איינמאל א יאר ערב יום הקדוש צו די יארצייט - און ער האט דארט מתפלל געווען פארן רבי'נס רפואה, האט ער דארט געזאגט ביים ציון "דער שווער וווייסט דאך אז דער שווער איז שולדיג הכרת הטוב פארן סאטמאר'ער רבין, ער דארף יעצט רחמי שמים דער שווער זאל פועל'ן פאר אים".**

שפעטער האט ער דערציילט פאר די מקורבים אז רבי איציק'ל ז"ל האט געהאט אן איידעם הרה"צ ר' יחזקאל שיף הי"ד וועלכער האט געווואוינט אין סיגוט, דער רבי איז נאך דעמאלטס געווען א יונגער בחור, זעענדיג ווי עס וואוינט דארט א יונגערמאן א בנן של קדושים אהן קיין געהעריגע פרנסה האט ער צוזאמגן געשטעלט א סכום געלט, אויסער דעם וואס ער האט אים געשטיצט מיט חודש'ליכע מעמדות, און אים געהאלפן זיך עפענען א בית המדרש. און דאס האט ער געמיינט צו זאגן מיט די וועלטער "דער שווער איז שולדיג אן הכרת הטוב פארן סאטמאר'ער רבין".

25

ה"ה כ"ק הגה"צ חו"פ רבי נפתלי צבי לאבין האדמו"ר מזידיטשויב בערעגסאז ז"ל, הי' מחשובי האדמורי"ם בניו יארק, ונפטר בשנת תשס"ט לפ"ק ומנו"כ בקרית יואל יצ"ו.

וועטשערע און לייגט אייך שלאפן, מ׳וועט שוין טרעפן דעם רבי׳ן מארגן׳... האט רבי איציק׳ל געזאגט אז ער האט אים דעמאלטם דערקענט, ווייל דאם פנים האט אים געשיינט...

א׳ הנוכחים: דער רבי דער ברך משה האט געזעהן רבי ישעי׳ל׳ע?

רבינו: יא, דער טאטע ז״ל האט אים געזעהן, ווען דער זיידע ז״ל דער עצי חיים איז געווען אין באד אין סאבראנץ,[26] און רבי ישעי׳ל׳ע איז אויך געווען דארט, דער טאטע האט געזעהן ווי זיי זענען געגאנגען צוזאמען שפאצירן. דעמאלטם האט ער געזעהן רבי ישעי׳ל׳ע.[27] ער האט אויך געזעהן אין סאבראנץ דעם מלבוש.[28]

הר״מ סימאן: מיין זיידע ר׳ מרדכי לייב [דייטש] איז איינגעשטאנען ביי רבי ישעי׳ל׳ע זעקס וואכן, האט ער געזאגט אז ער פלעגט יעדע נאכט ווען ער איז געגאנגען שלאפן האט ער מיטגענומען א גמרא מסכת ברכות און א שולחן ערוך אורח חיים חלק א׳. אזוי האט ער דערציילט.[29] מיין זיידע האט געדינט אין מילימער דארט, ביינאכט האבן זיי געלאזט אהיים גיין פריי, פלעגט ער צו שלאפן ביי רבי

---

26 ויש לציין שבס׳ אגרא דצבי (על אגרא דפרקא רמז מ״ה אות ג׳) מהגה״צ מהרצ״ה מייזליש מווייטצען ז״ל כותב בתו״ד שהיה נוכח בשנת תרפ״א בעת שהרה״ק העצי חיים ז״ל נתכבד בסנדקאות אצל נכדו של הרה״ק מקערעסטיר ז״ל, וכשהגיע העצי חיים ביום קודם הברית גמר רבי ישעי׳ל׳ע לברך ברכהמז״ו על סעודת ראש חודש שערך לאורחיו, ומיד ציוה להכין סעודה גדולה לכבוד האורח הגדול והוא סעד עוה״פ עמהם.

27 עי׳ בס׳ ומשה היה רועה (ח״א עמ׳ שנ״ה) כדלהלן: ״ווי דערמאנט אין א פריער־דיג קאפיטל האט דער עצי חיים מיטגענומען דעם רבין׳ס אלס יונג קינד קיין סאבראנץ וואו ער האט זוכה געווען צו קענען פארשידענע צדיקים וקדושים.

דארט האט דער רבי געהאט די געלעגענהייט זיך צו באגעגענען מיט הרה״ק המפורסם פועל ישועות רבי ישעי׳ מקערעסטיר ז״ל, אויך מיט הרה״ק רבי בעריש׳ל מווערעצקי ז״ל דער מחבר פונעם ספר מלבוש לשבת ויו״ט, וועלכער איז געווען אן איידעם ביי הרה״ק רבי מנשה מראפשיץ ז״ל, און איז געווען א שוואגער מיטן קדושת יו״ט בזיוו״ר. דער רבי פלעגט רעדן מיט א געוואלדיגע הערצה און זכיה אז ער האט געזעהן דעם מלבוש רופנדיג אים ״דער זידיטשויבער רבי פון מונקאטש״. אזוי אויך האט דארט דער רבי געזעהן צוויי ביימער וואס מ׳האט געזאגט אז דער רבי ר׳ הערש מרימנוב ז״ל איז געזיצן אונטער זיי בעבודת הק׳ וועז ער איז דארט געווען.

מוצאי שבת איז דער רבי געגאנגען אינאיינעם מיטן טאטן צו די סעודת מלוה דמלכא ביי רבי ישעי׳ל׳ע וואס עס איז ברייט באקאנט ווי ער פלעגט אפרעכטן די מלוה מלכה אויפן גרויסן פארנעם.

דער רבי האט דאן געהערט פון רבי ישעי׳ל׳ע דערציילן ווי אזוי דער הייליגער דברי חיים ז״ל האט אים געגעבן סמיכה צו זיין א רבי, ווען איינמאל איז ער געפארן אינאיינעם מיט זיין רבין׳ן הרה״ק רבי הערשעלע ליסקער ז״ל קיין צאנז אויף סוכות, און ערב סוכות האבן זיי געהערט אז דער דברי חיים נויטיגט זיך זייער אין א גרויסע סומע געלט פאר א צדקה צוועק. איז רבי ישעי׳ל׳ע געגאנגען און האט אוועק געגעבן פאר׳ן דברי חיים דאס גאנצע געלט וואס ער האט זיך מיטגענומען פאר צרכי נסיעה און פאר די הוצאות פונעם יו״ט. דער דברי חיים האט אים דאן אנגעוואונטשן מערערע ברכות, האט רבי ישעי׳ל׳ע אויסגעפירט

״דעמאלטם האט מיך דער דברי חיים מכתיר געווען פאר א רבי און א פועל ישועות״.

דער רבי איז מיטגענגאנגען מיט זיין טאטן ווען ער האט שפאצירט מיט הגה״צ רבי שמואל׳ן גרויס ז״ל דער שפעטער־דיגער רב אין קראלי׳, וואס איז געווען אן איידעם ביי רבי ישעי׳ל׳ע אין סאבראנץ, און ער האט געהערט ווי דער טאטע דער עצי חיים זאגט נאך א טייטש - וואס דער ייטב לב ברענגט אין ספר רב טוב בשם אביו הרה״ק רבי אלעזר ניסן ז״ל - אויף די פרשת העקידה, ווי קודם שטייט ״וירא את המקום מרחוק״, און באלד נאכדעם שטייט ״נלכה עד כה״? נאר ווילאגג אברהם אבינו איז געגאנגען מיט אליעזר און ישמעאל׳ האט ער נישט געקענט האבן קפיצת הדרך, איז דאס טאקע געווען ווייט דער וועג, אבער ווי נאר ער האט געזאגט ״שבו לכם פה עם החמור״, האט ער געהאט קפיצת הדרך, ממילא איז דאס געווארן ״עד כה״.

אויך האט דער רבי געדענקט אז זיין טאטע איז געווען ז׳ אדר אויף די יארצייט אין קאלוב, ווען ער האט זיך אויך באגעגענט מיט הרה״ק רבי ישעי׳ל׳ע קערעסטירער, אבער ער האט נישט פארשטאנען וואס זיי האבן גערעדט צווישן זיך, ווייל ער איז נאך געווען זייער קליין.

אגב, איז דא דאס ארט נאכצוברענגען א אימרא טבא וואס דער רבי ז״ל האט אמאל׳ געזאגט פאר איינעם וואס האט געפרעגט איבער דעם וואס מענטשן זאגן אז דאס בילד פון הרה״ק רבי ישעי׳ל׳ע ז״ל איז מסוגל קעגן מייז. האט דער רבי געזאגט אז ס׳קען נישט זיין אז בילדער זאל זיין א סגולה, צדיקים האבן דאך אזוי מקפיד געווען דערויף, נאר וואס דען? עס קען זיין ווייל אונטער׳ן בילד שטייט דער נאמען פון רבי ישעי׳ל׳ע, פון א נאמען פון א צדיק ליופן אוועק חיצונים...

28 הרה״ק רבי ישכר בעריש מזידיטשויב וועדעצקי ז״ל בעמה״ס ׳מלבוש לשבת ויו״ט׳, בן הרה״ק רבי אלכסנדר סנדר יו״ט ליפא מזידיטשויב ז״ל בן הרב הקדוש רבי אייזיק׳ל מזידיטשויב ז״ל.

29 עיין בס׳ נפלאים מעשיך (ח״ב) שסיפר הגה״צ רבי שמואל׳ גרויס ז״ל אב״ד קראלי׳ שכל חתניו של חותנו הק׳ מקערעסטיר ז״ל היו סמוכים על שולחנו והתגוררו בביתו ואכלו קעסט אצלו, וכולם היו ישנים בחדרים נפרדים שהיו פתוחין לפרוזדור ארוך, ורבי ישעי׳ל׳ע היה מסתובב אנה ואנה כל הלילה שקוע בשרעפיו ושפתותיו נעות וקולו לא ישמע, ואמר שכל לילה ולילה נתעטפו בחרדת קודש כששמעו כל הלילה פסיעותיו ורחשיו של הרה״ק ז״ל.

ישעי׳לע, די שטאט טאקאי איז לעבן קערעסטיר, יעדע נאכט האט ער געגונמען א חלק א׳ שו״ע אורח חיים, און א מסכת ברכות, ער האט דאס אליינס געזעהן.

האדמו״ר מזידיטשויב חרדים: ביי די ערשטע קריג זענען געווען אין אונגארין עטליכע שטארקע בעלזער חסידים וואס האבן געוואלט פארן צום בעלזער רב רבי ישכר דוב, נאר ס׳איז געווען קריגס צייט מ׳האט נישט געקענט אנקומען, האבן זיי געהערט אז דער עולם פארט צו ר׳ ישעי׳לע אויף קערעסטיר, זענען זיי אויך געפארן אויף קערעסטיר אויף ראש השנה און יום הקדוש.

ראש השנה איז געווען אזוי, רבי ישעי׳לע האט געגעבן אסאך צו עסן, דאס יא, אבער דאס דאוונענען איז געגאנגען שנעל, און זיי זענען געזיצן ביים טיש האבן זיי געטראכט, אז אין בעלזא ביים רב דאוונעט מען שעות לאנג, רבי ישעי׳לע האט אזוי תופס געווען די מחשבה, האט רבי ישעי׳לע געזאגט, א בעלזער חסיד האט נישט עולם הזה און נישט עולם הבא, איינער וואס קומט צו אונז צו פארן האט ביידע וועלטן... האט רבי ישעי׳לע מסביר געווען, ווען מ׳קומט קיין בעלזא איז נישט דא קיין פלאץ וואו זיך אראפצולייגן, ס׳איז נישטא אפילו א שטרוי זאק צו לייגן אונטערן קאפ, אין בעלזא איז נישט דא וואס צו עסן, און ביים דאוונענען קוים הערט מען רב, ס׳איז א געשטופעכטס, אז מ׳האט נישט א גוט פלאץ וואו מ׳קען הערן....

זאגט ער, ווען מ׳וועט ארויף קומען אויף יענע וועלט נאך די הונדערט און צוואנציג, וועט מען פרעגן ׳צו וועמען ביזסטו געפארן, וועט ער זאגן ׳צום בעלזער רב׳? וועט מען פרעגן האסט געהאט אזא גרויסן רבין... וויאזוי זעהסטו אויס... וואספארא פנים טראגסטו?.... זאגט ער, אז א איד וועט זאגן ׳איך בין געפארן קיין קערעסטיר׳. קודם אויף דער וועלט האט ער א גוטע אכסניא, ער האט וואו צו שלאפן און וואו צו עסן, און אויף יענע וועלט אז ער וועט זאגן ׳איך געפארן צו ישעי׳לע׳ן׳, וועט מען אים זאגן ׳אז דו ביזסט געפארן צו ישעי׳לע ביזסטו גאנץ גוט אזוי ווי דו ביזסט׳...

מיין טאטע האט דערציילט, ער געדענקט נישט פונקטלעך, אבער איינער פון די קאמארנער אייניקלעך, א גוטער איד, א בעל מקובל, איז אמאל געקומען אין איינע פון די שטעטלעך אין אונגארן, און צו זיין מזל איז רבי ישעי׳לע אויך אנגעקומען אין דעם זעלבן מקום. און אזוי ווען ער וואלט געקומען אין אן אנדערן זמן, וואלט ער נאך געהאט עפעם דארט..., אבער אז רבי ישעי׳לע איז דא, רבי ישעי׳לע איז דאך געווען א מלך ישראל. אבער פארפאלן וואס קען ער טוהן, אז ער איז שוין דא וועט ער בלייבן דא אזוי, אבער דאך האט ער נישט געפילט אזוי באקוועם צו גיין צו רבי ישעי׳לע׳ן נאנץ שבת, ער איז א בנן של קדושים, און אייניקל פון קאמארנער רבי׳ן, ער איז געווען איינער פון רבי אליעזר׳ל קאמארנער׳ס קינדער, אפאר אידן האבן א טובה געטון און זענען געקומען צו אים, אבער ער האט נישט געהאט צופיל מענטשן ארום זיך, אלעם איז געלאפן צו רבי ישעי׳לע, איז ביי מלוה מלכה האט ער זיך מיישב געווען אז ער איז דאך געקומען וועגן א תכלית, איז ער אויך געגאנגען צו רבי ישעי׳לע צו מלוה מלכה.

נאך וואס ער האט געהאט אזא עגמת נפש, האט ער געפרעגט ביי די מלוה מלכה פון גרוים עגמת נפש ׳דער רבי קען עפעם קבלה?׳, ער אליינס איז געווען א גרויסער מפורסם ווי א בעל מקובל. האט אים רבי ישעי׳לע געזאגט ׳איך וועל אייך זאגן דעם אמת קאמארנער רבי – ער איז געווען איינע פון די מפורסם׳דיגע אייניקלעך – איך קען נישט קיין סאך קבלות, אבער אז עם קומט צו מיר א איד, זעה איך אז ער זאל זיין א יו״ד במילואו...׳. האט ער געזאגט, אויב אזוי קערעסטירער רבי, זענט איר טאקע רבי...

האט מיין טאטע ז״ל פארציילט אז שפעטער איז רבי ישעי׳לע אריבער געקומען אין שטוב פון דעם קאמארנער אייניקל, און האט אים געזאגט ׳קאמארנער רבי, דא האט איר דאס גאנצע געלט וואס כ׳האב געמאכט דא אין שטאט׳, האט ער געזאגט נאכדעם ׳עצט האב איך געזעהן אז דער קערעסטירער רבי איז טאקע א יו״ד במילוא״ו...׳. ער האט אוועק געגעבן דאס גאנצע געלט וואס ער האט געמאכט אין דעם שטעטל...

רב דביהמ״ד ברך משה: רבי ישעי׳לע איז געווען מפורסם אלס א איש מופת.

רבינו: ער איז געווען א וואכעדיגע רבי, נישט קיין שבת׳דיגע רבי...

כ׳האב געהערט פון א איד פארציילן אז ס׳איז געווען א חידוש דעמאלטס רבי ישעי׳לע׳ס ווערן רבי, עד כדי כך אז דער דרכי תשובה איז געקומען צופארן ער האט געוואלט זעהן וואס דאס איז, האט ער געזעהן ווי ער פירט טיש, און ער האט זיך געוואשן, ער האט אפגעשניטן א ׳מוציא׳, נאכדעם האט ער אפגעשניטן א צווייטע ׳מוציא׳ און האט ארוים גענומען די ווייעבע חלק פון די חלה, און ער האט געהייסן דאס שיקן פאר א איד וואס איז געשטאנען דארט ביים עק טיש, האט אים דער דרכי תשובה געפרעגט

פארוואס ער שיקט דאס דוקא פאר אים, האט ער געזאגט אז ער זעהט אז יענער האט נאכנישט געגעסן, און ער זעהט אז ער האט נישט קיין ציין, קען ער נישט קייען, האט ער אים געפרעגט פון וואנעט ער ווייסט דאס?, האט ער געזאגט אז ער דערקענט אזוי אויף אים...

האט דער דרכי תשובה געלאזט רופן יענעם איד און האט אים געפרעגט, האט ער געזאגט, אז ער איז טאקע אהנגעקומען הונגעריג ממש, ער האט געשפירט אז ער האלט עס נישט אוים, כלות הנפש ממש, און ער האט געזהען אז ער האט טאקע נישט קיין ציין, און ר' ישעי'לע האט אים פשוט מחיה געווען... דער דרכי תשובה איז זייער נתפעל געווארן.

רב דביהמ"ד ברך משה: ר' משה קראלער האט דערציילט[30] – כ'האב עם געהערט פון די קינדער, פון זיין איידעם ר' פינחס אלימלך [וויימאן הי"ו, מב"פ] – אז זיי פלעגן זיין דארטן אין קערעסטיר ביים זיידן, און די קינדער זענען געווען אין הויף דארט, אזוי ווי ס'האט זיך אנגעהויבן די מלוה מלכה זענען אלע קינדער אריינגעלאפן 'לאמיר זהען וואס גייט זיין די וואך'... יעדע וואך איז דארט געווען עפעס... מענטשן זענען געקומען מיט חולאים, מיט צובראכענע ביינער, פארשידענ'ס. דארט איז יעדע וואך געווען א צוויי–דריי מופתים, וואך אין וואך אוים. אזוי ווי די מלוה מלכה האט זיך אנגעהויבן זענען זיי אלע אריינגעלאפן זהען וואס עס וועט זיין, דאס איז געווען א חלק פונעם פארן צום זיידן אויף שבת, מוצאי שבת איז דארט געווען מופתים...

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: ער האט דאך געזאגט 'טפליא [ונשיא] און ישעי"ה איז אויך א רבי'.

רבינו: רבי מרדכי'לע נאדוועדנער האט דאס געזאגט,[31] דאס איז געווען וועז רבי ישעי'לע איז געווארן א רבי, איז געווען א גרויסער רעש, א חידוש, ער איז דאך געווען גבאי ביי רבי הערשעלע ליסקער, און דא איז ער געווארן רבי, האט דעמאלטם רבי מרדכי'לע נאדוועדנער געזאגט 'רברביא' ס'איז דא גרויסע רבי'ם, 'זעיריא' ס'איז דא קליינע רבי'ם, 'ונשיא' און–ישעי' איז אויך א רבי...[32]

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: רבי הערשעלע ליסקער האט אים ממש מסמיך געווען.[33]

רבינו: דער דברי חיים האט אים אויך געזאגט.[34]

---

30 ה"ה הר"ר משה גרויס ז"ל היה בנו של הגה"צ רבי שמואל גרויס ז"ל דומ"ץ בערבשטי ואב"ד ריטשטי ואח"כ אב"ד קראלי, שהיה בנו של הגה"צ רבי רפאל גראס אב"ד בערבשטי [חתנו של הגה"ק רבי יעקב יוקל טייטלבוים ז"ל אב"ד וואלאווע ובעמח"ס היטב איטיב, בנו של הגה"ק רבי שמואל מגאראלין וחתנו של הגה"ק מרן הייטב לב ז"ל] וחתן הרה"ק רבי ישעי'לע ז"ל. - אחר המלחמה הי' הר"ר משה ז"ל מחשובי אנ"ש בקהלתינו הק' בוויליאמסבורג יצ"ו

31 עיי' בס' מי באר ישעיהו (בהקדמה): הרה"ק הצדיק המפורסם אשר בכל הארץ יצא קו גדולתו וקדושתו ותורתו בקש"ת מוהר"ר מרדכי'לע מנאדבורנא ז"ל אמר בלשונו הק': מרדכי דארף נישט כובש נבואתו זיין, כי בשמים הכריזו שישעיה ימלא מקומו של הרה"ק מליסקא... ע"ש.

אגב, עיין בשו"ת בית ישראל - עדעלין שהרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא התגורר לתקופה בעירת קערעסטיר, וז"ל: ...ועובדא ידעתי, כי כמה פעמים דברתי עם כ"ק מו"ח הרה"צ המפורסם בו"ק חו"פ בקש"ת מו"ה ישעי' שטיינער זצלה"ה והי' חפצו ורצונו לבנות לו מקוה בתוך ביתו וחצירו לטבילת אנשים, וסיפר לי כי הרה"צ הקדוש ר' מרדכי מנדבורנא זצלה"ה זי"ע הי' דר בקערעסטיר לערך ט"ו חדשים, והי' בונה לו מקוה בתוך חצירו שדר בו וכו' ע"ש...

32 עיי' בס' מי באר ישעיהו, שבשבת לפני חתונתו בא לשבות רבי ישעי'לע במחיצת קדשו של הרה"ק הר"מ מנאדבורנא, והוא כיבדו מאוד וראה בו שהוא הממלא מקום של הרה"ק מליסקא ז"ל, והסמיך אותו שהוא יהיה רבי וינהיג עדה בישראל, וגם השתדל בכל מיני אופנים לפרסם את גדלותו בין החסידים.

ולפני שעלה לתורה אמר לו הרה"ק בפני קהל עם ועדה, אין מי שישליך עליך צוקערלעך אך אני אשליך עליך חסידים.

33 הרה"ק מליסקא לא זז מחבבו ואמר עליו גדולות ונצורות, והוא הי' ממונה מטעם רבו לחלק את החלות להאורחים, ופע"א התבטא הרה"ק מליסקא ואמר עליו: "וועז ישעי' טיילט בילקעס קומט אין זיי אַ ברכה אריין", וגם הי' מחלק הצדקת אצלו, ומי שהי' לו בקשה גדולה הי' משתדל אצלו שימליץ בפני הרה"ק מליסקא זי"ע.

בשעת פטירתו של הרה"ק מליסקא לחיי העוה"ב ונר אלוקים טרם יכבה, עמד הרה"ק רבי ישעי'לע על יד מיטתו ובכה לפני רבו: "מה יהא עלי", ויאמר לו הרה"ק: "פאר דיר זארג איך נישט, דיר קען מען אין די גאנצע וועלט, וועסט ברויכן התונה צו האבן ואלסטו פארן קיין סאקמערער גענגדי", לימים הגיע מכתב להרה"ק ר' ישעי'לע עם מעות מאוסטראלי' והדבר הי' פלא כי לא הכיר את השולח ולא ראה אותו מעולם, אז אמר הרה"ק רבי ישעי'לע שמבין מה שאמר רבו מליסקא שמכירים אותו בכל העולם, כי מקצה הארץ שלחו לו פדיון.

34 עיי' **בספר בתי אבות** (מהרה"ח מוה"ר משה יוסף פריעדלענדער ע"ה מילידי קערעסטיר) **עובדא דלהלן: ידוע שהרה"ק ר' ישעי'לע נסע עוד בימי** בחרותו הרבה פעמים לצאנז למרן הדברי חיים ז"ל, והרה"ק מצאנז היה

רב דביהמ"ד ברך משה: דער ייטב לב האט דאך געמאכט די פשרה.

רבינו: דער ייטב לב האט אים געבעטן ער זאל אוועק גיין, ער איז דאם געווען קודם אין ליסקא, ער זאל גיין קיין קערעסטיר.[35]

דער דברי חיים האט אים געהייסן ער זאל יא בלייבן אין ליסקא, האט דער ייטב לב געזאגט 'דער מחותן איז א איש מלחמה, אבער ס'איז נישט כדאי', האט ער אים געזאגט ער זאל אוועק גיין.

רב דביהמ"ד ברך משה: ער איז געווען מפורסם ביימיו אלם א איש מופת, און דאם גייט נאך אהן עד היום הזה, מענטשן דערציילן אז מ'וועט דארט געהאלפן....

רבינו: דאם איז דער גרעסטער מופת אז אזויפיל אידן פארן אזוי קיין קערעסטיר....

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: כ'האב געהאט אפאר פאסט–קארטלעך און בריוון, אין יעדן בריוו האט ער זיך אונטער געשריבן, ממש ביז צו זיין הסתלקות, 'ישעי' בן רבי משה שהיה משמש בקודש אצל הרב הקדוש מליסקא'. מיט דעם האט ער זיך געהאלטן עד סוף ימיו.[36]

עם איז געדרוקט אין דברי יואל די גרויסקייט פון רבי הערשעלע ליסקער. אז דער רבי ז"ל האט דערציילט אז רבי הערשעלע ליסקער האט געוואלט אריינטראגן עפעס משמש צו זיין זיין רבי'ן דעם הייליגן ישמח משה, האט ער געהערט עפעס נאך א קול, ער האט געוואוסט אז נאר דער ישמח משה איז אין ציימער, ווען ער איז אריין געקומען האט ער זיך אזוי אומגעקוקט, האט דער הייליגער ישמח משה געזאגט, הערשעלע, שטייט אין חכמינו ז"ל – כ'מיין ס'איז א תנא דבי אליהו (פי"ח) – 'כל היושב ושונה הקדוש ברוך הוא יושב ושונה בנגדו'. ס'איז א פחד דאם נאכצוזאגן.[37]

רב דביהמ"ד ברך משה: ער ברענגט טאקע אין אך פרי תבואה פיל מיט תורות פון ישמח משה, 'שמעתי', נישט וואס ער האט געזעהן אין ספר, נאר ער האט אליין געהערט מפה קדשו פונעם ישמח משה.

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: ער איז געווען א תלמיד מובהק פונעם ישמח משה.

ער איז געווען ביי אסאך צדיקים, ער איז געווען אין בעלזא, אין פרעמישלאן, אין זידיטשויב.

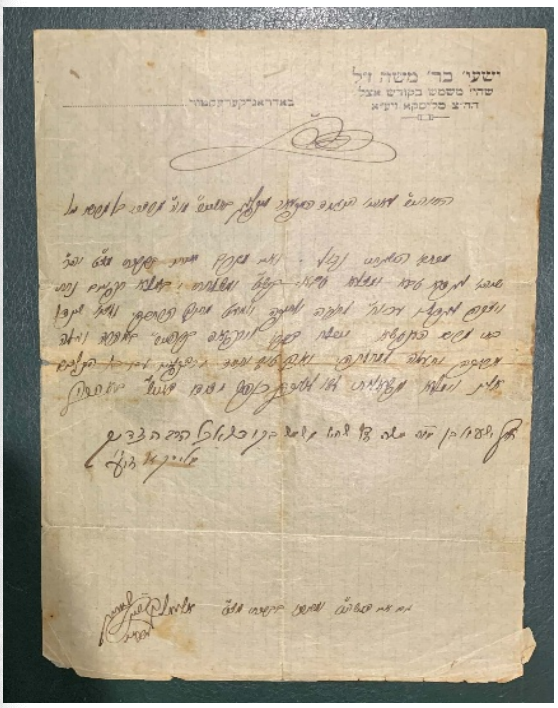
רבינו: יא, אין בעלזא, אין צאנז.

אבער ער האט זיך געהאלטן אלם א תלמיד מובהק פונעם ישמח משה.

האדמו"ר מזידיטשויב חרדים: ער איז אויך געפארן קיין זידיטשויב צום רבי ר' אייזיקל.

דער קול ארי' איז אויך געווען א תלמיד פונעם ישמח משה, ער איז געווען א חבר מיטן ייטב לב.

המשך השיחה בגליון שבוע הבא בעזה"ה

מקרבו מאד, ופע"א בהיותו עדיין בחור כיבדו בברכת הזימון אף שישבו שם בשולחנו הטהור כמה מגדולי צדיקי הדור, וקרא עליו דרשת חז"ל טוב עין הוא יבורך, "ישעי' וועט בענטשן", וידעו הכל כי בזה סמכו הרה"ק מצאנז להיות רבי ולהנהיג את ישראל.

ופע"א אמר מרן הק' מצאנז לבנו הרה"ק מגארליץ "איך קען נאר געבן סמיכה פאר אזא איינעם, וואס ווען ער באקומט איין ריינישׁ, האט ער א הארץ דעם ריינישׁ ווייטער צו געבן, און נישט אויסגעבן אויף מותרות, צו דעם זעה איך אז ישעי"ה איז ראוי און וועט אזוי טוהן".

35 ובק"ק ליסקא נתקבל הגה"ק רבי חיים פריעדלענדער ז"ל בעל טל חיים למלא מקום חותנו הגה"ק בעל אך פרי תבואה ז"ל. ואח"כ מילא מקומו שם בנו הגאון הצדיק רבי צבי הירש פריעדלעמדער הי"ד, בעל שערי הישר.

36 להלן תמונת מכתב הרה"ק רבי ישעי' מקערעסטיר ז"ל:

37 עי' בדברי יואל פ' נשא (דף קצד:) ובפ' פרה. ועי' בס' תהלה למשה דפו"ח עמוד רל"ה (אות י"ג) עוד מ"מ בזה, עי"ש.

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **יוסף מרדכי** ב"ר אביגדור **כהנא** ז"ל

נלב"ע ה' ניסן

האה"ח מרת **חי' ברכה** ב"ר **משה** ז"ל

נלב"ע ד' אייר תשפ"ד

הרה"ח ר' **יהודה** ב"ר **אהרן ברוך** הלוי ז"ל

נלב"ע כ"ה ניסן

האה"ח מרת **חנה** ב"ר **מנחם יודא** ז"ל

נלב"ע ו' שבט

הונצח ע"י בנו-חתנם הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **משה כהנא** הי"ו

מראשי קהילתינו הק' בארא פארק יע"א

קהל יטב לב
ד'סאטמאר

Cong. Yetev Lev
D'Satmar

Central Office: 58 Lee Ave. Brooklyn NY 11211
Tel. 718-302-6720 / Fax. 718-486-2473

בס"ד

וְנָסוֹךְ עִם שִׁבְתֵּנוּ

בשמחה וטוב לבב שמחים אנחנו להודיע לקהל
עדתינו אנשי שלומינו היקרים הע"י

אשר עטרת ראשינו הוד

כבוד קדושת מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ישבות בעז"ה בקרב קהלתינו הק'

פה וויליאמסבורג יצ"ו

על

שב"ק פר' צו - שבת הגדול

י' ניסן הבעל"ט

מה העדות והחתוכים:

כ"ק מרן רבינו שליט"א
ידרוש בשב"ק אחצ"ה
דרשת שבת הגדול

פרטים וסדר השבת יבואו בעז"ה

הנהלת הקהלה

וְשָׁבְתֶּם תַּגִּידוּ וְתַקְדִּישׁוּ הַזֶּה, כִּי יוֹם זֶה גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ הוּא!